

provincie **HOLLAND**
ZUID

21 april 2020

INHOUDSOPGAVE

1.	AANLEIDING	1
1.1	Achtergrond	1
1.2	GS-brief Verkenning en Startnotitie Sport en Recreatie	2
1.3	Proces totstandkoming startnotitie	2
1.4	Coalitieakkoord	3
1.5	Doel	4
1.6	Beoogd resultaat	5
1.7	Leeswijzer	5
2.	PROVINCIALE FOCUS OPGAVEN SPORT & RECREATIE	6
2.1	Definitie sport in deze startnotitie	6
2.2	Focus sport.....	8
2.3	Definitie recreatie.....	10
2.4	Focus Recreatie.....	10
2.5	Provinciale ambities	12
2.6	Van ambities naar concrete kansen en voorstellen.....	12
3.	VERKENNING SPORT EN RECREATIE.....	21
3.1	Inleiding	21
3.2	Sport en recreatie in de provinciale opgaven	21
3.3	Opgaven overige provincies.....	22
3.4	Onderzoeken	26
3.5	Sportbeleid van gemeenten.....	28
3.6	Sportbonden en andere stakeholders	30
3.7	Spreiding, bereikbaarheid en duurzaamheid van sportvoorzieningen.....	31
3.8	Sportfaciliteiten voor specifieke doelgroepen	32
3.9	Nationaal Sportakkoord	32
4.	VOORSTELLEN VOOR AANPASSING VAN HET OMGEVINGSBELEID	34
	BIJLAGEN	37
	Bijlage 1 Koppelkansen met Erfgoed	37
	Bijlage 2 Bijdrage ambities coalitieakkoord	38
	Bijlage 3 Inventarisatie sport in provinciaal beleid.....	40
	Bijlage 4 Inventarisatie sport in provinciaal omgevingsbeleid	62
	Bijlage 5 Sport in de provinciale coalitieakkoorden 2019-2023	67
	Bijlage 6 Links naar de onderzoeken	76
	Bijlage 7 Overzicht gemeentelijk sportbeleid	77

Bijlage 8	Sportvoorzieningen per gemeente	120
Bijlage 9	Nationaal Sportakkoord	122

1. AANLEIDING

1.1 Achtergrond

Sport is na twee collegeperiodes afwezigheid weer op de provinciale beleidsagenda terechtgekomen. In de afgelopen jaren is er incidenteel bijgedragen aan sportevenementen (o.a. Sail en de Roparun) en in het kader van het energiebeleid ook aan de verduurzaming van sportaccommodaties. Uiteraard was er in het provinciale beleid wel aandacht voor recreatieve activiteiten als wandelen, fietsen, varen, zwemmen en paardensport, die ook een verbinding hebben met sport en bewegen.

Recreatie was ook al in de vorige coalitieperiodes een belangrijk beleidsdomein. Wel is de rol hierin ten aanzien van de provinciale recreatiegebieden veranderd. De afgelopen jaren is namelijk een actief beleid gevoerd op het overdragen van deze gebieden en het uittreden uit de recreatieschappen, het hierop aanpassen van het beheer- en financieringsinstrumentarium en het streven naar een duidelijke kwaliteitsimpuls. Hoe nu verder met de provinciale middelen en de overgebleven provinciale recreatiegebieden? En waar liggen de koppelkansen met sport en bewegen? Dat zijn vragen die in deze startnotitie onder meer aan bod komen.

Deze startnotitie richt zich met name op het faciliteren en stimuleren van bewoners om meer naar buiten te gaan om in een beweegvriendelijke(r) omgeving te recreëren en sporten.

Meer buiten zijn en bewegen bestrijdt bewegingsarmoede en overgewicht en draagt bij aan gezondheid, vitaliteit en geluk. Zo lijdt meer dan de helft van de volwassenen in Nederland aan bewegingsarmoede ([RIVM](#)) en overgewicht ([Volksgezondheid en zorg](#)), waarvan 100.000 met morbide obesitas ([CBS](#)). Volgens het [Advies beweegrichtlijnen 2017](#) van de Gezondheidsraad lijdt ca. 70% van onze tieners aan bewegingsarmoede.

Er is wetenschappelijk bewijs dat meer bewegen helpt tegen coronaire hartziekten, beroertes, diabetes, borst- en darmkanker. Verder is er een verband aangetoond met het tegengaan van overgewicht, hoge bloeddruk, botontkalking, dementie en depressie. Ook is er een verband met meer kracht, balans, uithoudingsvermogen, flexibiliteit en coördinatie. Meer bewegen zorgt er dus voor dat de Zuid-Hollandse bevolking fysiek, sociaal en mentaal sterker en weerbaarder wordt, waardoor bijvoorbeeld ook de ziektelast en eenzaamheid afnemen en er minder (en later) gebruik gemaakt hoeft te worden van zorgvoorzieningen.

Sport en recreatie vormen twee thema's die in samenhang in het coalitieakkoord zijn opgenomen. Ze vullen elkaar aan en kunnen elkaar versterken en van toegevoegde waarde zijn voor de leefbaarheid, gezondheid en weerbaarheid voor en van burgers in Zuid-Holland.

De grootste gezondheidswinst is te boeken bij onze inwoners en bevolkingsgroepen die in deelname aan sport en recreatie ondervertegenwoordigd en in bewegingsarmoede en overgewicht oververtegenwoordigd zijn. Wij willen graag aansluiten bij hun behoeften,

vandaar dat wij hier ook een onderzoek naar hebben laten uitvoeren, waarvan de resultaten in juni dit jaar worden verwacht.

1.2 GS-brief Verkenning en Startnotitie Sport en Recreatie

Eind vorig jaar hebben GS een brief met betrekking tot de verkenning en startnotitie sport en recreatie aan PS gestuurd. In deze brief heeft de Provincie Zuid-Holland de ambitie uitgesproken zich de komende jaren te richten op de invulling van de combinatie Sport en Recreatie. Voor het toekomstige provinciale beleid zijn meerdere invalshoeken van belang die in deze verkenning worden gehanteerd: de eigen ambitie en de daaraan gekoppelde opgave, het al aanwezige beleidskader, de focus van andere provincies, maar ook de ambities en focus van verschillende Zuid-Hollandse gemeenten en stakeholders.

Aangezien het beleidskader van beide domeinen breed is, zetten we vooral in op keuzes en projecten waar de provincie Zuid-Holland het verschil kan maken en waar ze voor burgers en partners binnen de provincie van meerwaarde kan zijn, vanuit het besef dat de beschikbare middelen hiervoor deze collegeperiode beperkt zijn. Dit vraagt om een heldere focus en scherpe keuzes.

Deze startnotitie Sport en Recreatie geeft antwoord op de volgende vragen:

- Waar kunnen wij van meerwaarde zijn op sport- en recreatiegebied, zowel georganiseerd als ongeorganiseerd en zowel binnen als buiten, waaronder in de publieke ruimte?
- Waar kunnen wij van toegevoegde waarde zijn bij de (regionale) spreiding van sportvoorzieningen, waaronder voor specifieke doelgroepen (b.v. gehandicapten).
- Hoe kunnen wij van meerwaarde zijn voor het bereiken van een kindvriendelijke (0-18 jr.) en beweegvriendelijke publieke ruimte?
- Hoe kunnen sport en recreatie verbonden zijn of worden?
- Welke onderdelen van het Nationaal Sportakkoord sluiten aan bij de provinciale focus en keuzes?
- Hoe kunnen wij sport en bewegen stimuleren door te investeren in de kwaliteit van groen, (water)recreatie en infrastructuur?
- Hoe kunnen wij in samenwerking met gemeenten en andere partners sport en recreatie stimuleren?
- Hoe kunnen wij in samenwerking met gemeenten en andere partners sportaccommodaties verduurzamen?
- Welk instrumentarium kan worden ingezet voor het uitvoeren van dit beleid?
- Welk budget is nodig bij de verschillende varianten voor invulling van dit sport- en recreatiebeleid?

1.3 Proces totstandkoming startnotitie

Deze startnotitie is op basis van interne en externe consultatie en sessies tot stand gekomen. Zo is er op 30 januari in de Statenzaal van het provinciehuis in aanwezigheid van gedeputeerde Anne Koning een oploop geweest met externe stakeholders inzake sport en recreatie, die ook het verslag van deze bijeenkomst teruggekoppeld hebben gekregen.

Door de coronacrisis vonden de vervolgsessies half maart met stakeholders over sport en over recreatie digitaal plaats. Bureau BLOC heeft deze sessies begeleid en ondersteund. Ook intern zijn er onder leiding van BLOC sessies geweest met de medewerkers inzake sport en recreatie en met medewerkers van andere relevante beleidsvelden. De uitkomsten van deze sessies zijn verwerkt in deze notitie.

1.4 Coalitieakkoord

In het coalitieakkoord 'Elke dag beter. Zuid-Holland' zijn in de verschillende hoofdstukken van dit akkoord de volgende punten opgenomen over sport en recreatie:

- Wij willen voldoende recreatiemogelijkheden bieden 'om de hoek'. We bevorderen wandelnetwerken, verbindingen en recreatievaart, zodat inwoners in groene gebieden kunnen rusten, sporten, bewegen en recreëren.'
- Grote sportevenementen mede mogelijk maken.
- In gesprek gaan met gemeenten over sporten in de openbare ruimte en de verduurzaming van sportaccommodaties, zodat sport voor alle inwoners dichterbij komt.
- 'Sport en bewegen is belangrijk voor de gezondheid. We dragen hieraan bij door investeringen in de kwaliteit van groen, (water)recreatie en de aanleg van noodzakelijke infrastructuur.'
- 'Voor de waterwegen zorgen we voor betere verbindingen voor recreatief waterverkeer, in het bijzonder in het plassengebied.'
- 'We verbeteren de ontsluiting van landbouwgebieden zodat stedeling en landbouwer meer met elkaar in contact kunnen komen. Dit biedt tevens kansen voor ontwikkeling van recreatieve voorzieningen die kunnen bijdragen aan werkgelegenheid en bedrijvigheid.'
- We hebben oog voor aanleg en het goed onderhouden van ruiterpaden.
- Waterkwaliteit in zwemwatervoorzieningen blijft voor ons een belangrijk aandachtspunt.
- 'Wij willen dat iedereen in Zuid-Holland op een duurzame, snelle en makkelijke manier van huis naar werk, opleiding of vrijetijdsbesteding kan reizen, waarbij voorspelbaarheid en betrouwbaarheid van de reistijd belangrijk is. Of je nu met de fiets, het openbaar vervoer (OV), de auto, over het water, lopend of een combinatie daarvan naar je bestemming wil.'
- 'De samenleving vraagt om schone en veilige mobiliteit. Schone mobiliteit draagt bij aan de gezondheid van onze inwoners en zorgt ervoor dat steden aantrekkelijker worden voor inwoners en bedrijven. De opgave van de provincie is om mobiliteit efficiënt, veilig en duurzaam te laten plaatsvinden, over de weg, het water en het spoor.'
- 'We investeren in alle vormen van vervoer. Oplossingen vragen om integraal maatwerk, waarbij we per locatie kijken welke mix van hoogwaardig OV, fietsverkeer, wandelwegen en automobilititeit passend is.'
- 'We maken ons hard voor meer overstappunten en OV-hubs. Bij OV-knooppunten kun je je fiets stallen en bij de regionale hoofdknooppunten ook (OV-)fietsen huren.'

- ‘We zorgen dat ons aanbod van (vaar)wegen, fietspaden, OV en reizigersinformatie het beste past bij de behoefte van onze inwoners, waarbij we oog hebben voor specifieke doelgroepen als ouderen, sociale minima en mensen met een beperking.’
- ‘Eenvoudige verbeteringen aan wegen, busbanen, fietspaden en spoor voeren we alvast uit.’
- ‘De samenleving vraagt om schone en veilige mobiliteit. Schone mobiliteit draagt bij aan de gezondheid van onze inwoners en zorgt ervoor dat steden aantrekkelijker worden voor inwoners en bedrijven.’
- ‘Fietsen en wandelen zijn een gezonde en duurzame manier van vervoer. We zetten in op het verbeteren en aanleggen van veilige fiets- en wandelpaden en fietssnelwegen en hebben oog voor de landschappelijke inpassing. We stimuleren de aanleg van oplaadplekken voor e-bikes.’
- Bij nieuwbouw benutten we de bestaande ruimte slimmer. Bij voorkeur bouwen we binnen bewoond gebied op locaties die goed bereikbaar zijn per OV, fiets en weg. Hierbij kijken we ook naar mogelijkheden op oude bedrijventerreinen.
- ‘We hechten belang aan duurzaam toerisme. Waar mogelijk zorgen we dat toeristische trekpleisters goed bereikbaar zijn per fiets, wandelend en voor mindervaliden.’

Wat hiervoor vermeld staat over fietsen, gaat met name over utilitair fietsen in het kader van bereikbaarheid. Deze notitie richt zich op het (ook sportief) recreatief fietsen. In praktijk worden veel fietspaden voor beide doelen gebruikt (zowel utilitair als recreatief).

1.5 Doel

Deze startnotitie vormt het kader en de basis voor nieuw provinciaal sport- en recreatiebeleid dat in samenhang met elkaar wordt ontwikkeld. Wij werken hieraan omdat sport en recreatie goed zijn voor het geluk, de gezondheid en vitaliteit van onze inwoners. Uitgangspunt hierbij is dat de provinciale inbreng voorziet in een maatschappelijk behoefte aan sport en recreatie (dus vraaggestuurd), waarbij de provinciale rol en inzet van een zo groot mogelijke meerwaarde zijn voor de samenleving. Daarbij werken wij vanuit de door de Nationale School voor Openbaar Bestuur (NSOB) ontwikkelde sturingsfilosofie met het bijbehorende kwadrantenmodel, zoals ook beschreven is in de provinciale concept ambitienotitie voor het omgevingsbeleid ‘Zuid-Holland vernieuwt’ en hieronder staat afgebeeld:

1.6 Beoogd resultaat

Uiteindelijk is het resultaat van deze notitie meervoudig, deze:

- legt de basis voor de provinciale strategie en het bijbehorende beleidsinstrumentarium, gericht op een gezonde, vitale en weerbare bevolking;
- draagt bij aan recreatiemogelijkheden om de hoek;
- draagt bij aan het verbeteren van de kwaliteit voor inrichting, beheer, functies en financiering van recreatiegebieden in combinatie met sportmogelijkheden;
- vormt de basis voor provinciaal sport- en recreatiebeleid.

1.7 Leeswijzer

Deze startnotitie gaat in hoofdstuk twee in op de provinciale focus in het sport- en recreatiebeleid, zowel afzonderlijk als in samenhang. Hoofdstuk drie bevat de verkenning die ten grondslag ligt aan de startnotitie. Daarin wordt de verbinding gelegd tussen het provinciale sport- en recreatiebeleid en de provinciale opgaven en wordt ingegaan op de inzet en bijdrage van onze stakeholders. In hoofdstuk vier staan de conclusies en voorstellen voor omgevingsbeleid waarin sport en recreatie zijn opgenomen.

2. PROVINCIALE FOCUS OPGAVEN SPORT & RECREATIE

2.1 Definitie sport in deze startnotitie

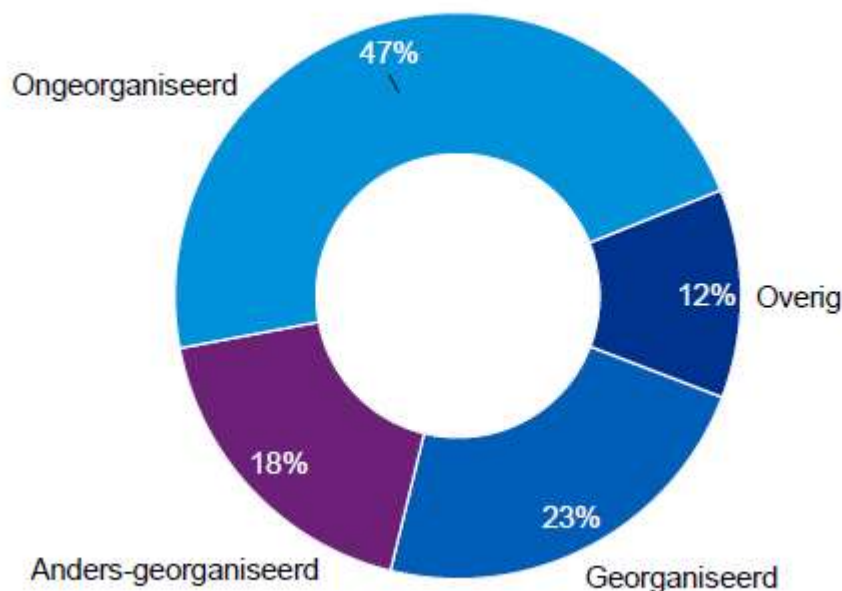
Bij sport gaat het om lichamelijke activiteit, gebruikmakend van zaken als kracht, snelheid, behendigheid en inzicht. **In deze notitie kijken wij naar sport én bewegen gericht op het behouden en/of bereiken van een goede sociale/mentale en fysieke gezondheid.** Bij de indeling in categorieën maken wij gebruik [Brancherapport Sport](#) van KPMG, dat is opgesteld in opdracht van het Rijk en NL Sportraad (2019):

- Georganiseerde sport – bijvoorbeeld amateurvoetbal, tennis, hockey etc., in verenigingsverband.
- Anders-georganiseerde sport van commerciële sportaanbieders (veelal binnen in sport- en fitnesscentra).
- Ongeorganiseerde sport in de openbare ruimte – bijvoorbeeld hardlopen, bootcamp.

In deze startnotitie gaan we, gelet op de rol van de provincie in de fysieke leefomgeving, vooral in op ongeorganiseerde sport in de publieke ruimte, daarbij o.a. gebruikmakend van de recreatieve routestructuren, groengebieden en wateren (zowel binnen als buiten de bebouwde kom).

Uit dit brancherapport blijkt dat het meest in ongeorganiseerd verband wordt gesport in de openbare ruimte:

Manier van beoefenen voor wekelijkse sporters (5 t/m 80 jaar) in Nederland (totaal 2013 t/m 2018)

Bron: NOC*NSF SDI data, KPMG-analyse

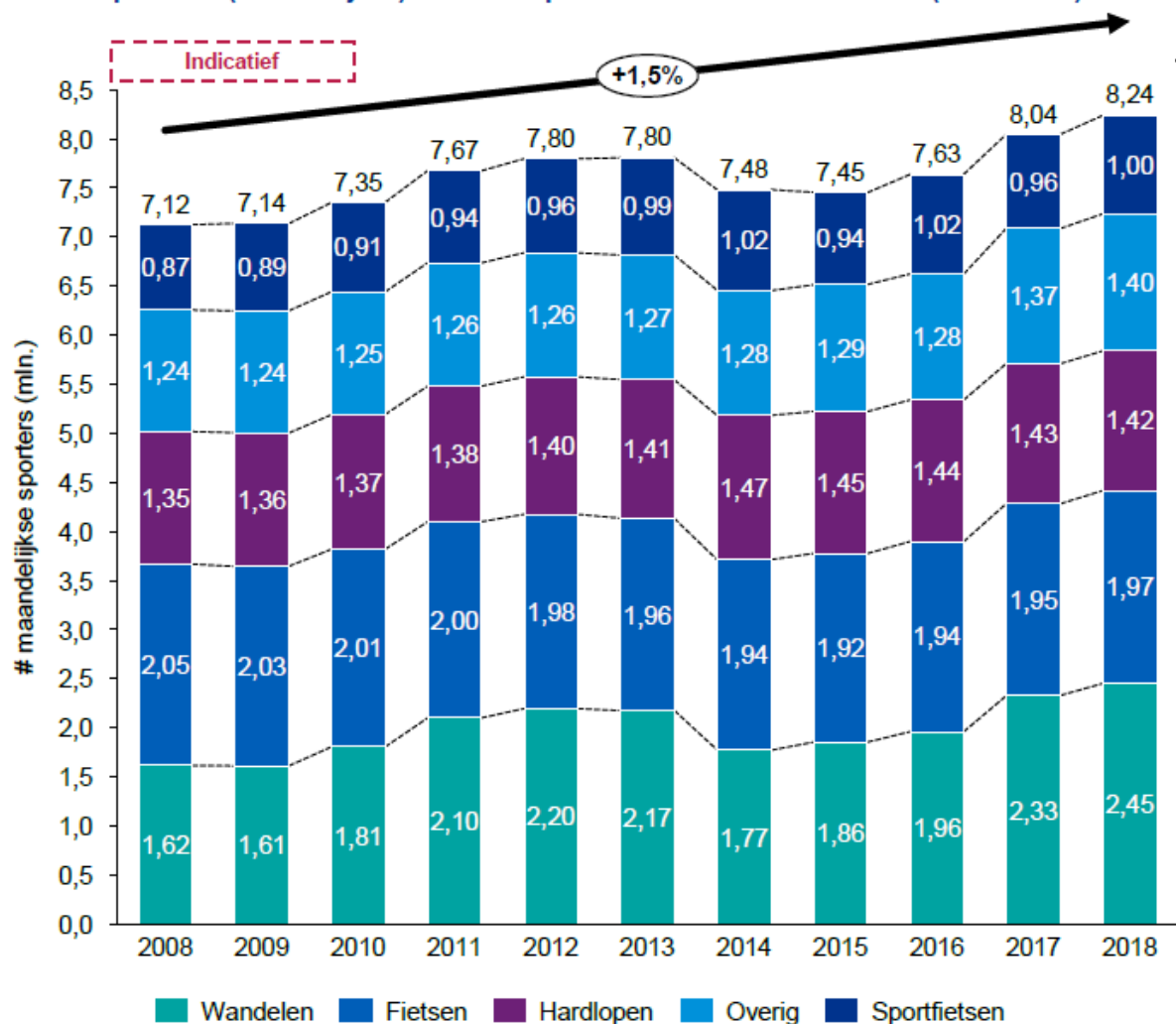
Volgens deze figuur geldt dat van alle mensen die aangeven wekelijks te sporten

47% dit doet in ongeorganiseerd verband, vooral in de publieke ruimte, terwijl 23% dit in georganiseerd (lees vooral verenigings-) verband doet (vooral op en in sportaccommodaties). Anders-georganiseerd (door commerciële aanbieders) wordt ook vooral binnen gesport (vooral in fitnesscentra). Waar het afgelopen decennium het georganiseerd sporten qua deelname stabiliseert tot licht daalt, groeit het ongeorganiseerd en ander-georganiseerd sporten, waarbij de gemiddelde leeftijd van de sporter stijgt, vooral doordat meer ouderen meer sporten.

Vooraf groei in het sportief wandelen

Volgens dit brancherapport wordt er in Nederland steeds meer gesport in de openbare ruimte, in tegenstelling tot de georganiseerde sport, waaraan deelname het afgelopen decennium is gestabiliseerd. Die groei zit vooral in een toename van het aantal (sportieve) wandelaars in de openbare ruimte (+50% maandelijkse wandelaars in de periode 2008-2018), waarbij met name onder de groeiende groep oudere sporters de populariteit hiervan toenam. In deze periode nam het aantal maandelijkse beoefenaars aan hardlopen licht toe (+5%), evenals aan sportfietsen (+5%), waar dit aan gewoon fietsen licht afnam (-4%).

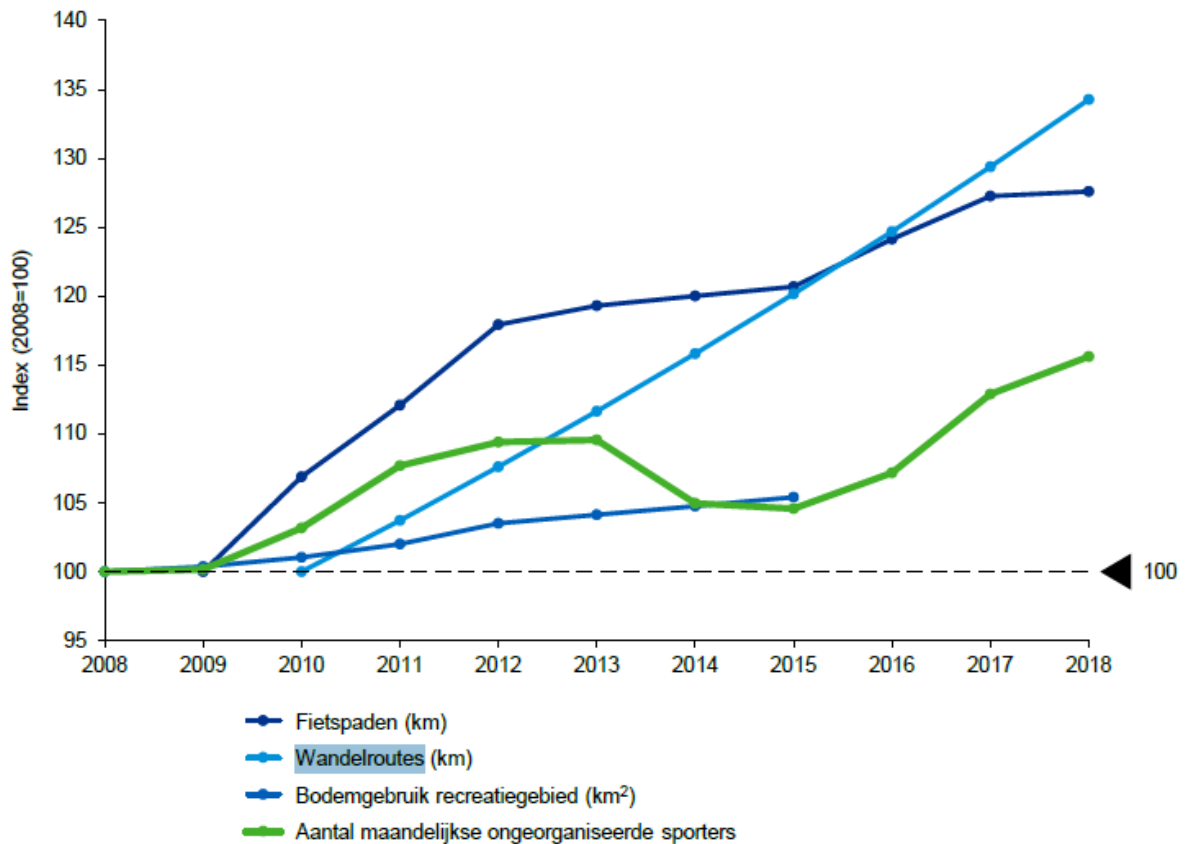
Aantal sporters^a (5 t/m 80 jaar) actief in openbare ruimte in Nederland (2008-2018)^b

Deze groei van het aantal maandelijkse recreatieve wandelaars in de periode 2008-2018 (+50%) is deels te verklaren door een groei van het recreatief wandelnetwerk (in lengte: +35%), waarbij dit wandelnetwerk kennelijk voorziet in een behoefte. Wat opvalt is dat de

groei van het gewoon (-4%) en sportief (+5%) recreatief fietsen veel minder in de pas loopt met de groei van het fietsnetwerk (in lengte: +28%).

Ontwikkeling van sportgeschikte faciliteiten in de openbare ruimte in Nederland (2008-2018)^a

De publieke uitgaven aan sport en recreatie in de openbare ruimte dalen

Volgens dit brancherapport dalen deze uitgaven in Nederland de afgelopen jaren sterk, wat opvallend is aangezien het aantal sporters in de openbare ruimte juist stijgt.

2.2 Focus sport

Voor de provincie Zuid-Holland zijn er op sportgebied de volgende opgaven:

- Het stimuleren van sport en bewegen (waaronder ook (hard)lopen en recreatief fietsen) door te investeren in kwaliteit van groen, (water) recreatie, infrastructuur en leefomgeving. We zetten vooral in op het verruimen van sport en bewegen 'om de hoek' om zoveel mogelijk mensen te bereiken en hiervan te laten profiteren.
- Het bijdragen aan sportevenementen. Hierbij is de focus op sportevenementen die bijdragen aan bewegen in de buitenruimte (ongeorganiseerd recreatief). Communicatie vormt een belangrijk instrument dat beter kan worden benut. Er valt mogelijk nog winst te halen door het organiseren van en communiceren over sportevenementen in het groen, zodat de bekendheid en vindbaarheid van onze groengebieden worden vergroot. Buurtcoaches en andere intermediairs kunnen daarbij worden ingezet. Ook kan de provincie bij grote (top)sportevenementen aanwezig zijn met het oog op de communicatie over belang van sport en bewegen

voor de gezondheid. Verder kan ook een Zuid-Hollandse topsporter als ambassadeur worden ingezet om te inspireren tot sport en bewegen.

- In gesprek gaan met gemeenten over sporten en bewegen in de openbare ruimte en de verduurzaming van sportaccommodaties en kennis en goede voorbeelden uitdragen.
- Bijdrage leveren aan thema's die ook, maar niet alleen, in het Nationaal Sportakkoord van belang zijn:
 - Inclusief sporten en bewegen: onderzoeken hoe we met intermediairs en andere stakeholders, zoals Sportservice, sporten en bewegen voor iedereen, maar met name voor specifieke doelgroepen (bijv. ouderen en mensen met functiebeperkingen) kunnen bevorderen.
 - Duurzame sportinfrastructuur: verkennen hoe de al bestaande subsidieregeling vanuit energie beschikbaar kan blijven voor sportaccommodaties (met name voor toepassing van LED-verlichting en isolatie). Daarnaast is de provincie lid van de Groene club en betaalt zij mee aan een energieadvies op maat voor sportclubs.
 - Vitale aanbieders: de clubs en verenigingen staan onder druk. Volgens het Brancherapport Sport van KPMG stabiliseert het aantal leden of neemt licht af. Er wordt meer ongeorganiseerd gesport en er is een tekort aan vrijwilligers. Vanuit het sportakkoord wordt het vrijwilligersbudget verhoogd, de begeleiding van buurtsportcoaches ingezet en komt er een scholingsaanbod voor bestuursleden. Bezien kan worden of de provincie een rol kan vervullen bij het verbinden van vrijwilligersnetwerken.
 - Positieve sportcultuur: een positieve sportcultuur zorgt dat overal met plezier, veilig, eerlijk en zorgeloos gesport kan worden. Spanningen die sporten met zich mee brengen mogen nooit ten koste gaan van het plezier, met name van kwetsbare doelgroepen. Uitsluiting en discriminatie moeten worden tegengegaan. De positieve sportcultuur vraagt aandacht van iedereen en om ondersteuning van bestuurders, sportclubs, trainers, ouders en verzorgers. Wij zien hierbij geen directe rol voor de provincie.
 - Van jongsaf aan bewegen: in het instrumentarium zal vooral inzet zijn op kinderen en jongeren in versteende wijken. Ook kan de provincie aansluiten bij bestaande succesvolle initiatieven en deze ondersteunen of verder helpen, zoals de voor iedereen toegankelijke 'parkruns' waarbij wordt gewandeld en gerend. Inzet afstemmen op behoeftes van groepen die op dit moment ondervertegenwoordigd zijn bij sporten en bewegen.

2.3 Definitie recreatie

Onder recreatie worden hier alle vormen van vrijetijdsbesteding verstaan. Dit zijn alle activiteiten die kunnen worden gedaan naast de dagelijkse verplichtingen als werken, huishouden en zorg, met als doel ontspanning en vermaak. In het provinciale beleid richten wij ons op recreatief verblijf en bewegen in de buitenruimte, zowel binnen als buiten de bebouwde kom en bij voorkeur dicht bij de eigen woonomgeving. Voor recreatiegebieden geldt dat deze helder zijn gedefinieerd en ook als zodanig op kaart en planologisch zijn vastgelegd (in de Omgevingsverordening).

2.4 Focus Recreatie

Binnen de provincie Zuid-Holland zijn er op recreatiegebied de volgende uitdagingen die voortvloeien uit het reeds lopend beleid:

Beheer en beheerkosten

Van oudsher zijn veel recreatiegebieden in Zuid-Holland in eigendom en beheer bij recreatieschappen. De provincie neemt sinds 2017 niet langer hieraan deel. De provinciale bijdrage wordt vanaf 2022 deels afgebouwd en is na 2025 niet langer verplicht. Wel is het uitgangspunt dat de provincie ook na 2025 verantwoordelijkheid blijft nemen en daartoe haar middelen ten behoeve van recreatiebeheer beschikbaar houdt. Dit op grond van een vierjaarlijkse evaluatie en strategische (her-prioritering) ten aanzien van ontwikkeling en beheer van recreatiegebieden in heel Zuid-Holland.

De provincie is in 2019 gestart met de voorbereidingen van de eerste evaluatie. De provinciale bijdrage is historisch gegroeid en niet gebaseerd op een visie van wat er met het beheer van recreatiegebieden moet worden bereikt en wat dit maximaal zou mogen kosten (zoals bij het Natuurnetwerk Nederland (NNN) wel het geval is met de Subsidieregeling Natuur en Landschap (SNL).

Naast de schapsgebieden zijn er ook andere recreatiegebieden, zoals RodS (Recreatie om de Stad). In het bijzonder noemen we hier de gebieden die in eigendom zijn van Staatsbosbeheer (SBB). Voor 1400 ha van de recreatiegebieden van SBB heeft het Rijk verzuimd om een financiële regeling te treffen voor beheer en onderhoud, waardoor SBB geen vergoeding hiervoor ontvangt.

Tenslotte zijn er met vier gemeenten afspraken gemaakt over een bijdrage in het beheer van de Recreatie om de stad gebieden (Rods-gebieden). Dit betreft een bijdrage van 25% van de beheerkosten van Rods-gebieden binnen de gemeenten Voorschoten, Leidschendam-Voorburg en Pijnacker-Nootdorp en een bijdrage van 28% van Rods-gebied binnen de gemeente Dordrecht.

Samenvattend is er sprake van grote verschillen in kosten en provinciale bijdragen aan het beheer van recreatiegebieden en is er weinig samenhang in de diverse beheerarrangementen. Het is daarom wenselijk een uniforme beheersystematiek te ontwikkelen als instrument voor bestaande en toekomstige beheeropgaven van recreatiegebieden buiten de bebouwde kom.

Op dit moment staat er ca. 16.000 ha aan recreatiegebied benoemd in het omgevingsbeleid (begrensd op de kaart Ruimtelijke kwaliteit Omgevingsverordening). Hiervan wordt voor 6.172 ha jaarlijks een provinciale beheerbijdrage gegeven aan recreatieschappen of hun rechtsoptvolgers en daarnaast aan enkele gemeenten (op grond van gemaakte Rots-afspraken).

Recreatiegebieden in provinciaal eigendom

Op grond van de Nota Uitgangspunten overdracht Provinciale Recreatiegebieden (GS, april 2013) zijn de afgelopen jaren tientallen recreatiegebieden in provinciaal eigendom overgedragen. Anno 2020 resteren nog de volgende gebieden (samen zes procent van het totale areaal aan recreatiegebieden):

Bentwoud	480 hectare
Vlietland	290 hectare
Balij/Bieslandse Bos	71 hectare
Louisa- en Cannemanspolder	57 hectare
Oosterduinse Meer	14 hectare
Bos Rhoon	10 hectare
Valkenburgse Meer-zuid	10 hectare

Het beheer van de overgedragen recreatiegebieden is veelal afgekocht. In de vorige collegeperiodes zijn hiervoor, voor een deel van de recreatiegebieden, afkoopsommen gereserveerd. Alleen voor de provinciale recreatiegebieden Balij, Oosterduinse Meer en Valkenburgse Meer zijn nog afkoopsommen in de begroting beschikbaar (peiljaar 2020). De meeste gebieden zijn in beheer bij Staatsbosbeheer, in opdracht van de provincie. Het eigendom en opdrachtgeverschap brengt een verantwoordelijkheid met zich mee die relatief veel tijd en expertise vergt van de provincie. Tegelijkertijd zorgen omvang en complexiteit van de opgave(n) ervoor dat met name Vlietland en Bentwoud naar verwachting voorlopig niet overgedragen kunnen worden, nog los van het gebrek aan financiële middelen voor beheerafkoop. Het is daarom van belang de beheerlasten voor deze gebieden structureel in de begroting op te nemen en/of te behouden.

Bescherming in het omgevingsbeleid

De recreatiegebieden zijn planologisch beschermd via de Omgevingsverordening. Als een ingreep niet past binnen de 'bestaande gebiedsidentiteit' (bv. een autoweg), dan moeten de effecten op het groen verzacht worden (mitigeren) in combinatie met kwaliteitsmaatregelen in het omliggende landschap. Bij een significante aantasting van het recreatiegebied door een voorgenomen ingreep moet er ook gekeken worden naar alternatieven en moet afgewogen worden of er sprake is van een groot openbaar belang. Indien de ingreep dan nog steeds onvermijdelijk en nodig is, dan moet er behalve mitigatie ook compensatie plaatsvinden. Dus elders extra groengebied aanleggen.

Routestructuren

In de afgelopen jaren is veel geïnvesteerd in routestructuren voor wandelen, fietsen, varen en de ruiters- en mensport. Het op orde houden en waar mogelijk verbeteren is een opgave waar zowel de provincie als onder andere gemeenten, terreinbeherende organisaties en vrijwilligers voor gesteld staan.

Koppelkansen met overige provinciale opgaven

Recreatieopgaven hebben veel relaties met overige provinciale opgaven, die kunnen worden versterkt door ook oog te hebben voor sport en recreatie. Andersom kunnen die opgaven sport en recreatie versterken. We gaan de komende collegeperiode nadrukkelijk op zoek naar koppelkansen in de provinciale opgaven. In deze startnotitie worden reeds koppelingen gelegd met o.a. gezondheid, water, erfgoed en toerisme.

2.5 Provinciale ambities

De provincie zet in op een gezonde en aantrekkelijke buitenruimte (leefomgeving) die geschikt is voor en uitnodigt tot bewegen, sporten en recreatie. We stimuleren de bereikbaarheid en toegankelijkheid van sport- en recreatievoorzieningen, zodat zoveel mogelijk Zuid-Hollanders hier gebruik van kunnen maken, wat bijdraagt aan een gezonde, weerbare en vitale bevolking. Wij richten ons hierbij op sport en recreatie, zowel binnen als buiten de bebouwde kom.

2.6 Van ambities naar concrete kansen en voorstellen

Voor sport en recreatie is in deze collegeperiode beschikbaar:

Beleidsdoel 7-2 (bedragen x € 1.000)	Gezonde en bewegingsvriendelijke leefomgeving Originele Begroting 2020	Bijstellingen	Gewijzigde Begroting 2020	Raming 2021	Raming 2022	Raming 2023
7-2-1 Recreatie, sport, kennisontwikkeling en innovatie	20.062	0	20.062	17.522	14.144	12.848
Totaal beleidsdoel 7-2	20.062	0	20.062	17.522	14.144	12.848

Deze middelen zijn niet allemaal vrij besteedbaar, omdat hier merendeels afspraken of verplichtingen aan ten grondslag liggen. Dit noodzaakt tot het maken van scherpe keuzes.

Binnen dit kader zien we de volgende concrete kansen en voorstellen:

Verbinding met andere maatschappelijke opgaven

Mede door de beperkte provinciale middelen voor sport en recreatie zal waar mogelijk de verbinding worden gezocht met andere maatschappelijke opgaven en beleidsvelden. Idealiter hebben onze groengebieden een zo hoog mogelijke maatschappelijke waarde, niet alleen uit oogpunt van recreatie, maar ook uit oogpunt van natuur, gezondheid en klimaat (zowel adaptatie: wateropvang als mitigatie: CO2-opslag). Groengebieden kunnen ook voorzien in andere ecosysteemdiensten (zoals waterzuivering). De vergoeding voor aanleg, beheer en onderhoud van zo'n groengebied kan gerelateerd worden aan die maatschappelijke waarde en mede worden gefinancierd vanuit de verschillende opgaven en waarden. Waar voor erfgoed de trits beschermen, benutten en beleven geldt, kan dit ook bij groengebieden het uitgangspunt zijn. Bekendheid en Bereikbaarheid vormen vereisten (en twee andere B'S) voordat aan die eerdergenoemde trits B's toegekomen wordt.

Koppelkansen erfgoed met sport en recreatie

Erfgoed zorgt ervoor dat locaties aantrekkelijker worden voor recreatie en voor sport. Andersom kunnen sport en recreatie de bekendheid en ook de beleving, benutting en bescherming van het erfgoed vergroten. In een pilot kan onderzocht worden hoe erfgoed, sport en recreatie elkaar kunnen versterken (zie mogelijkheden in bijlage 1).

Recreatie, sport en bewegen 'om de hoek'

- Het gaat hierbij om het creëren van sport- en recreatiemogelijkheden in of dicht bij de woonomgeving ('om de hoek'). Het begint bij ommetjes vanaf de voordeur, om zoveel mogelijk Zuid-Hollanders hiervan te laten profiteren. Ruimte voor recreatief lopen ('wandelen') is met name in steden en dorpen maar ook daarbuiten van groot belang, omdat lopen veruit de meest en vaakst verrichte recreatieve activiteit is die door vrijwel iedereen kan en wordt gedaan. Bovendien is volgens het Brancherapport Sport van KPMG de populariteit van het wandelen het afgelopen decennium sterk toegenomen. Daarnaast wordt er ook vaak en veel recreatief gefietst. De provincie wil bijdragen aan meer mensen die meer bewegen in of dicht bij hun directe woonomgeving ('om de hoek'). Vervolgens gaat het om het aantrekkelijk maken van routes die uitnodigen om te sporten, bewegen en recreëren. Zoals het verbinden van centrum- en woongebieden met het buitengebied via veilige en aantrekkelijke recreatieve routestructuren.
- Volgend uit het vorige punt willen wij inzetten op het verhelpen van fysieke knelpunten bij de ommetjes om de hoek en/of op routes voor wandelen, hardlopen, fietsen en varen.
- We gaan op zoek naar coalities met gemeenten, natuur-, recreatie- en landschapsorganisaties, sportstakeholders voor het opzetten van programma's dan wel initiatieven om sport, bewegen en recreëren 'om de hoek' te bevorderen.
- Input vanuit het lopende behoefte-onderzoek van Mulier Instituut en Bureau voor Ruimte & Vrije tijd zal verder richting geven aan de uiteindelijke maatregelen.

Bevorderen kind- en beweegvriendelijke publieke buitenruimte

(om meer mensen te laten bewegen en voldoen aan de beweegrichtlijn)

- Kan via kennisdelen en het stimuleren van een beweeg- c.q. kindvriendelijke leefomgeving via het publiceren van goede voorbeelden, of een jaarlijkse verkiezing van de meest bewegingsvriendelijke wijk in Zuid-Holland.

- De provincie kan optreden als partner in een netwerk van goede initiatieven op het gebied van sport en bewegen.
- Financieel instrumentarium: vooral inzet op initiatieven die veel mensen bereiken, bij voorkeur gericht op bewoners in versteende wijken en doelgroepen die een kleine actieradius hebben (75plus en twaalfminners). De focus ligt hierbij vooral op het bevorderen van 'recreatie om de hoek'.
- Een kind- en beweegvriendelijke leefomgeving opnemen in het omgevingsbeleid en in het ruimtelijk kwaliteitsbeleid dat dit jaar wordt herzien. Sport en recreatie zijn van groot belang voor hoe wij de ruimte beleven, ofwel de belevingswaarde. Belevingswaarde vormt samen met gebruikswaarde en toekomstwaarde de trits waarden waarmee invulling wordt gegeven aan ruimtelijke kwaliteit.

Voldoen aan de beweegrichtlijn

Het voldoen aan de beweegrichtlijn is geografisch ongelijk verdeeld en verschilt per gemeente en wijk, zo laat onderstaande figuur zien. In den Haag geldt dat in de vrij gegoede Archipelbuurt 60% van de volwassenen de beweegnorm haalt, terwijl dit in 'krachtwijk' Moerwijk (Den Haag Zuidwest) maar 42% is. In Rotterdam centrum haalt 54% de beweegnorm, terwijl dit op Zuid (wijk Waal- en Eemhaven, bij de maastunnel) 39% is.

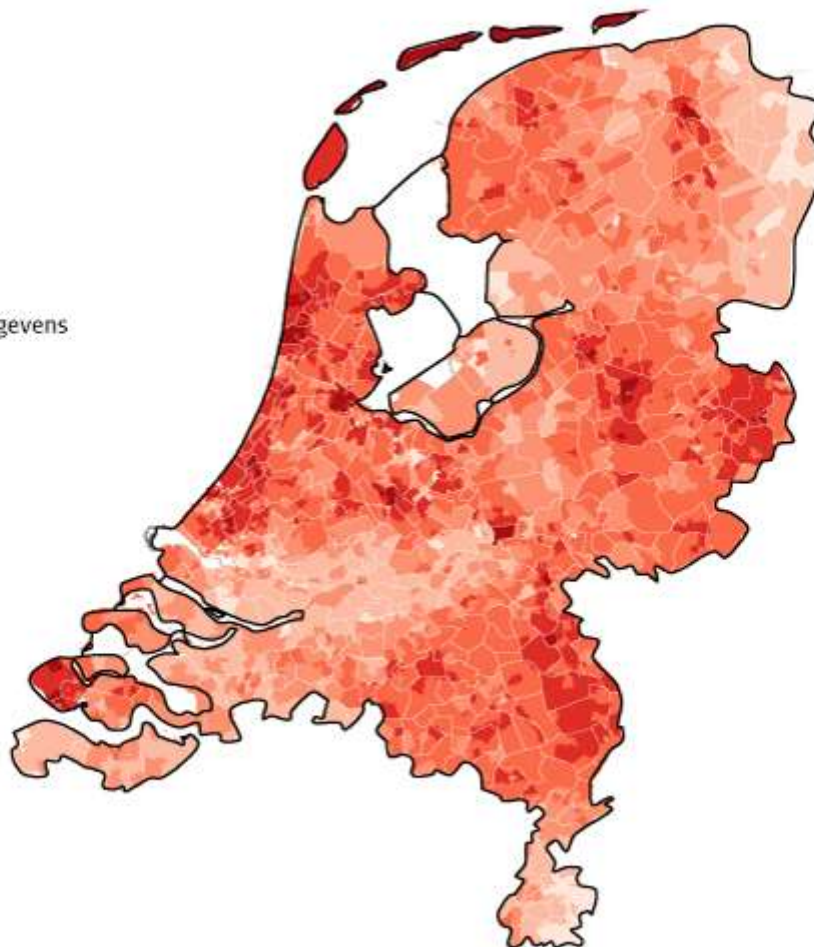
Voldoen aan Beweegrichtlijnen 2016

Per wijk*, personen van 19 jaar en ouder

Percentage

- 27 - 41
- 41 - 46
- 46 - 50
- 50 - 54
- 54 - 59
- 59 - 68

☐ Geen gegevens

Bron: [Volksgezondheidenzorg](https://volksgezondheidenzorg.nl/)

Sportevenementen

- Bezien wordt hoe meer evenementen in recreatiegebieden kunnen worden georganiseerd, gericht op bewoners uit de nabijheid ('buurtbewoners') die hier anders niet (zo vaak) komen. Geïnspireerd door voorbeelden als de IVN-campagne 'Groen doet Goed' en de MRDH- campagne 'Stap uit je stad'. Het stimuleren van een rondje wandelen, hardlopen en fietsen, met name vanuit en naar huis en om de hoek, dus startend en eindigend bij de voordeur. Hierbij dient er uiteraard rekening mee te worden gehouden dat die extra sportieve druk niet ten koste gaat van de aanwezige natuurwaarden.
- Er kunnen evenementen worden ondersteund voor specifieke doelgroepen die ondervertegenwoordigd zijn qua sportdeelname. Ook kan gedacht worden aan het ondersteunen van gehandicaptensport als onderdeel van een groter sportevenement (zoals rolstoeltennis als side event van het Rotterdam World Tennis Tournament).

Versterken belevingswaarde recreatiegebieden (o.a. met meer gevarieerd bos)

De graslanden, het water en de bossen vormen het decor voor recreatie in deze gebieden. De landschappelijke kwaliteit en de belevingswaarde van de gebieden zijn bepalend voor de recreatieve kwaliteit. Ook goed beheer draagt hieraan bij. In veel van de recreatiegebieden is er sprake van achterstallig bosbeheer. De recreatiebossen zijn nu vrij eenzijdig aangelegd. Meer variatie in soorten en leeftijd zal de recreatieve beleving en biodiversiteit verhogen. Landelijk wordt er op dit moment gewerkt aan de Landelijke Bossenstrategie. In Zuid-Holland werken we parallel aan de provinciale uitwerking. Vanuit het Rijk is aan elke provincie gevraagd om in beeld te brengen of en waar investering in de vitaliteit van de bossen noodzakelijk is. Uit navraag bij onze Zuid-Hollandse beheerders komt een kwaliteitsimpuls in de recreatiegebieden als belangrijkste onderdeel naar voren. Staatsbosbeheer wil een visie voor deze aangeplante bossen in de Randstad gaan opstellen. Vanuit het behoefteonderzoek kan blijken in hoeverre dit type investeringen door recreanten gewenst worden, of dat het noodzakelijker is om te investeren in recreatievoorzieningen (zoals bankjes en paden). De concrete uitwerking krijgt een plek in de lokale beheerplannen.

Koppelkans met toerisme

Zuid-Holland heeft diverse groengebieden. Onderzocht kan worden wat in deze gebieden de mogelijkheden zijn voor toeristen die hier tijdens hun verblijf ook sporten. Toerisme wordt doorgaans geassocieerd met meerdaagse activiteiten, waar recreatie in de regel wordt geassocieerd met eendaagse activiteiten. De Vereniging Sport en Gemeenten (VSG) wil een verkenning toeristen met een sportief bezoekmotief uitvoeren, bijvoorbeeld over bezoek aan onze provincie in het kader van sportweekends. De VSG wil dit doen in samenwerking met het Middelbaar Beroepsonderwijs. Dit levert mogelijkheden voor werkgelegenheid en stageplekken.

Samenwerking stakeholders/partners

Wij werken voor sport, bewegen en recreëren graag samen met gemeenten, natuur-, landschaps- en recreatieorganisaties en regionale en landelijke wandel- en fietsplatforms. Daarnaast kan de provincie van toegevoegde waarde zijn bij de samenwerking met de (koepel)organisaties zoals NOC*NSF, VSG en Team Sportservice. De activiteiten die daar

worden uitgevoerd kunnen worden versterkt met een provinciale inbreng onder andere m.b.t. draagvlak, netwerk en communicatie.

Naast het totstandkomen van het Nationaal Sportakkoord, stelt 98% van de gemeenten lokale sportakkoorden op. Er kan ook een Provinciaal Sportakkoord worden opgesteld, dat weer opgedeeld kan worden in regionale akkoorden. Een Provinciaal Sportakkoord zorgt voor clustering van de akkoorden, brengt overzicht en dient als platform en netwerk. Inclusief sporten blijkt vaak op lokaal niveau niet goed in te vullen. De provincie kan een rol vervullen in het bovenlokaal agenderen van dit soort vraagstukken. Een provinciaal sportakkoord kan door een uitvoerende organisatie, bijvoorbeeld Team Sportservice, worden getrokken. Het inzetten van het netwerk of het maken van de verbindingen kan organisaties al op weg helpen. Ook ligt er een vraagstuk omtrent werkgelegenheid in de sport en de ROC-opleidingen; de mogelijkheden om stagiairs in te zetten bij sportorganisaties. De provincie kan deze verkenning ondersteunen met capaciteit.

Spreading en bereikbaarheid van sport- en recreatievoorzieningen

Sportvelden en overige voorzieningen vormen stedelijke functies in ons omgevingsbeleid. Hierop toetst de provincie aan de hand van de ladder voor duurzame verstedelijking (opgenomen in de Omgevingsverordening, waarmee de provincie Rijkswetgeving volgt). Inhoudelijk is er een toets op:

1. Behoeftte aan die voorziening (hierin wordt spreading meegenomen).
2. Locatie (ontwikkelingen worden primair binnen Bestaand Stads- en Dorpsgebied (BSD) ontwikkeld, als dat niet mogelijk is moet worden gemotiveerd waarom het toch buiten BSD wordt gerealiseerd).

Doordat sportvoorzieningen de afgelopen decennia en ook nu nog in toenemende mate buiten de bebouwde kom worden gerealiseerd - die daardoor op afstanden zijn komen te liggen die minder aantrekkelijk zijn om te lopen en fietsen, zijn vaak grote parkeerplaatsen nodig. Het verdient aandacht om met gemeenten te kijken hoe sportvoorzieningen beter toegankelijk, aantrekkelijk en veilig te bereiken kunnen zijn per fiets of lopend. Te denken valt aan het ontwikkelen van een bereikbaarheidsscan voor sportlocaties. Daarbij dient uiteraard ook rekening gehouden te worden met parkeerruimte voor bezoekende teams en meereizend publiek.

We willen onderzoeken welke meerwaarde we kunnen hebben bij het afstemmen van functies op regionale schaal. Bijvoorbeeld bij het bevorderen van sportvoorzieningen en ook mogelijkheden voor aangepast sporten (met name voor speciale doelgroepen), die baat hebben bij een meer geclusterde en bovenlokale aanpak. De uitkomsten van het behoefteonderzoek zullen hier mede richting aan geven.

Recreatievoorzieningen kunnen beter bereikbaar worden gemaakt door het beter verbinden van stad en land, bijvoorbeeld doordat knelpunten worden geïdentificeerd en weggenomen. Eventueel kunnen ook bestemmingen en voorzieningen worden toegevoegd die de kwaliteit van zo'n verbinding of groengebied versterken. Te denken valt aan het toevoegen van speelplaatsen en speelbossen in natuur- en recreatiegebieden of trimroutes.

Maatwerk bij overdragen recreatiegebieden

Het voorstel is om de Nota Uitgangspunten overdracht Provinciale Recreatiegebieden (PRG's) ongewijzigd te laten, maar de taakstelling voor de resterende over te dragen PRG's te laten vervallen. Gebieden met door PS gereserveerde afkoopsommen en waarvoor al overdrachtsgesprekken lopen, worden uit oogpunt van behoorlijk bestuur zo mogelijk in deze collegeperiode afgerond. De provincie blijft ervoor zorgen dat de eigen gebieden schoon, heel en veilig blijven (op grond van het TerreinBeheerModel Basis, inclusief groot onderhoud en toezicht).

Ontwikkelen van een kwaliteitsmeetlat voor gebieden en mogelijk ook voor locaties, voorzieningen en routestructuren

Voor (bewegen in) de groengebieden willen we met betrokken stakeholders een kwaliteitsmeetlat ontwikkelen die inzichtelijk maakt wat de toegankelijkheid, gebruiksmogelijkheden en kwaliteit van een gebied zijn. Om deze meetlat vervolgens toe te passen, daarbij bijvoorbeeld ook gebruikmakend van kwalitatief belevingsonderzoek. Per activiteit of voorziening kan worden aangegeven voor wie deze geschikt is en welke kwaliteit deze heeft (b.v. de standaardkwaliteit of een hogere, waarbij gewerkt kan worden met b.v. 3 of 5 sterren om die kwaliteit weer te geven). Die meetlat kan een stimulans zijn voor partijen om de kwaliteiten te behouden en versterken en zo mogelijk ook uit te breiden (naar nieuwe activiteiten, voorzieningen en doelgroepen). Zo lijkt op sportgebied nog het nodige aan groengebieden te kunnen worden toegevoegd (bijvoorbeeld bootcamp, hindernisbanen, buitengymzalen, etc.). De provincie zou als pilot kunnen starten met een gebied waar veel mensen gebruik van maken en waar veel potentie en draagvlak is om de kwaliteit te verbeteren. Hierbij kan ook nadrukkelijk gekeken worden naar samenwerking met vrijwilligersorganisaties en ondernemers. De vergoeding voor aanleg, beheer en onderhoud van zo'n groengebied kan gerelateerd worden aan die kwaliteit als ook aan bezoekersaantallen en de daarmee samenhangende beheerlasten.

Routestructuren

Routestructuren maken gebieden, voorzieningen en locaties vindbaar, bereikbaar en toegankelijk. Bovendien zijn deze routes zelf faciliteiten voor veel beweeg- en sportactiviteiten zoals wandelen, varen en/of skeeleren. We willen wandelen langs water bevorderen. Mensen lopen en verblijven immers graag langs water.

De routestructuren en gebruiksmogelijkheden willen we verbeteren, zodat ze beter aansluiten op de behoeften van onze (sportende) recreanten. Door bureau BUITEN is in 2019 een draagvlakonderzoek gestart naar een routebureau. Daarnaast loopt momenteel het behoefteonderzoek van Mulier instituut en Bureau voor Ruimte & Vrije tijd. Op basis van dit onderzoek zal worden gezien of meer inzet nodig is op coördinatie, bereikbaarheid, toegankelijkheid of vindbaarheid van de routes en locaties. Zo zijn er nog veel verbeteringen mogelijk om de bekendheid te vergroten, zodat mensen de routes en gebieden beter kunnen vinden. Ook kunnen routestructuren gerealiseerd worden samen met en onderhouden door de gebruikers. Dit kan zowel voordelen hebben in de kosten als in de mate van vraaggerichtheid. Met name dit onderhoud wordt nu soms al gedaan door gebruikers, zoals bij mountainbike- en ruiter- en menpaden. In sommige gemeenten worden ook sport- en speelplekken beheerd door wijkorganisaties. Ook in gebieden en bij voorzieningen zouden vrijwilligers meer en beter kunnen worden ondersteund voor beheer en onderhoud, zodat het steeds meer van en voor de mensen wordt.

Standaardvergoedingensystematiek ontwikkelen voor beheer recreatiegebieden

Ten behoeve van meer samenhang in de systematiek van beheervergoedingen van recreatiegebieden werkt de provincie aan een nieuwe beheervergoedingsregeling voor recreatiegebieden. De regeling zal worden uitgewerkt volgens de volgende criteria:

- lage administratieve uitvoeringslasten voor zowel de provincie als de aanvragende beheerder;
- gebaseerd op een visie op de verdeelsleutel tussen provincie, gemeenten en beheerder;
- uniform toepasbaar op huidige en toekomstige beheeropgaven voor recreatiegebieden (bv. Landschapspark Zuidvleugel);
- basis voor zowel financiering van basisbeheer (structureel, voor recreatiegebieden) als van kwaliteitsimpulsen (incidenteel, binnen en buiten recreatiegebieden);
- sturingsmogelijkheden voor de provincie door het opnemen van criteria, bv. intensiteit gebruik, ligging t.o.v. de stad;
- goed controleerbaar voor PS door middel van jaarlijks overzicht van de subsidiabele recreatiegebieden (zelfde systematiek als nu voor de NNN-gebieden gehanteerd wordt).

Bij de toepassing van de nieuwe vergoedingensystematiek heeft de provincie oog voor de huidige grote verschillen in provinciale bijdrage aan recreatiegebieden. Als daar behoefte is bij de beheerders, zal de provincie met hen in gesprek gaan over hoe een duurzaam beheer van recreatiegebieden toch kan worden geborgd.

Uitgangspunt bij het ontwikkelen van de nieuwe vergoedingensystematiek is behoud van het bestaande beheerbudget van recreatiegebieden, met als peildatum de begrotingswijziging 2020 (5,7 mln. euro per jaar voor recreatiegebieden van zowel de provincie als van derden). Dit betekent dat ook de gelden die na 2021 vrijkomen vanwege de flexibilisering van de schapsbijdragen beschikbaar blijven voor recreatiebeheer in Zuid-Holland.

Doorvertaling in de Omgevingsverordening

In de Omgevingsverordening zijn recreatiegebieden op de kaart opgenomen en als zodanig begrensd. De kaart met recreatiegebieden is verouderd en bevat bovendien dubbelingen met natuurgebieden. Ook zijn er gebieden die in aanmerking komen voor de functie recreatiegebied, zoals stranden. Ter ondersteuning van het beleid voor sport en recreatie en om dubbelingen in financiering te voorkomen, zal de verordeningskaart met recreatiegebieden worden geactualiseerd.

Focus op het beter bedienen van ondervertegenwoordigde groepen

Het gaat hierbij zowel om twaalfminners als (vijf)zeventigplussers, omdat zij doorgaans een kleinere actieradius hebben. Vooral zij profiteren van meer sport en recreatie 'om de hoek'. Dat is ook prettig voor mensen met maar weinig tijd voor sport en recreatie. Daarnaast willen wij inzetten op mensen die in versteende wijken wonen. Uit het lopende behoefteonderzoek komt meer informatie naar voren van overige doelgroepen (o.a. chronisch zieken, lhbt-ers en mensen met een functiebeperking). Daar zullen we bij onze inzet waar mogelijk rekening mee houden. Ondanks dat op deze groepen wordt gefocust, willen wij dat iedereen profiteert van investeringen in de buitenruimte.

Groenparticipatie

We bevorderen de betrokkenheid van particulieren, bewoners (waaronder kinderen en jongeren) en organisaties bij het versterken van groenbeleving. Hierbij is de inzet van vrijwilligers, zoals via de groene motor en natuureducatie, nadrukkelijk een onderdeel om zo goed mogelijk door te zetten. In de vorige periode was hier een aanzienlijk incidenteel budget voor beschikbaar, zoals ook aangegeven in de brief over groenparticipatie van 31 januari 2020 (DOS-2018-0005873). Deze collegeperiode zijn de financiële middelen hiervoor veel beperkter.

Waterrecreatie

In drie geprioriteerde regio's is veel energie en betrokkenheid voor het gezamenlijk bouwen aan en uitvoeren van een waterrecreatieprogramma. Het gaat om de regio's Hollandse Plassen, Midden-Holland en Blauwe Cirkels/Hof van Delfland. Er loopt een verkenning om te bezien of drie regionale Uitvoeringsprogramma's ontwikkeld kunnen worden. De regionale programma's waterrecreatie zijn vooral gericht op het beter benutten en optimaliseren van vaarverbindingen voor zeilen, sloep, motorboot en kano. Zuid-Holland is een echte waterrecreatieprovincie en hier liggen veel mogelijkheden om dit nog beter te ontwikkelen. Daarnaast is Zuid-Holland een paradijs voor actieve watersporten als (wind-, kite- en golf) surfen en duiken. Verder onderzoek naar wat er voor deze sporten mogelijk is wordt meegenomen in de paragraaf koppelkansen met toerisme. De provincie heeft de wens om door kleine en grote maatregelen het aantal recreatieve vaarrondjes te vergroten om zo Zuid-Holland voor de kleine recreatievaart (o.a. sloepen) beter beleefbaar en interessanter te maken. In 2020 doen we een inventarisatie welke verbindingen binnen én tussen de verschillende plassen en regio's er wenselijk en mogelijk zijn en welke actie daarbij hoort. Dit kan gaan om het verruimen van bedieningstijden, opheffen van vaarverbod tot graven van nieuwe verbindingen. Ook komt er meer aandacht voor het uitbreiden en versterken van kanoroutes. Daarnaast is er het streven om het wandelen langs water te bevorderen en dit met concrete initiatieven te ondersteunen.

Communicatie is cruciaal om de ambities pragmatisch en werkbaar te maken

Communicatie kan als middel nog beter worden ingezet om ambities en wensen op het gebied van sport en recreatie te bereiken. Het helpt bij het bewust maken van de burgers op het gebied van de mogelijkheden. Zo kan er meer bekendheid worden gegeven aan beschikbare faciliteiten van sport en recreatie in gemeenten, routestructuren en groene gebieden. Ook het organiseren van (sport)evenementen in groengebieden kan inwoners bekend maken met deze gebieden. Kortom, evenementen benutten om bekendheid van de mogelijkheden van sport en recreatie te vergroten, onderlinge verbindingen van organisaties, clubs etc. te stimuleren, doelgroepen uitlichten en podium bieden etc. Buurtcoaches en andere intermediairs spelen hierbij een belangrijke rol omdat zij een goede aansluiting hebben bij de sportdoelgroepen. Zij bereiken ook de groep die juist niet of heel weinig aan sport en bewegen doet.

Financieel instrumentarium

Bij de inzet van middelen kan gedacht worden aan:

- Knelpuntenpot beweegvriendelijke leefomgeving inzetten op knelpunten voor sport en recreatie 'om de hoek'.

- Naast de structurele beheerbijdrage aan recreatiegebieden ook een kwaliteitsimpuls inzetten. De kwaliteitsimpuls wordt gebruikt voor kwaliteitsverhoging van recreatie zowel binnen bebouwde kom als daarbuiten.
- Middelen voor kennisontwikkeling, onderzoek, beleidsondersteuning om pilots te ondersteunen.
- Groenparticipatiemiddelen.
- Middelen voor routes, waaronder opknappen en aanleggen van ruiter- en menpaden.
- Ondersteunen sportevenementen.
- Waterrecreatie: proces en investeringsgeld voor uitvoeringsprogramma's.

3. VERKENNING SPORT EN RECREATIE

3.1 Inleiding

Sport staat - in tegenstelling tot recreatie - na acht jaar van afwezigheid weer op de provinciale beleidsagenda. In dit hoofdstuk gaan we daarom in op de context en het krachtenveld van dit beleidsdomein. Hierbij worden de vragen beantwoord, zoals die in de GS-brief over de verkenning en startnotitie sport en recreatie van eind 2019 zijn opgenomen. Eerst wordt ingegaan op de verbinding van sport met de provinciale opgaven. Daarna worden enkele onderzoeken behandeld die hiernaar zijn gedaan. Vervolgens wordt ingegaan op:

- de beleidsdoelstellingen en de focus van de andere provincies die al langer actief zijn op dit (gecombineerde) beleidsdomein,
- het sportbeleid van gemeenten, sportbonden en andere stakeholders,
- de bereikbaarheid van sportvoorzieningen en sportfaciliteiten voor specifieke doelgroepen.

Tot slot gaan we in op het Nationaal Sportakkoord en de betekenis hiervan voor de provincie.

Recreatie vormt een kerntaak van de provincie waar al jaren provinciaal beleid voor is. Zo is in de vorige collegeperiode de Visie Rijke Groenblauwe Leefomgeving vastgesteld, met als ambitie om Zuid-Holland ook recreatief aantrekkelijk te maken:

- via aantrekkelijke badplaatsen, havens en historische dorpskernen en steden;
- met daaromheen recreatief goed toegankelijke landschappen van topkwaliteit als Midden-Delfland en Wijk en Wouden;
- verbonden door een aaneengesloten en recreatief beleefbaar groenblauw netwerk, met als drager hiervoor het karakteristieke en unieke cultuurhistorische dijken- en watersysteem;
- met nieuwe topbestemmingen in het provinciaal landschap en recreatief aantrekkelijke groenblauw dooraderde steden van hoge kwaliteit.

3.2 Sport en recreatie in de provinciale opgaven

In bijlage 2 staat opgenomen hoe sport en recreatie zijn opgenomen in de provinciale opgaven. Hieruit blijkt dat sport en recreatie niet alleen bijdragen aan een Gezond en veilig Zuid-Holland, maar ook aan alle andere inhoudelijke thema's uit dit coalitieakkoord, uitgezonderd 'Schone energie voor iedereen'.

3.3 Opgaven overige provincies

Sport is bij veel provincies al behoorlijk verankerd als beleidsdomein.

In het kader van het Nationaal Sportakkoord is door een aantal provincies (zie bijlage 3) geïnterviewd wat de beleidsmatige inzet is op sport, wat leidt tot onderstaand overzicht en de volgende conclusies:

1. Gelderland is in sportbeleid de meest actieve provincie, waarbij de aandacht zowel uitgaat naar top- als breedtesport, met ook veel oog voor bewegen in de openbare ruimte.
2. Zuid- en Noord-Holland en Utrecht deden tot deze collegeperiode beleidsmatig vrijwel niets aan sport.
3. De overige provincies hebben in het sportbeleid oog voor aspecten met betrekking tot zowel welzijn, welvaart als duurzaamheid.

Indicatief overzicht sport in provinciaal beleid (mei 2019)									
Opgaven / Inzet op / t.b.v.									
	Beweeg- vriendelijke leefomge- ving	Partici- patie / inclusi- viteit	Positieve sport- cultuur	Vaardig in bewegen	Regionale sportakkoor- den	Exploitatie / vitale sportsector	(Top-) sport- klimaat	(Top-) sport- evene- menten	Sport- Accommo- daties
Drenthe									
Flevoland									
Friesland									
Gelderland									
Groningen									
Limburg									
N-Brabant									
N-Holland									
Overijssel									
Utrecht									
Zeeland									
Z-Holland									

Sport in omgevingsbeleid van provincies

De provinciale omgevingsvisies zijn doorgelicht op hun sportgehalte. Deze inventarisatie (zie bijlage 4) heeft geleid tot het volgende overzicht op basis waarvan de volgende conclusies kunnen worden getrokken:

- Alle provincies hebben relatief weinig over sport opgenomen in hun omgevingsbeleid. Dit geldt ook voor op sportgebied actieve provincies als Gelderland, Limburg en Noord-Brabant.
- De provincies Flevoland, Zeeland en Zuid-Holland melden niets over sport in hun omgevingsbeleid.
- Waar de provincie Utrecht in mei 2019 nog weinig sportbeleid had, staat er al wel het nodige over sport in hun concept omgevingsvisie van december 2019.
-

Indicatief overzicht sport in provinciaal omgevingsbeleid										
	Opgaven / Inzet op / t.b.v.									
	Voor sport toegan- kelijk landschap	Gezond- heid	Partici- patie / inclusi- viteit	Sportvoorzie- ningen i.h.k.v. leefbaarheid	Recreatie en toerisme	Ondersteu- nen (top)- sporttalent	Economisch belang motorsport	Economisc h belang watersport	Woon- en vestigings -klimaat	Sport- Accommo- daties
Drenthe										
Flevoland										
Friesland										
Gelderland										
Groningen										
Limburg										
N-Brabant										
N-Holland										
Overijssel										
Utrecht										
Zeeland										
Z-Holland										

Sport in de provinciale coalitieakkoorden

De provinciale coalitieakkoorden zijn doorgelicht op hun sportgehalte (zie bijlage 5). Deze inventarisatie heeft geleid tot het volgende overzicht in onderstaande tabel, op basis waarvan de volgende conclusies kunnen worden getrokken (zie volgende pagina):

Indicatief overzicht sport in de provinciale coalitieakkoorden														
Opgaven / Inzet op / t.b.v.														
	Ge-zond-heid	Leef-baar-heid	Partici-patie	Cohe-sie	Identi-teit	Voor-ziening en-niveau	Onder-mij-ning	Vesti-gings-factor	Water-sport-industrie	Water-sport-sector	(Top-) sport-klimaat / -evenementen	Sport-onder-zoek & inno-vatie	Elek-trisch varen	Sport-accom-modaties
Drenthe														
Flevoland														
Friesland														
Gelderland														
Groningen														
Limburg														
N-Brabant														
N-Holland														
Overijssel														
Utrecht														
Zeeland														
Z-Holland														

- Alle provincies hebben aandacht voor sport in het kader van **gezondheid**, waar dit in het omgevingsbeleid nog zelden het geval is.
- Ook wordt in de akkoorden de bijdrage van sport aan **welzijn** in de vorm van participatie, cohesie en leefbaarheid vaak genoemd.
- Van alle provincies is **Gelderland het meest actief** op sportgebied. Het coalitieakkoord meldt dat 'sport onmisbaar is voor een gezonde, sportieve en vitale samenleving.' Deze provincie heeft deze collegeperiode €20 miljoen voor het thema 'Gezonde leefomgeving, voeding, sport en bewegen'. Die uitgebreide aandacht voor sport heeft wellicht mede te maken met de grote inzet van Gelderland op gezondheid. De Gelderse aandacht voor sport is breed en zowel gericht op bevordering van welzijn, welvaart als verduurzaming. Deze provincie bouwt deze periode voort op het Gelders Sportakkoord, de voorloper van het Nationale Sportakkoord. Ook deze collegeperiode komt er weer een sportprogramma met speciale aandacht voor de maatschappelijke functie van sport.

3.4 Onderzoeken

Er zijn zeer veel voor provinciaal sportbeleid relevante onderzoeken uitgevoerd. De meest relevante en actuele worden hieronder kort beschreven. De rapporten zijn vindbaar op diverse websites en de links hiernaar treft u in bijlage 6.

- Brancherapport sport - KPMG - 23 oktober 2019
Een feitelijke weergave van de huidige staat van de branche en de ontwikkelingen die hiertoe geleid hebben. Dit rapport is te gebruiken bij adviezen voor de toekomstbestendigheid van organisaties en financiering van de sportbranche. Dit rapport is door KPMG uitgevoerd In opdracht van NL Sportraad , de adviesaanvraag van de minister van medische zorg en sport en vanuit de ondertekening van het Nationaal Sportakkoord.
- Route naar beweegvriendelijke leefomgeving - Kenniscentrum Sport - september 2019
Het doel van deze route is het helpen van beleidsmakers bij het creëren van een beweegvriendelijke omgeving om dit onderwerp domeinoverstijgend op de gemeentelijke agenda's te krijgen en ook collega's uit andere sectoren sport- en beweeginclusief te laten denken en werken.
- Space voor sport - Universiteit Utrecht, Ineke van Deelen
Hoe werken ruimtelijke omgeving en persoonlijke factoren op elkaar in en verklaren sportdeelname.
- Handreiking Sport, Bewegen en de Omgevingswet – VSG, Kenniscentrum Sport, GGD en gemeenten.
- Beweegvriendelijke Omgeving (BVO) model – kenniscentrum Sport
Stappenplan beweegvriendelijke omgeving met het BVO-model en de BVO-scan.
- Whitepaper Succesvolle inzet van interventies 55-plussers – Kenniscentrum Sport, Instrument voor bestuurders, politici, beleid etc.

Vermeldenswaard is ook:

- **Gebruik recreatiegebieden, koppelkans met sport**

In 2017 heeft NBTC-NIPO Research in opdracht van de provincie onderzoek gedaan naar de waardering door bezoekers van natuur- en recreatiegebieden in Zuid-Holland. De onderzochte gebieden zijn in totaal 48,8 miljoen keer bezocht. Van de bezoekers woont 83% in Zuid-Holland.

De duinen en de Biesbosch trekken de meeste bezoekers (in totaalaantallen), gevolgd door de groengebieden rond Rotterdam, Den Haag, Leiden en Gouda. De hoogste dichtheden per hectare aan bezoekers zijn te vinden in de groengebieden ten noorden van Rotterdam en in het Haagse Bos. Het intensieve gebruik van de groengebieden rond stedelijk gebied hangt samen met de bevolkingsdichtheid: circa tweederde van de Zuid-Hollanders woont in de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH) en eenderde daarbuiten.

De Top-5 van ondernomen activiteiten in de natuur- en recreatiegebieden is als volgt:

Wandelen	65%
Fietsen, wielrennen	27%
Horeca bezocht	25%
Recreëren	18%
Hond uitlaten	10%

Paardensport/ paardrijden is in deze gebieden één van de minst ondernomen activiteiten (tussen de 0 en 1 %).

- **Waardering recreatiegebieden**

Het gemiddelde rapportcijfer van de natuur-en recreatiegebieden is een 7,8. Duinen en de landgoederenzone worden hoog gewaardeerd, de omgeving van de Metropoolregio (Rotterdam en Haaglanden) het laagst. Eigenschappen als natuurlijkheid en historische kenmerken worden daarbij positief gewaardeerd. Stedelijkheid en horizonvervuiling worden over het algemeen negatief gewaardeerd. De gemiddelde Zuid-Hollander wil het liefst 31% bos hebben in zijn/haar ideale landschap. Maar ook de zee en meren moeten aanwezig zijn (circa 21%). Het ideale landschap moet verder 18% heide-, zand-of duingebied hebben.

Daarnaast wordt in opdracht van de provincie momenteel een onderzoek verricht door het Mulier Instituut en Bureau voor Ruimte & Vrije Tijd naar de sport- en recreatiebehoeften in Zuid-Holland. De resultaten hiervan worden in het tweede kwartaal van 2020 verwacht.

3.5 Sportbeleid van gemeenten

In bijlage 7 is een overzicht opgenomen van het sportbeleid van gemeenten. Voor veel gemeenten vormen sporten en het bijbehorende verenigingsleven een bindmiddel voor de gemeenschap (sociale cohesie). Mensen van verschillende komaf komen hier samen en sporten hier ook samen. Het vormt ook een ontmoetingsplek, zowel voor het ontmoeten van bekenden als voor nieuwe contacten.

Gemeenten hechten ook grote waarde aan de bijdrage van sport aan gezondheid. Sporten is immers goed voor lijf en geest en voorkomt ook op langere termijn gezondheidsproblemen die allerlei persoonlijke en maatschappelijke problemen en kosten met zich meebrengen.

Sporten moet toegankelijk zijn voor iedereen: jong en oud, mensen met een beperking of voor kinderen uit gezinnen die het niet breed hebben. Gemeenten zijn daar actief mee bezig door de inzet van professionals of door middelen hiervoor beschikbaar te stellen.

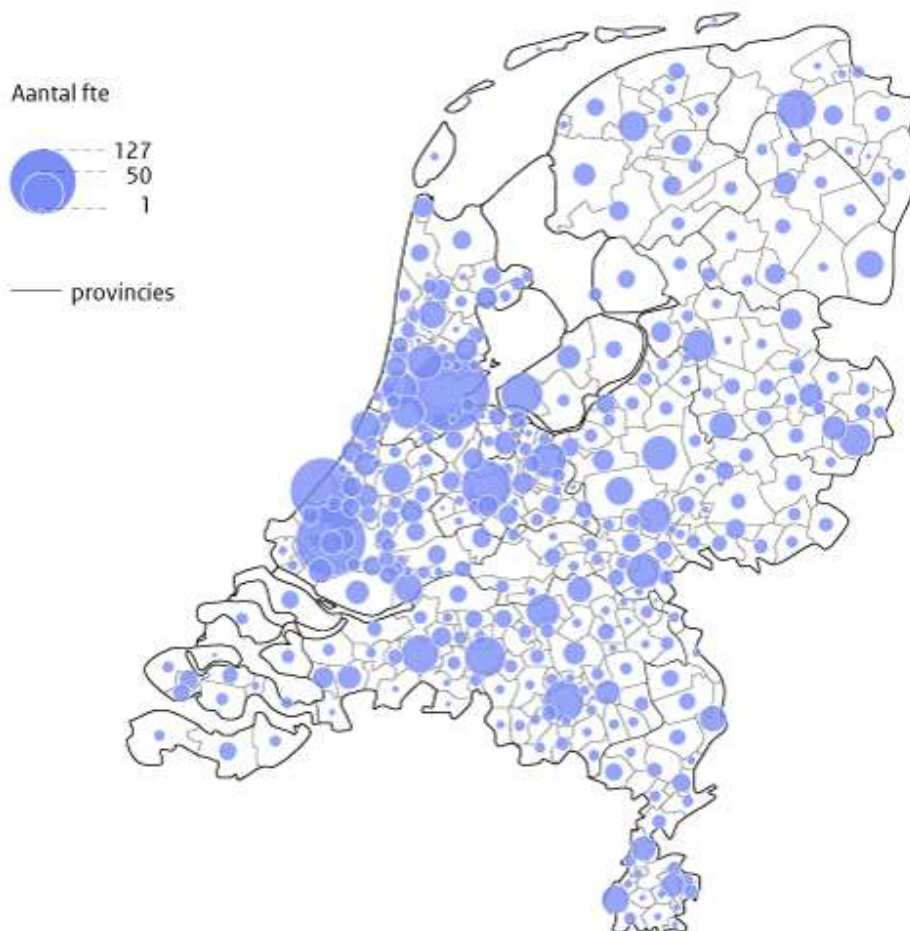
De relatie tussen jeugdzorg, onderwijs en sport wordt ook veelvuldig gelegd. Gemeenten kunnen hun sportbeleid uitvoeren met behulp van de Sportservice, die vervolgens ook eigen sportstimuleringsprojecten heeft. Bijna alle gemeenten werken aan een lokaal sportakkoord (339 van de 355, volgens een publicatie van Volksgezondheid en Zorg van 8 november 2019). In 274 gemeenten is een sportformateur aangevraagd en in 65 gemeenten is een aanvraag gedaan voor een uitvoeringsbudget.

Gemeenten en buurtsportcoaches

Ook deze zijn bijna overal aangesteld (347 van de 355 gemeenten, volgens een andere publicatie van Volksgezondheid en Zorg uit 2019). In totaal zijn er in 2019 ruim 3600 fte's gerealiseerd met een totale rijksbijdrage van zo'n 73 miljoen euro. Deze buurtsportcoaches zijn in Zuid-Holland goed vertegenwoordigd, zoals onderstaande figuur laat zien. Bij gemeenten als Rotterdam en Den Haag gaat het respectievelijk om 147,7 en 127,5 fte.

Buurtsportcoaches / Combinatiefunctionarissen 2019

per gemeente

Bron: Gemeentefonds

Clustering, meervoudige gebruiksmogelijkheden en kwaliteitsverbetering

Of er behoefte is aan clustering van sportvoorzieningen kan per gemeente verschillen. Dat ligt aan de huidige situatie en aan de ambitie die er bij sport- en beweegaanbieders in een gemeente is om het sport- en beweegaanbod anders, meer gezamenlijk, te organiseren. In vrijwel alle gemeenten die met een lokaal sportakkoord aan de gang zijn (gegaan) is er een kopgroep / kerngroep bestaande uit vertegenwoordigers van organisaties op het gebied van o.a. sport, recreatie, welzijn, zorg, onderwijs, cultuur. Die groep praat over de zes deelakkoorden uit het Nationaal Sportakkoord en benoemt de lokale ambities op die deelakkoorden (waarbij men kan kiezen welke men in het lokaal sportakkoord wil opnemen). In het lokaal sportakkoord komen vervolgens acties te staan om die ambities te realiseren. Die gaan zeker niet alleen over voorzieningen, maar reiken ook ver daarbuiten. Dit kan ook niet, gezien het beperkte aanjaagbudget dat er vanuit het Nationaal Sportakkoord per gemeente is voor de uitvoering. Veel meer gaat het over 'de zachte kant'. Sport en bewegen in de openbare ruimte komt in lokale sportakkoorden aan bod, met name bij het deelakkoord 'Vaardig in bewegen' en het deelakkoord 'Vitale sport- en beweegaanbieder' dat een brug wil slaan tussen het georganiseerd sporten op sportparken / in sporthallen en zwembaden en het ongeorganiseerd sporten en bewegen in de openbare ruimte.

Vanuit diverse stakeholders wordt aangegeven dat provincies vooral een rol zouden kunnen spelen als verbinder, kennisdeler en regisseur en ook op het ruimtelijk vlak. Te denken valt aan:

- Efficiënter gebruik van sportaccommodaties om de financiële lasten die onderhoud en exploitatie met zich meebrengen te beperken.
- Mogelijk maken van de in qua tijdsbesteding en deelname groeiende ongeorganiseerde sport in de buitenruimte, door deze ruimte hiervoor te optimaliseren, zowel in recreatie- en natuurgebieden als overal daarbuiten en ook in, op of aan het water.
- Het verduurzamen van de sportaccommodaties.

3.6 Sportbonden en andere stakeholders

NOC*NSF

Bij dit landelijke orgaan zijn 77 sportorganisaties aangesloten. Zij vertegenwoordigen bijna 24.000 verenigingen met 5,2 mln. georganiseerde sporters. Zij werken aan de hand van een gezamenlijke vierjarige [Sportagenda](#).

Deze geeft richting aan de twee hoofddambities:

- Een zeer groot bereik van de sport onder de bevolking, o.a. een hoge actieve sportparticipatie.
- Excellente topsportprestaties, waarin Nederlandse talenten acteren en presteren op wereldniveau, hetgeen bijdraagt aan de positionering en innovatiekracht van Nederland (binnen de wereld) en de Nederlandse bevolking inspireert.

Vereniging Sport en Gemeenten

Vereniging Sport en Gemeenten is een platform voor gemeenten bij de integrale vormgeving, ontwikkeling en uitvoering van sportbeleid en accommodatievraagstukken. Dit wordt gedaan door:

- Gemeentelijke belangen te behartigen en in te brengen bij de rijksoverheid, de georganiseerde sport en andere landelijke partners.
- Een laagdrempelig, rijkgeschakeerd en actief netwerk aan te bieden. Gemeenten kunnen elkaar en andere deskundigen op het gebied van sport en bewegen ontmoeten en informatie en kennis uitwisselen.
- Algemene en innovatieve kennis en informatie over sport en bewegen te bevorderen, ontwikkelen en ontsluiten;.
- Ondersteuning bij de integrale vormgeving, ontwikkeling en uitvoering van sport en beweegbeleid en accommodatievraagstukken te bieden.

Verder ondersteunt VSG de volgende projecten:

- Beweeg ABC
- Sportgemeente van het jaar
- Grenzeloos actief
- Brede regeling combinatiefuncties
- Monitor sport en gemeenten

Team Sportservice

Het Team Sportservice richt zich op het versterken van de maatschappelijke inzet en betekenis van sport en bewegen. De activiteiten worden door een eigen provinciale stichting uitgevoerd (Stichting Sportservice Zuid-Holland). Functioneel wordt er echter als één organisatie gewerkt: Team Sportservice. Nederland heeft een bijzonder rijke sportinfrastructuur, die onder andere bestaat uit verenigingen, accommodaties, bewegingsonderwijs en vrijwilligers. In de vorm van advies, kennisoverdracht, begeleiding of uitvoering zorgt Team Sportservice ervoor dat dit sportieve kapitaal een zo groot mogelijke bijdrage levert aan een gezonde, vitale en sociale samenleving. Team Sportservice richt zich onder andere op de doelgroepen jongeren, lage inkomensgroepen, mensen met een beperking en ouderen. Het Rijk faciliteert de aanwezigheid van sport- en buurtcoaches, waarvoor 40% door het Rijk wordt bijgedragen. De gemeente of een uitvoerende organisatie financiert de rest. In onze provincie zijn de meeste sportbuurtcoaches in dienst bij Team Sportservice Zuid-Holland. De rol van sportbuurtcoaches richt zich tegenwoordig vooral op verbinden. Zij staan in contact met Zorg, Cultuur en Onderwijs en werken samen met sportvrijwilligers.

3.7 Spreiding, bereikbaarheid en duurzaamheid van sportvoorzieningen

De website Volksgezondheid en Zorg bevat informatie over 'Sport op de kaart'. Het biedt een totaaloverzicht van alle sportvoorzieningen in Nederland. Deze database is te raadplegen en geeft inzicht in de aanwezigheid en spreiding van sportvoorzieningen. Hieruit blijkt dat er veel sportvoorzieningen zijn, soms geografisch nogal versnipperd. Uit de lokale sportakkoorden komt naar voren dat er behoefte is aan clustering, meervoudige gebruiksmogelijkheden en kwaliteitsverbetering. In de aanpak komen de diverse partijen en organisaties bij elkaar.

In bijlage 8 is op basis van voornoemde website informatie opgenomen per gemeente over het aantal sportvoorzieningen, de gemiddelde afstand tot een sportaccommodatie en een overzicht van het aantal sportvoorzieningen voor diverse groepen met beperkingen. Hieruit komt bijvoorbeeld naar voren dat Wassenaar en Midden-Delftland veel sportaccommodaties hebben per 10.000 inwoners en Lisse en Strijen een relatief grotere afstand hebben ten opzichte van sportaccommodaties.

Onder het hoofdstuk 'Duurzame sportinfrastructuur' in het Nationaal Sportakkoord is de ambitie opgenomen om te zorgen voor een goede en duurzame sportinfrastructuur. Dit houdt onder andere in dat overal waar bewogen wordt de sportvoorzieningen op orde moeten zijn en sportactiviteiten meer worden geclusterd, zodat meer soorten sporters intensiever gebruik maken van deze voorzieningen. De openbare ruimte wordt beweegvriendelijker ingericht. Dit wordt doorvertaald in de lokale sportakkoorden.

De Groene club is een initiatief om sportaccommodaties te verduurzamen en vormt een samenwerking tussen de KNVB, KNHB en de KNLTB, met partnerschap van de provincies Zuid-Holland, Gelderland en Overijssel. De provincie Zuid-Holland is partner vanuit de Energieagenda en geeft een energieadvies op maat en bekostigt dit ook.

3.8 Sportfaciliteiten voor specifieke doelgroepen

Vanuit de kennis dat er veel bevolkingsgroepen zijn die wel willen sporten, maar die dit vaak maar beperkt doen, zet NOC*NSF zich in voor versterking van die deelname. Het gaat daarbij bijvoorbeeld om mensen met gezondheidsproblemen, een laag inkomen of een etnische achtergrond. NOC*NSF zet hiervoor onder andere sportambassadeurs in die worden gekoppeld aan niet-sporters. De sportambassadeur motiveert en activeert om te gaan sporten en bewegen.

Gehandicaptensport Nederland is de organisatie waar verenigingen en organisaties die gehandicaptensport verzorgen en die niet bij andere sportbonden terecht kunnen, zich kunnen aansluiten. Dit doen zij voor zowel amateur- als topsport. Het doel is onder andere het vergroten van de zichtbaarheid van aangesloten verenigingen met eigen sportaanbod en doelgroepen. Ook zorgen zij voor collectieve belangenbehartiging naar derden zoals sportkoepel NOC*NSF, sportbonden, overheid, Kenniscentrum Sport, Vereniging Sport en Gemeenten, Vereniging Nederlandse Gemeenten etc.

Team Sportservice pakt sport voor speciale doelgroepen regionaal op, zoals voor jongeren, lage inkomensgroepen, mensen met een beperking en ouderen. Zo worden kennis en financiën breed en efficiënt ingezet en de kansen vergroot. Team Sportservice zet een netwerk op met gemeenten en professionals die zich met sport bezighouden, matcht vraag en aanbod middels de regiomedewerker en geeft sportadvies. Daarnaast richten zij zich op het verbeteren en promoten van het aangepast sportaanbod.

3.9 Nationaal Sportakkoord

In 2018 realiseerden vele partners, waaronder overheden als gemeenten, provincies en de Rijksoverheid samen met tal van koepelorganisaties in de sport en het bedrijfsleven het Nationaal Sportakkoord. Dit akkoord vormt een uitwerking van het regeerakkoord “Vertrouwen in de toekomst”. Doel van dit akkoord is om de organisatie en financiën van de sport toekomstbestendig te maken. Dit akkoord bevat op de volgende vijf punten ambities, doelstellingen en interventies:

- Inclusief Sporten en bewegen
- Duurzame sportinfrastructuur
- Vitale aanbieders
- Positieve sportcultuur
- Vaardig in bewegen

Belangrijkste opgave hierin is om de kracht en de potentie van sport in te zetten voor tal van maatschappelijke opgaven in onze samenleving. Drie provincies hebben het gehele sportakkoord ondertekend en sommige een deel ervan. Met de ondertekening geven provincies aan de intenties van dit akkoord te steunen. De provincie Zuid-Holland heeft nog niet ondertekend. Aan de hand van de intenties in het Nationaal Sportakkoord en de

raakvlakken met de ambities van de provincie Zuid-Holland is het te overwegen om op voor provinciaal sportbeleid relevante punten het Nationaal Sportakkoord te ondertekenen.

In bijlage 9 beschrijven we de verschillende thema's die in het Nationaal Sportakkoord aan bod komen. In hoofdstuk 2 zijn we ingegaan op de beoogde inzet van Zuid-Holland op de thema's van het Nationaal Sportakkoord.

4. VOORSTELLEN VOOR AANPASSING VAN HET OMGEVINGSBELEID

In dit hoofdstuk treft u een aantal richtinggevende voorstellen voor mogelijke aanpassingen in beleidsbeslissingen over of relevant voor sport en recreatie, die op grond van deze startnotitie nodig of gewenst zijn. Dit gebeurt om ons omgevingsbeleid voor sport en recreatie actueel en ook sportinclusief te maken. De uitkomsten van het behoefteonderzoek sport en recreatie kunnen aanleiding vormen om deze mogelijke aanpassingen nog bij te stellen.

Voorstellen voor mogelijke aanpassingen in de beleidsbeslissingen over sport en recreatie

Op grond van deze startnotitie denken wij nu aan de volgende aanpassingen in de beleidsbeslissingen over sport en recreatie in het provinciale omgevingsbeleid (*cursief is toegevoegd, onderstreept is gewijzigd*).

Beleidsbeslissing beweegvriendelijke leefomgeving en deelname sport en recreatie

Beleidskeuze: *de provincie streeft naar een beweegvriendelijke leefomgeving en een zo groot mogelijke deelname van onze bewoners aan sport en recreatie, met name van ondervertegenwoordigde groepen, vooral in en dicht bij de woonomgeving (bij voorkeur 'om de hoek', o.a. voor sport en spel en het maken 'ommetjes').*

Beleidsbeslissing beheer sport- recreatievoorzieningen: gebieden en netwerken

Beleidskeuze: de provincie draagt samen met partners zorg voor het beheer van recreatiegebieden, -netwerken en -voorzieningen, waaronder de recreatieve netwerken voor varen, fietsen, wandelen en paardrijden *en streeft ernaar deze voor sport geschikt te maken.*

Beleidsbeslissing grootschalige sportieve en recreatieve ontwikkelingen buiten bestaand stads- en dorpsgebied

Beleidskeuze: de provincie vindt het van belang dat de behoefte aan grootschalige sportieve en recreatieve ontwikkelingen wordt onderbouwd en regionaal afgestemd.

Beleidsbeslissing sport, recreatie en water- en groenbeleving

Beleidskeuze: de provincie streeft naar een versterking van de belevingswaarde van landschap en erfgoed, de provincie ontwikkelt en verbindt hiervoor onder meer met name de uit oogpunt van belevingswaarde bijzonder waardevolle gebieden inzake landschap (o.a. Bijzonder Provinciaal Landschap Midden-Delfland), water en natuur (o.a. Hollands Plasseengebied en onze Nationale Parken NL Delta en Hollandse Duinen) en verbindt ook sportief en recreatief de groenblauwe netwerken in en om de stad.

Voorgestelde mogelijke aanpassingen in bestaande beleidsbeslissingen relevant voor sport en recreatie

Op grond van deze startnotitie denken wij nu aan de volgende aanpassingen in voor sport en recreatie relevante beleidsbeslissingen in het provinciale omgevingsbeleid (*cursief is toegevoegd, onderstreept is gewijzigd*):

Beleidsbeslissing behouden en versterken landschappen

Beleidskeuze: de provincie zet in op een betere, gebiedsgerichte verweving van de verschillende ‘klassieke’ functies in de groene ruimte (landbouw, natuur, *sport en recreatie*, water, cultuurhistorie) en een betere relatie tussen stad en land. Daarmee wil de provincie de gebruikswaarde, toekomstwaarde en belevingswaarde van de verschillende Zuid-Hollandse landschappen behouden en versterken. De klimaat- en energie-efficiënte samenleving stelt nieuwe eisen aan de groene ruimte. Deze worden zo veel mogelijk ingepast met behoud of zelfs verbetering van bestaande functies. De provincie wil samen met haar partners een kwaliteitsslag maken in de groene ruimte binnen en buiten de stad, zodanig dat de intrinsieke waarden worden beschermd en versterkt, en dat de groene ruimte aansluit bij de vraag van de gebruikers en bewoners, *o.a. naar sport en recreatie en dat deze ruimte* toekomstbestendig is en bijdraagt aan de identiteit en ruimtelijke kwaliteit van Zuid-Holland.

Beleidsbeslissing binnenstedelijk groen

Beleidskeuze: binnenstedelijk realiseren wij gezamenlijk met de steden een fijnmazig groenblauw *sportief en* recreatief netwerk van groenblauwe schoolpleinen, groenblauwe daken, groenblauwe winkelcentra, groenblauwe bedrijfsterreinen en parken. Een netwerk op het niveau van het landschapspark Zuidvleugel dat zich uitstrekt tot buiten de stadsranden, met als drager het karakteristieke cultuurhistorische watersysteem van Zuid-Holland met lijnen als de Rotte, Vliet, Schie en Oude Rijn. Hiertoe worden de mogelijkheden verkend van een scorekaart en een groenfonds.

Beleidsbeslissing gezonde leefomgeving

Beleidskeuze: de provincie streeft naar het voorkomen en verminderen van stress-gerelateerde ziektes door het aanbieden van verschillende soorten groen (bos, park en recreatieterreinen) *voor sportieve en recreatieve inspanning en ontspanning*. Samen met partners zetten we hiermee in op verhoging van de levensverwachting in verschillende wijken. Hiertoe ontwikkelen we onder andere een platform voor alle groeninitiatieven

Beleidsbeslissing duurzame groei van het toerisme in Zuid-Holland

Beleidskeuze: de provincie zet zich in voor een duurzame groei van het toerisme in Zuid-Holland, met respect voor kernwaarden van gebieden en haar bewoners. We willen het aanwezige *sportieve en* toeristisch-recreatieve potentieel van erfgoedlijnen, vaarwegen en groengebieden beter benutten (toename van gebruik en bestedingen). Vanuit een toeristische invalshoek kunnen economie, cultureel erfgoed, (recreatieve) infrastructuur, groengebieden, *sport en recreatie* met elkaar verbonden en versterkt worden. Toerisme *en sport en recreatie* kunnen bijvoorbeeld als nieuwe economische drager worden ingezet bij regionale ontwikkeling, waardoor voorzieningen beschikbaar blijven. Daarbij is de

vrijtijdssector een arbeidsintensieve sector (met name banen voor lager opgeleiden) met groeipotentie. Vanuit de provinciale kerntaken dragen we bij aan een duurzame ontwikkeling van toerisme en recreatie in Zuid-Holland.

Beleidsbeslissing versterking groenblauwe structuur

Beleidskeuze: de groenblauwe structuur is een samenhangend stelsel van verschillende groene ruimtes, *wateren* en routes die stad en land met elkaar verbinden: de grote parken en groenblauwe dooradering in de stad, *sportieve en* recreatieve stad-land verbindingen en poorten, recreatiegebieden om de stad, de groene buffers en belangrijke recreatieve routes in het landelijk gebied. Er ligt een opgave om deze structuur te behouden en waar nodig te versterken, zodat er voldoende ruimte is voor groen en water binnen steden en dorpen en er voldoende verbindingen zijn met groen en water in het landelijk gebied.

BIJLAGEN

Bijlage 1 Koppelkans met Erfgoed

Erfgoedlijn Trekvaarten:

Er zijn tal van fiets-, wandel- en vaarmogelijkheden op en rond de trekvaarten. Er zijn jaarlijkse vaarevenementen zoals de Vlietdagen, strontrace, varend corso, furiade en de kaagweek. Er zijn al enkele roeiverenigingen op de Vliet en Schie. Ook zijn er kanoroutes over de delflandse trekvaarten.

Erfgoedlijn Landgoederenzone:

- nordic walking of wandelestafettes (modderruns en mountainbike past minder)
- fietstours
- paardrijtrailtochten of tochten met koetsen (past historisch gezien mooi)
- boottochten/zeiltochten samen met erfgoedlijn Trekvaarten

Erfgoedlijn Limes:

De Limes Classic (wielertocht). De Limes Classic is een fietstocht langs de grens van het voormalige Romeinse Rijk tussen Alphen aan den Rijn en Katwijk. De start en finish is in Alphen aan den Rijn.

Erfgoedlijn Goeree Overflakkee:

Wandelen, fietsen, varen, mountainbiken (er liggen diverse parcours), paardrijden.

Erfgoedlijn Waterdriehoek (Dordrecht, Kinderdijk Biesbosch):

Kanoën in de Biesbosch of door Dordrecht, het Biesboschpad dat in ontwikkeling is biedt mogelijkheden voor wandelen en hardlopen. Het zou mooi zijn als de sport zelf ook een historische dimensie heeft. Bepaalde sporten die daar vroeger werden beoefend herintroduceren. Wellicht biedt de verbinding met immaterieel erfgoed ook kansen.

Erfgoedlijn Oude Hollandse Waterlinie:

De Oude Hollandse Waterlinie heeft een lange afstands wandelpad (krijgt nu een update met games enz.) en heeft een lange afstandsfietsroute.

Ook zijn er veel vaarroutes ontwikkeld (kanoroutes, vaartochtje bijv. vanaf Fort Wierickerschans voor groepen) en kortere wandel/fietsroutes (rampjaarroute / audiotours), daarbij zijn er ook speciale recreatieve wandelingen, bijv. met gids, met aandacht voor OHW. In het jubileumjaar 2022 waarin we 350 jaar Oude Hollandse Waterlinie herdenken en vieren zullen er allerlei activiteiten plaatsvinden, zoals een wandel estafette, roei evenementen, fietstochten, hardlopen enz.

Bijlage 2 Bijdrage ambities coalitieakkoord

Bijdrage ambities coalitieakkoord over bewegen, sport en recreatie en aan de leefomgevingskwaliteit			
	Maatschappelijke waarden		
Thema's	Gebruik	Beleving	Toekomst
Een concurrerend Zuid-Holland	Verbeteren bereikbaarheid toeristische trekpleisters.	Verbeteren bereikbaarheid toeristische trekpleisters te voet en per fiets, ook voor mindervaliden.	
	Beleefbare erfgoedlijnen.	Inzet op beleefbare erfgoedlijnen (ook te voet en per fiets).	
	Faciliteren van agrotourisme.	Faciliteren van agrotourisme <i>(dat mogelijk ook voor recreanten interessant is)</i> .	
Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland	Klimaatbestendige omgeving <i>(verhoogt de vastgoedwaarden)</i> .	Een klimaatbestendige omgeving met voldoende groen en water <i>kan ook aantrekkelijker zijn om in te bewegen en recreëren</i> .	<i>Klimaatbestendige omgeving (indien met meer natuurwaarden).</i>
Schone energie voor iedereen			
Bereikbaar Zuid-Holland	<i>Utilitair</i> : inzet op voetganger en fiets (o.a. aanleg en verbetering paden en fietssnelwegen).	<i>Recreatief</i> : inzet op voetganger en fiets (o.a., aanleg en verbetering paden).	Inzet op voetganger en fiets <i>(+ beperkt ook het (fossiele) energiegebruik)</i> .
Versterken natuur in Zuid-Holland	Een aantrekkelijk landelijk gebied <i>(draagt ook bij aan het vestigingsklimaat)</i> .	Een aantrekkelijk landelijk gebied <i>(nodigt uit toe naar buiten gaan en bewegen)</i> .	<i>(+ Als dit bijdraagt aan natuurwaarden)</i> .
		Natuureducatie, speelnatuur en activiteiten als 'Kijken bij de boer'.	
		Natuurinclusieve infrastructuur <i>(die gewaardeerd wordt)</i> .	Natuurinclusieve infrastructuur
1		Inzet op grootschalige natuur en natuurrijke Nationale Parken <i>(indien recreatief beleefbaar)</i> .	Inzet op grootschalige natuur en natuurrijke Nationale Parken.

Gezond en veilig Zuid-Holland		Verminderen van gezondheidsverschillen tussen bevolkingsgroepen (<i>vooral door bestrijden bewegingsarmoede</i>).	
	(+ Als dit bijdraagt aan het vestigingsklimaat).	stimuleren van recreatiemogelijkheden 'om de hoek'.	
	(+ Als dit bijdraagt aan het vestigingsklimaat).	Bevorderen van wandelnetwerken, verbindingen en recreatievaart.	
	(+ Als dit bijdraagt aan het vestigingsklimaat).	meer beleefbaar groen in de steden en op bedrijventerreinen	(+ Als dit bijdraagt aan natuurwaarden).
		Betere verbindingen recreatief waterverkeer (vooral in het plassen gebied).	
	(+ Als dit bijdraagt aan het vestigingsklimaat).	Betere ontsluiting van landbouwgebieden voor meer contact tussen stedeling en landbouwer.	
		Goed beheer en onderhoud van ruiter- en menpaden.	
		Een goede waterkwaliteit van zwembadvoorzieningen.	
	(+ Als dit bijdraagt aan het vestigingsklimaat).	Stimuleren van sport en bewegen door te investeren in kwaliteit van groen, (water)recreatie en infra.	
		Bijdragen aan sportevenementen.	
		Sporten in de openbare ruimte bevorderen.	Verduurzamen sportvoorzieningen.

Bijlage 3 Inventarisatie sport in provinciaal beleid

Welzijn				
Inclusief sporten en bewegen (thema 1 NSA)	Wat hebben we afgelopen periode als provincie gedaan?	Welke kansen zien we voor de toekomst?	Welke rol(len) zien we hierbij voor de provincie(s)?	Welke rol/bijdrage verwachten we van Rijk, NOC*NSF, VSG?
Limburg	- Via Huis voor de Sport Limburg advisering en ondersteuning provinciale infrastructuur G-Sport - Ondersteuning Stg. Bijzonder in Beweging t.b.v. sport en beweegactiviteiten van meervoudig gehandicapten - Kansarme jongeren ondersteunen via Jeugdfondssport Limburg - Via 'kartrekker' gemeente Beek is een provinciaal platform voor gehandicapten sport in oprichting. Naast gemeenten participeren ook zorginstellingen en sportorganisaties in dit platform.	- Continueren van de provinciaal dekkende infrastructuur - Lancering provinciaal sportakkoord G-sport met een concreet uitvoeringsplan.	- Aanjagen samenwerking - Subsidiëren - Adviseren en faciliteren, o.a. ook via ondersteuningsorganisaties	- Open staan voor het opstellen van sportakkoorden op provinciaal niveau i.p.v. een grote versnippering via kleine lokale akkoorden - Betere afstemming en informatiedeling op provinciale/regionale thema's (m.n. door VSG).
N-Brabant	- Brabantdekkende structuur van regionale sportloketten helpen opzetten - Communicatiecampagne Uniek Sporten Brabant om meer mensen met beperking in beweging te krijgen en bekendheid aanbod te vergroten - Diverse projecten uitgevoerd om meer mensen met beperking in beweging te krijgen - Internationale G-sportevenementen en side-events ondersteund - Gewerkt aan het verbeteren van de randvoorwaarden om	- Publiek (en zo mogelijk ook privaat) borgen van de activiteiten door regionale loketten (de ruggegraat van de aanpak uniek sporten) - Verder benutten van het platform Uniek Sporten Brabant, ook om kennis en goede voorbeelden te delen	- Coördinerend: kennisdelen, ervaringen uitwisselen, initiatieven helpen opschalen - Versterken van het netwerk (o.a. betrekken private partners) - Aanjagen Brabantbrede communicatie via platform Uniek Sporten Brabant	VSG: Gemeenten als verantwoordelijken /draggers van de regionale loketten Rijk: continuering ondersteuning regionale loketten via Grenzeloos Actief; ondersteuning Uniek Sporten landelijk NOC*NSF: ondersteuning om het sportaanbod voor mensen met een beperking verder te verbeteren

	te kunnen sporten (pilot sportvervoer, Wheels2sport (leenfaciliteit sporthulpmiddelen) in Brabant opgezet)			
Zeeland	Brede inzet via uitvoeringsorganisatie SportZeeland op het stimuleren van sport en bewegen van specifieke doelgroepen. Regionale coördinatie, uitrol van programma's Zeeuws breed. Jeugdfonds sport en cultuur Zeeland in Beweging Elke Stap Telt Fitavie Uniek Sporten (Grenzeloos Actief)	Aanpakken van 'bewegingsarmoede' Wegnemen drempels om tot bewegen te komen: - Armoede - Beperkingen - Chronische aandoeningen	Via onze provinciale uitvoeringsorganisatie SportZeeland fungeren als regionale verbinder, kenniscentrum rond thema sport en bewegen. Samenwerking op Zeeuwse schaal stimuleren waar nodig. Aanjagen innovatie Vertalen van en uitrollen van pilots / programma's Beleidsinformatie beschikbaar	(H)erkennen van de belangrijke provinciale schakelfunctie voor uitrol van.. in de regio's
Utrecht	Geen acties			
Gelderland				
Overijssel	Inzet op kwetsbare groepen via aantal grote projecten waarin gemeenten samen optrekken (via tenderregeling in vorige beleidsperiode). Afgelopen drie jaar via project Grenzeloos Actief via Sportservice Overijssel. Verder projecten gericht op meer bewegen voor ouderen en challenge benutten openbare ruimte. Momenteel aanvraag voor walking sports Ouderenfonds in overweging.	Gemeenten ondersteunen bij hun inzet voor kwetsbare groepen. Afhankelijk van coalitieakkoord of en hoe dit in te vullen.	Stimuleren, faciliteren, innoveren	Agendering van onderwerp, faciliteren kennisnetwerk.
Flevoland	Samenwerkingsconvenant met lokale aanbieders aangaande aangepast sport + uitvoering. Gemeenschappelijke visie ontwikkelt. Koppelen van vraag en aanbod in provincie en monitoren van sport & bewegen bij aangepast sporters in Flevoland. Subsidiering special olympics.	- Continuering. - Daarnaast groeit de aandacht voor LHBT groep / regenboogprovincie.	- Vraaggericht gebiedoverstijgend coördineren. - Vraag en aanbod aan provinciegrens met elkaar in beeld brengen.	Brede aandacht kwetsbare doelgroepen

Friesland	- Ondersteunen van ontwikkeling breedtesport en gehandicaptensport middels ((S)Cool on Wheels, sportimpuls, Lekker Fit Speciaal Onderwijs, grenzeloos actief, evenementen, Special Sporters Fonds Fryslân, Sport Fryslân Akademy, gezonde sportkantine en servicepunt. - Samenwerking stimuleren tussen zorgsector en de sector sport middels sport & bewegen/ sociaal domein, Jeugdsportfonds, Real Fit, sport loket en grenzeloos actief. - Stimuleren sport -en beweegdeelname ouderen en verspreiden van informatie en kennis middels inactieve senioren, sportloket, kenniscentrum en servicepunt.	Werkzaamheden worden met name verricht door Sport Fryslân in samenwerking met betreffende organisaties en of gemeenten. Sport Fryslân ondersteunt en of faciliteert de gemeenten op betreffende terreinen.	Verstrekken structurele subsidie aan Sport Fryslân om benoemde activiteiten te ondersteunen, stimuleren en faciliteren.	- Gemeenten actief beleid voeren op Sport in brede zin. Inclusief beleid. - Het Rijk de Gemeenten genoeg financiële middelen ter beschikking stelt zodat Gemeenten het beleid actief kunnen implementeren. - NOC*NSF actief programma(s) uitvoert om bijvoorbeeld gehandicaptensport in Gemeenten mogelijk te maken.
Drenthe	De afgelopen jaren had Drenthe een eigen sportwijzer, het is de bedoeling dat deze wordt vervangen door "uniek sporten" Na 2 jaar worldcups wordt in Drenthe in 2019 het WK Paracycling georganiseerd met bijbehorend spin-off programma	Blijvende aandacht voor het onderwerp: Iedereen doet mee Risico: inclusief wordt te veel een containerbegrip	Bovenregionale samenwerking bevorderen door verbindingen te leggen en te stimuleren o.a. middels subsidies	Aandacht voor en (financiële) hulp bij toegankelijk maken van accommodaties Link leggen met WMO en andere reguliere ondersteuning om deze toepasbaar te maken voor sport
Groningen	Bewegen in de openbare ruimte Fonds Nieuwe Doen (provinciale leningen voor verduurzamen van accommodaties).	Blijven investeren in bewegen in de openbare ruimte en dan vooral ook de ommelanden daarin mee krijgen (stad Groningen investeert al heel wat in dit thema). In Collegeakkoord: bestaande verduurzamingsprogramma's actief onder de aandacht brengen van sportverenigingen.	Beweeginclusief denken binnen meerdere provinciale beleidsterreinen (denk aan mobiliteit, ruimtelijke ordening, toerisme en leefbaarheid). Stimuleren, faciliteren.	Vanuit VSG kunnen gemeenten meer gestimuleerd worden om hierin te investeren en daarnaast dit thema mee te nemen bij wijkontwikkelingen e.d. Het Rijk kan hier financieel aan bijdragen (stimuleren).
Welvaart				

Betere exploitatie van sportaccommodaties (thema 2 NSA)	Wat hebben we afgelopen periode als provincie gedaan?	Welke kansen zien we voor de toekomst?	Welke rol(len) zien we hierbij voor de provincie(s)?	Welke rol/bijdrage verwachten we van Rijk, NOC*NSF, VSG?
Limburg	In het provinciale sportbeleid is het een uitgangspunt om niet te participeren in exploitaties van sportaccommodaties. .	Geen provinciale rol	Geen	
N-Brabant	Geen inzet vanuit provincie t.a.v. exploitatie sportaccommodaties	Geen provinciale rol	Geen	
Zeeland	Geen provinciale inzet	Er ligt een enorme uitdaging in Zeeland in de terugloop van het aantal verenigingen en daarmee vrijvallende accommodaties. Lokaal zijn er wel wat kansen voor exploitatie icm toerisme.	Agendering, bewustwording en lokale urgentie vergroten	
Utrecht	Geen acties	Aandachtspunt nieuwe college	Nog in te vullen	
Gelderland				
Overijssel	Bewegen in de openbare ruimte, faciliteren netwerk 'koplopersgroep', waarin sportbedrijven, kenniscentra, fysiotherapie, onderwijs samen werken aan verbeteren sportinfrastructuur. Onder het motto #levenlangbewegen. Ieder met eigen doel en op eigen niveau. Op Twents niveau ligt er een visie sport. IJsselland heeft deze ambitie ook Geen rol voor de provincie	Blijven investeren in bewegen in de openbare ruimte, benutten maatschappelijk vastgoed voor ontmoeting, sport en bewegen. Verdere invulling afhankelijk van coalitieakkoord. Geen rol voor de provincie	Beweeginclusief denken binnen meerdere provinciale beleidsterreinen (denk aan mobiliteit, ruimtelijke ordening, toerisme en leefbaarheid). Stimuleren, faciliteren. Geen rol voor de provincie	Vanuit VSG kunnen gemeenten meer gestimuleerd worden om hierin te investeren en daarnaast dit thema mee te nemen bij wijkontwikkelingen e.d. Het Rijk kan hier financieel aan bijdragen (stimuleren).
Flevoland	Samenwerkingsconvenant met lokale aanbieders aangaande aangepast sport + uitvoering. Gemeenschappelijke visie ontwikkelt. Koppelen van vraag en aanbod in provincie en monitoren van sport & bewegen bij	Continuering. Daarnaast groeit de aandacht voor LHBT groep / regenboogprovincie. Geen	Vraaggericht gebiedoverstijgend coördineren. Vraag en aanbod aan provinciegrens met elkaar in beeld brengen. Eventueel slim verbinden van aanbieders op 1 plaats /	Brede aandacht kwetsbare doelgroepen Zie voorgaande

	aangepast sporters in Flevoland. Subsidiering special olympics. niets		multifunctionaliteit. Daar actief op sturen waar er ruimte voor beïnvloeding is (bijvoorbeeld voorwaarde voor investering ergens vanuit provinciemiddelen)	
Friesland	Sport Fryslân Akademy ondersteunt sportverenigingen bij het aanpakken van knelpunten (financiën, gebrek aan leden en een tekort aan vrijwilligers).	Voortzetten bestaande beleid.	Ondersteunen, stimuleren en faciliteren.	Rijk kan Gemeenten financieel ondersteunen om te bouwen aan een duurzame sportinfrastructuur, hetgeen zal bijdragen aan een betere exploitatie.
Drenthe	Drenthe heeft in het verleden bijgedragen aan het TT circuit, afgelopen seizoen aan het stadion van FC Emmen en er is een ijsbaan in ontwikkeling	Veel jaren 60-70 gebouwen zijn aan vervanging toe	Meedenken over nieuwe locaties, ambitieniveau beïnvloeden, Realistisch exploitatieplan voorwaarde bij bouwsubsidies	Ambitieniveau beïnvloeden, advies m.b.t. toekomstige multi-sportwensen naast wensen huidige gebruikers
Groningen	Bewegen in de openbare ruimte Fonds Nieuwe Doen (provinciale leningen voor verduurzamen van accommodaties). Geen rol voor de provincie.	Blijven investeren in bewegen in de openbare ruimte en dan vooral ook de ommelanden daarin mee krijgen (stad Groningen investeert al heel wat in dit thema). In Collegeakkoord: bestaande verduurzamingsprogramma's actief onder de aandacht brengen van sportverenigingen	Beweeginclusief denken binnen meerdere provinciale beleidsterreinen (denk aan mobiliteit, ruimtelijke ordening, toerisme en leefbaarheid). Stimuleren, faciliteren.	Vanuit VSG kunnen gemeenten meer gestimuleerd worden om hierin te investeren en daarnaast dit thema mee te nemen bij wijkontwikkelingen e.d. Het Rijk kan hier financieel aan bijdragen (stimuleren).
Beweegvriendelijk inrichten van openbare ruimte (Thema 2 NSA)	Wat hebben we afgelopen periode als provincie gedaan?	Welke kansen zien we voor de toekomst?	Welke rol(len) zien we hierbij voor de provincie(s)?	Welke rol/bijdrage verwachten we van Rijk, NOC*NSF, VSG?
Limburg	Provinciale ondersteuning van routestructuren (MTB, Paardrijden, wandelen, wielrennen) in het belang van sport, toerisme en natuur (overlast oplossen)	Continueren beleid op basis van de behoeften/vraag van de sporttakplatforms	- Subsidieren - Verbinden en samenbrengen van partijen	- Afstemming met landelijk organiserende natuurorganisaties bij voorkomende belangenafweging tussen sport en natuur. - Erop sturen dat de sporter in de openbare ruimte geen 'melkkoe' wordt voor natuurorganisaties (niet in iedere regio)

				een verplicht vignet).
N-Brabant	Indirect: ondersteuning van het cluster Sports& Technology waar dit thema in diverse (Europese) projecten is meegenomen (Stad in actie, Vitality Living lab)	Het beweegvriendelijk inrichten van de openbare ruimte een meer vanzelfsprekend onderdeel laten zijn van het ruimtelijkbeleid c.q. van de omgevingsvisies en omgevingsplannen Innovatiebevordering/innovatiebeleid ook richten op dit thema (gezondheid/vitaliteit als belangrijke maatschappelijke transitie)	Agendasettend/informeerend richting gemeenten e.a. Inzet instrumentarium innovatiebeleid	VWS: nauwere verbinding met EZ (o.a. in uitwerking Missiegedreven Topsectoren- en Innovatiebeleid: thema Gezondheid & zorg> leefstijl en leefomgeving)
Zeeland	Routenetwerken aanleggen en beheren (fiets, wandel, ruiter, atb, race)	- Gevolgen van het veranderend beweeggedrag (minder binnen, meer buiten). - Kansen zijn er in Zeeland vanwege de aantrekkelijke buitenruimte wateren / kustlijn e.d.	- Beheer en onderhoud recreatieve routestructuren. - Menukaart beweeginterventies openbare speelvoorzieningen - Programma bewegen in de natuur.	
Utrecht	Geen acties	Aandachtspunt nieuwe college	Nog in te vullen	
Gelderland				
Overijssel	Afgelopen 4 jaar fors geïnvesteerd. In hardware EN in 'software' (activeringsprogramma). Een plus op wat gemeenten doen. Daarnaast vanuit flexibel budget projecten gesubsidieerd (groene schoolpleinen, challenge benutten openbare ruimte)	Meer samenwerking tussen diverse beleidsterreinen en daardoor meer inwoners in beweging.	Provincie kan gemeenten ondersteunen (kennis en evt. financieel). Stimuleren en faciliteren.	Vanuit VSG kunnen gemeenten meer gestimuleerd worden om hierin te investeren en daarnaast dit thema mee te nemen bij wijkontwikkelingen e.d. Het Rijk kan hier financieel aan bijdragen (stimulans).
Flevoland	Minimaal. In 2019 wordt een verkenning uitgevoerd voor de staat van de sportieve ruimte in Flevoland.	Koppeling recreatie, toerisme.	Stimulerende rol bij planvorming (zie punt 2 bovenstaand)	Zie bovenstaande
Friesland	Zijn diverse projecten en of initiatieven op dit terrein.	Schaarse ruimte optimaal benutten.	Bij projecten die verband houden met de inrichting van de leefomgeving rekening houden met de mogelijkheden om te Sporten en recreëren	Rijk kan bij projecten die verband houden met de inrichting van de leefomgeving rekening houden met de mogelijkheden om te Sporten en te recreëren. Het VSG kan gemeenten

				stimuleren hier eveneens rekening mee te houden.
Drenthe	De afgelopen jaren was er een kwaliteitsimpuls m.b.t. het recreatieve fietspadennetwerk, o.a. ingezet voor mtb-routes en de Col du Vam (fietspaden op afvalberg)		Afstemming met terrein beherende organisaties zoals staatsbosbeheer	
Groningen	Afgelopen 4 jaar fors in geïnvesteerd. Niet in hardware maar in 'software' (activeringsprogramma). Een plus op wat gemeenten doen. Daarnaast vanuit flexibel budget projecten gesubsidieerd (o.a. PingPongbaas, Lutje Pronkjewailpad, Buitengewoon bewegen, Gezonde Schoolpleinen)	Gemeenten in het Ommeland moeten dit thema meer als kans zien. Dit betekent samenwerking tussen diverse beleidsterreinen en daardoor meer inwoners in beweging	Provincie kan gemeenten ondersteunen (kennis en evt financieel). Stimuleren en faciliteren.	Vanuit VSG kunnen gemeenten meer gestimuleerd worden om hierin te investeren en daarnaast dit thema mee te nemen bij wijkontwikkelingen e.d. Het Rijk kan hier financieel aan bijdragen (stimulans).
Sportaccommodaties straks duurzaam (Thema 2 NSA)	Wat hebben we afgelopen periode als provincie gedaan?	Welke kansen zien we voor de toekomst?	Welke rol(len) zien we hierbij voor de provincie(s)?	Welke rol/bijdrage verwachten we van Rijk, NOC*NSF, VSG?
Limburg	- Op dit moment wordt vanuit sportbeleid niet geïnvesteerd in verduurzaming van sportaccommodaties, maar zijn er wel regelingen (geweest) voor duurzaamheidsmaatregelen voor sportaccommodaties vanuit de portefeuille duurzaamheid/energie - Investeren in Veilige Wieleromgevingen - Investeren in hippische koplopersomgevingen - Investeren in accommodaties voor talentontwikkeling. - Investeren in accommodatie Centrum de Haamen ten behoeve van gehandicaptensport (incl. voor	- Afhankelijk van nieuw coalitieakkoord. Interesse om duurzaamheid van sportaccommodaties te vergroten mede in relatie tot terugdringen energielasten van verenigingen, kan dit een nieuw thema worden in ons beleid - Afhankelijk van het feit of de provinciale infrastructuur voor talentontwikkeling nog investeringen in accommodaties vereist, wordt continuering van ondersteuning overwogen.	- Nog niet bekend voor wat betreft verduurzaming - Subsidieren - Adviseren via provinciale ondersteuningsorganisaties	Afstemming, informeren landelijke en provinciale regelingen, tevens tussen verschillende beleidsvelden

	talentontwikkeling) in Beek			
N-Brabant	Aanpak verduurzaming sportaccommodaties Brabant: eerste stap was in beeld brengen van de verduurzamingsmogelijkheden voor 2.500 (accommodaties van) verenigingen. Tweede stap het zorgen voor een ondersteunings- en ontzorgingsstructuur in de vorm van een duurzaamheidsloket sport t.b.v. het daadwerkelijk doorvoeren van maatregelen	Aansluiten op het landelijk verduurzamingsconcept voor maatschappelijk vastgoed "Bewust Investeren" (BNG Bank en NN Group) dat het aantrekkelijker maakt om te lenen voor het verduurzamen van openbare gebouwen en accommodaties	- Informeren (loket) Faciliteren (leenfaciliteit)	
Zeeland	Via SportZeeland worden fusies lokaal begeleid, kennis en data beschikbaar stellen aan lokale overheden.	Fusies van verenigingen of meerdere biedt kansen om te komen tot nieuwe duurzame (multi)accommodaties.	Via Zeeuwse Energietransitie wordt geprobeerd middelen los te krijgen voor regionale pilots.	
Utrecht	Geen acties	Aandachtspunt nieuwe college	Nog in te vullen	
Gelderland				
Overijssel	Vanuit programma nieuwe energie Overijssel wordt geïnvesteerd in verduurzaming maatschappelijk vastgoed.	Afhankelijk van coalitieakkoord.	Afhankelijk van coalitieakkoord	Rijk: Subsidies voor de investeringen.
Flevoland	Niet expliciet gericht op sport	Sportaanbieders vormen intrinsiek kans voor collectieve duurzaamheid (alle sportverenigingen duurzaam), als ook vindplaats voor consumenten	Stimulerende rol, maar wel vanuit ander beleidsterrein	Gemeenschappelijke aanpak door N*N, VSG en (duurzaamheids / energiesector). Financiering vanuit rijk /andere beleidsterreinen
Friesland	Sport Fryslân en Provincie Fryslân helpen met het project 'Win(st) met energie' sportverenigingen bij energiebesparing en het verduurzamen van hun sportaccommodatie. De energiescan is de eerste stap in het verduurzamen van de sportaccommodatie. Sportverenigingen krijgen door de scan	Mede door project Win(st) met energie blijven inzetten op duurzame sportaccommodaties.	Het project Win(st) met energie continueren en de energiescans blijven laten uitvoeren.	Het Rijk kan regelingen op het terrein van de energie transitie en of verduurzaming continueren en of intensiveren.

	inzicht in het energieverbruik, de staat van de sportaccommodatie en besparingsmogelijkheden. Aan de hand van deze nulmeting stelt de bouwkundige een energiebesparingsadvies op. Inmiddels hebben 60 scans plaatsgevonden.			
Drenthe	Middels Drenthe Sport Duurzaam worden verenigingen bezocht en scans uitgevoerd dit leiden tot grotere en kleinere verbeterpunten m.b.t. energieverbruik	Maatschappelijk relevant, het onderwerp krijgt / heeft de interesse van voldoende leden om tot actie over te gaan	+ op landelijke regelingen middels advies en/of subsidies	Aantrekkelijke regelingen
Groningen	Via Fonds Nieuwe Doen provinciale leningen verstrekken om accommodaties duurzamer te maken. Daarnaast via scans bij verenigingen in kaart brengen hoe er verduurzaamd kan worden (project verduurzaming sportverenigingen).	Project verduurzaming sportverenigingen uitrollen in de hele provincie. Bestaande verduurzamingsprogramma's actief onder de aandacht brengen van sportverenigingen.	Kosten voor scans en adviesgesprekken voor een deel bekostigen, daarnaast via Fonds Nieuwe Doen leningen verstrekken voor de investeringen.	Rijk: Subsidies voor de investeringen.
Vitale sport- en beweegaanbieders: toekomstbestendig maken van aanbieders van sport en bewegen (Thema 3 NSA)	Wat hebben we afgelopen periode als provincie gedaan?	Welke kansen zien we voor de toekomst?	Welke rol(len) zien we hierbij voor de provincie(s)?	Welke rol/bijdrage verwachten we van Rijk, NOC*NSF, VSG?
Limburg	- Ondersteuning via het werkplan van de provinciale sporttakplatforms die aangeven welke ondersteuning vereist is. - Aanvullend advisering bij voorkomende vragen door Huis voor de Sport Limburg (2^e lijns rol)	In principe continueren beleid op basis van de behoeften/vraag van de sporttakplatforms, afhankelijk van het nieuwe coalitieakkoord en ontwikkelingen met betrekking tot de optimale ondersteuningsstructuur.	- Subsidiering via jaarlijks werkprogramma sporttakplatforms - De sporttakplatforms ondersteunen via Huis voor de Sport of anderen bij het uitvoeren van deze taak	- Kennisdeling via NOC*NSF

N-Brabant	Geen inzet op geleverd	Geen provinciale rol	Geen	
Zeeland	Geen provinciale inzet		- Programma "Besturen met een visie" - Open Sportclub-gedachte (elke kern)	
Utrecht	Geen acties			
Gelderland				
Overijssel	Via ons open kennisnetwerk sociale kwaliteit, waarin kennisorganisaties zoals sportservice Overijssel en sportbedrijven kennis beschikbaar stellen. Ook intensievere samenwerking met bonden, ouderenfonds en verenigingsleven.	Doorontwikkeling open kennisnetwerk, beter benutten en beschikbaar stellen van online tools en informatie.	Afhankelijk van coalitieakkoord	Vanuit VSG kunnen gemeenten meer gestimuleerd worden om hierin te investeren en daarnaast dit thema mee te nemen bij wijkontwikkelingen e.d. Het Rijk kan hier financieel aan bijdragen (stimulans).
Flevoland	Sportservice Flevoland de opdracht gegeven een regionaal platform voor verenigingsadvies te organiseren en een jaarlijkse sportbestuurdersontmoeting	Continuering	Vraaggericht gebied overstijgend coördineren	Ondersteuning vanuit het regioverbinders netwerk van N*N
Friesland	Sport Fryslân Akademy ondersteunt sportverenigingen bij scholingen en kwaliteit bestuurders, kader, trainers, begeleiders, vakleerkrachten en buurtsportcoaches.	Voortzetten bestaande beleid. Immers sportverenigingen spelen een verbindende rol in de samenleving en zorgen voor cohesie, maar zorgen er ook voor dat mensen gezonder leven.	Ondersteunen, stimuleren en faciliteren.	VSG kan met Gemeenten kennis en ervaring onderling laten uitwisselen.
Drenthe	Via reguliere rol SportDrenthe, met name gericht op verenigingen	Zicht verbreden naar commerciële aanbieders	Samenwerking met / tussen verschillende aanbieders stimuleren	Samenwerken met andere aanbieders i.p.v. proberen aanbod te kopiëren Beoordelen op meer dan alleen ledenaantal, bijvoorbeeld innovatie en samenwerking toevoegen
Groningen	Via projecten Sterk Vrijwilligerswerk en Vrijwilligers & Co (inzet middelen leefbaarheid).		Vanuit Sport geen middelen naar dit thema. Vanuit leefbaarheid voor de komende jaren nog onbekend.	
Positieve sportcultuur: met plezier,	Wat hebben we afgelopen periode als provincie gedaan?	Welke kansen zien we voor de toekomst?	Welke rol(len) zien we hierbij voor de provincie(s)?	Welke rol/bijdrage verwachten we

veilig, eerlijk en zorgeloos sporten (Thema 4 NSA)				van Rijk, NOC*NSF, VSG?
Limburg	Geen uitvoeringsitem binnen provinciaal sportbeleid. Dit is een verantwoordelijkheid van de provinciale sporttakplatforms en de betrokken sportbonden.	Continueren bestaand beleid	Geen directe rol, eventueel onderdeel van werkprogramma van een provinciaal sporttakplatform	- Kennisdeling - Ondersteuning verenigingen via de sportbonden
N-Brabant	Geen specifieke inzet op geleverd	Geen specifieke provinciale rol, anders dan in de beleidsuitvoering deze waarden te ondersteunen	Geen specifieke rol	
Zeeland	Geen provinciale inzet	Belang van een positieve sportcultuur onder de aandacht brengen.	Campagne Positieve Sportcultuur	
Utrecht	Geen acties			
Gelderland				
Overijssel	Geen inzet van provincie Overijssel	Afhankelijk van coalitieakkoord	Afhankelijk van coalitieakkoord	Via rijk NOC NSF inzetten, bonden
Flevoland	Niets	Beter benadrukken van unieke en pluriforme karakter / waarde van sport & bewegen. "Wat als we de sport (verenigingen) 3 maanden sluiten?"	niets	Zie kans. Als eerste op te pakken door de sector: N*N
Friesland	- Met het Expertisecentrum Sport Fryslân de breedtesport ondersteunen en aanjagen op de volgende onderdelen: gemeentelijk sport- en beweegbeleid, jeugd en plezier, mensen die drempels ervaren, gehandicaptensport, werkgeverschap en scholing, verenigingsprojecten en kenniscentrum. - Alle gemeenten stimuleren om buurtsportcoaches in te zetten. Gemeenten ondersteunen bij sport en beweegbeleid.	Voortzetten bestaande beleid.	Verstrekken structurele subsidie aan Sport Fryslân om benoemde activiteiten te ondersteunen, stimuleren en faciliteren.	Het VSG kan gemeenten stimuleren om buurtsportcoaches in te zetten. Het Rijk kan voldoende middelen ter beschikking stellen om buurtsportcoaches te bekostigen.
Drenthe	Als regenboog-provincie brengen we dit thema regelmatig onder de aandacht	Aandacht vertalen naar meer concrete acties	(financiële) ruimte maken om hiervoor gericht menskracht vrij te maken; van bijzaak naar hoofdtaak van een betrokken medewerker	Van bijzaak naar hoofdtaak van een betrokken medewerker

Groningen	Eénmalige subsidie verleend voor project: positief opgroeien bij sportverenigingen. Verder geen inzet voor dit thema vanuit de provincie.		Geen rol voor de provincie.	
Vaardig in bewegen: verbeteren van motorische vaardigheid van kinderen (meer motorisch vaardige kinderen) (Thema 5 NSA)	Wat hebben we afgelopen periode als provincie gedaan?	Welke kansen zien we voor de toekomst?	Welke rol(len) zien we hierbij voor de provincie(s)?	Welke rol/bijdrage verwachten we van Rijk, NOC*NSF, VSG?
Limburg	Ondersteuning via het werkplan van de provinciale sporttakplatforms die aangeven welke ondersteuning en activiteiten zullen plaatsvinden.	- Continueren bestaand beleid - Mogelijkheden van nieuwe/aanvullende interventies worden op dit moment overwogen.	Subsidiering via jaarlijks werkprogramma sporttakplatforms	Via samenwerking VWS en OC&W beter en meer beweegonderwijs in lesprogramma's op (basis)scholen.
N-Brabant	Geen specifieke inzet op geleverd		Geen specifieke rol	
Zeeland		Motorische vaardigheid van kinderen vergroten	- Inzet erkende interventies 0-12 jarigen v.w.b. motorische ontwikkeling (bijv. Nijntje diploma) - Uitdagende groene schoolpleinen - Verder doorontwikkeling van de Gezonde Scholen naar de 'beweegschool' ism CIOS en Hogeschool - 0-meting motorische ontwikkeling	
Utrecht	Geen acties			
Gelderland				
Overijssel	Inzet via projecten, talentherkenning Twente en West-Overijssel, talentontwikkeling via Alliantie samenwerkende maatschappelijke sportorganisaties, Loopland Overijssel	Afhankelijk van coalitieakkoord	Afhankelijk van coalitieakkoord	Rijk: meer uren bewegingsonderwijs door een vakdocent financieren! (i.p.v. zeggen dat het nodig is zonder er geld bij te doen).

	waarin 5 gemeenten samenwerken.			
Flevoland	Financiële bijdrage aan Almeers kenniscentrum Talent	niets	Vraaggericht bovenlokaal makelen en schakelen tussen vraag en aanbod. Platform bieden voor kennisuitwisseling	Is aan N*N, en onderwijs (OC&W). aanstellen vakdocenten bewegingsonderwijs in BO en VO.
Friesland	Meer bevoegd en bekwaam begeleide beweegmomenten tijdens en na schooltijd van het primair onderwijs (sport op basisscholen, (S)Cool on Wheels, Fryske sport yn dyn klasse, Schoolplein en buurtsportcoaches).	Bestaande beleid voorzetten.	Ondersteunen, stimuleren en faciliteren.	Het Rijk voldoende middelen aan Scholen verstrekt om vakleerkrachten te bekostigen.
Drenthe	-	-	-	-
Groningen	Inzet via project Sportief Gezonde School in zowel basisonderwijs als (V)MBO. Daarnaast ontvangt Jeugdfonds sport en cultuur een structurele subsidie. En hebben we vanuit flexibel budget aantal projecten gesubsidieerd (o.a. Gezonde Schoolpleinen, Daily Mile, FC Groningen Scholentour, Lutje Pronkjewailpad, Buitengewoon bewegen). Momenteel aanvraag voor project Trixxs liggen.	Samen met onderwijs en gemeenten blijven investeren in motorische vaardigheid van kinderen. O.a. door Sportief Gezonde School, Daily Mile, Gezonde Schoolpleinen, Trixxs.	Nieuwe initiatieven een kans geven (pilots financieren) en daarnaast gemeenten ondersteunen bij hun inzet voor een betere motorische ontwikkelingen van kinderen (bv cofinanciering Sportief Gezonde School). Stimuleren en faciliteren.	Nieuwe initiatieven een kans geven (pilots financieren) en daarnaast gemeenten ondersteunen bij hun inzet voor een betere motorische ontwikkelingen van kinderen (bv cofinanciering Sportief Gezonde School). Stimuleren en faciliteren.
Topsport die inspireert!: inspiratie voor verenigende waarde sport (Thema 6 NSA)	Wat hebben we afgelopen periode als provincie gedaan?	Welke kansen zien we voor de toekomst?	Welke rol(len) zien we hierbij voor de provincie(s)?	Welke rol/bijdrage verwachten we van Rijk, NOC*NSF, VSG?
Limburg	-	-	-	-
N-Brabant	-	-	-	-
Zeeland	-	-	-	-
Utrecht	Geen acties	-	-	-
Gelderland	Inzet op de thema's Sportevenementen en Talentondersteuning als pijlers van programma Gelderland Sport!	Continuering van de inzet op deze thema's	Zie hieronder	Zie hieronder

Overijssel	Inzet via project talentontwikkeling Haal het beste uit jezelf.	Afhankelijk van coalitieakkoord	Afhankelijk van coalitieakkoord, wellicht koppeling met evenementenbeleid en economie	Rijk door financiering topsport
Flevoland	Sportservice Flevoland de opdracht gegeven een optimaal klimaat te ontwikkelen, waardoor iedere inwoner zich op eigen sport niveau kan ontwikkelen in Flevoland.	Regionale coördinatie op het gebied van talentontwikkeling wordt steeds belangrijker. Voornamelijk de talentontwikkeling op regionaal niveau (RTC)	Vraaggericht en faciliterend Regionaal coördineren	
Friesland	-	-	-	-
Drenthe	Door waar mogelijk bij te dragen aan topsportevenementen , zoals in 2019 WK Para-cycling en WK Motocross of Nations	-	-	-
Groningen	Afgelopen jaren subsidie verleend aan Topsport Noord voor ondersteuning talenten (o.a. RTC's).	Talenten blijven ondersteunen in hun ontwikkeling tot topsporter. Veelal in afstemming met de stad Groningen en provincies Friesland en Drenthe.	In Collegeakkoord staat talenten ondersteunen op weg naar een topsportcarrière opnieuw in. Daarnaast zijn er ontwikkelingen voor een Noordelijke topsportagenda.	-
Topsportprestaties en talenten (Thema 6 NSA)	Wat hebben we afgelopen periode als provincie gedaan?	Welke kansen zien we voor de toekomst?	Welke rol(len) zien we hierbij voor de provincie(s)?	Welke rol/bijdrage verwachten we van Rijk, NOC*NSF, VSG?
Limburg	- Ondersteuning jaarlijks werkplan van Topsport Limburg t.b.v. de ondersteuning van individuele talenten en nationale en regionale trainingscentra - Ondersteuning Topsport Talenten Fonds - Ondersteuning van nationale en regionale trainingsprogramma's - Ondersteuning van het Topsport Expertise en Innovatie Centrum - Investeren in trainingsaccommodaties voor talentontwikkeling (zie ook de info bij thema 2)	- Continueren bestaand beleid, aangescherpt met de ambities van de sporttakplatforms en overige betrokken partijen. - Een efficiëntere/toekomstbestendige inrichting van de provinciale ondersteuningsstructuur voor talentontwikkeling en topsport.	- Subsiëring - Adviseren en faciliteren, via provinciale ondersteuningsorganisaties	- Continueren RTO Limburg in het belang van talentontwikkeling in Limburg en daarmee in Nederland - Kennisdeling op het gebied van innovatie - Ondersteunen van nationale en regionale erkende programma's - Open staan voor vernieuwende initiatieven
N-Brabant	Ondersteuning van het CTO Zuid, inclusief het RTO Zuid, met in totaal ca 24. programma's	- Bredere talentbasis voor regionale en nationale programma's door	- Coördineren talentenprogramma's in Brabant - Co-financieren	VWS/NOC*NSF en VSG (grote) gemeenten: - (co)financieren NOC*NSF en VSG:

		inzet op talentidentificatie - ..		Ontwikkeling beleid/aanpak m.b.t. talentidentificatie
Zeeland	- Ondersteuning en financiering Olympisch Netwerk Zeeland - Samenwerking met CTO Zuid - Programma TalentBoost	Schaal en geografie van Zeeland vraagt om samenwerking/ bundeling.	- Ondersteuning en financiering Olympisch Netwerk Zeeland - Programma TalentBoost - Samenwerking met Brabant in CTO Zuid	
Utrecht	Geen acties	-	-	-
Gelderland	- Ondersteuning jaarlijkse inzet Topsport Gelderland t.b.v. ondersteuning van talenten, topverenigingen en regionale trainingscentra (RTC's) - Faciliteren extra CTO-faciliteiten voor Gelderse (niet-CTO) talenten (Talentenfonds) - Ondersteuning regionale instroomprogramma's (10 RTC's) en Multisport trainingscentra (4) - Ontwikkeling Gelders Model voor Talenten - Netwerk Gelders model Talenten gerealiseerd als onderdeel van netwerk Gelders Sportakkoord Subsidieregelingen voor: * Versterken jeugdkader topverenigingen * Scholing talenten als ambassadeur * Evenwichtige vorming talenten op Topsport Talent- en Topsportvriendelijke Scholen	- Op hoofdlijnen continuering van inzet, waarbij relevante partners worden betrokken - Verdere ontwikkeling, uitbouw en uitrol over Gelderland van Gelders Model voor Talenten - Verbreding/cross-overs talentondersteuning met cultuur (dans, Urban), bedrijfsleven, etc.	- Subsidiering/cofinanciering - Initiator - Faciliteren - Netwerkvorming	- Volwaardige aandacht voor alle partijen in de keten van talentondersteuning
Overijssel	Inzet via project talentontwikkeling Haal het beste uit jezelf.	Afhankelijk van coalitieakkoord	Afhankelijk van coalitieakkoord	Rijk door financiering topsport
Flevoland	- Financiële bijdrage naar de regionale trainingscentra (RTC) in Flevoland. - Financiële bijdrage aan Almeers kenniscentrum Talent	Prestaties van lokale topsporters uitlichten. De topsporter als voorbeeld voor de jeugd. "De weg naar de top", inclusief alle steun van de	Continuering beleid	Samenwerking met NOC NSF, sportbonden en gemeenten

		omgeving, is daarbij ook enorm belangrijk.		
Friesland	Aan topsport- en talentontwikkeling doen wij een bijdrage door in Fryslân enerzijds het Centrum Topsport en Onderwijs Heerenveen te ondersteunen, en anderzijds talentontwikkeling te bevorderen middels de ondersteuning van sporttalenten en de versterking van de kernsporten. Het versterken van de kernsporten judo, schaatsen, turnen en zwemmen in de breedte, dat wil zeggen toegankelijk maken voor meer talenten uit de provincie en regio Noord. Het opzetten en ontwikkelen van talentenprogramma's in andere takken van sport zoals kunstrijden, waterpolo, zeilen/surfen en ijshockey.	Met de komst van het Centrum voor Topsport en Onderwijs (CTO) is er gewerkt aan een heldere piramidale opbouwstructuur binnen de (top)sport, die rechtstreeks gekoppeld kan worden aan de visie dat een "leven lang sporten" goed is voor een gezond en vitaal leven. Piramidale opbouw staat voor de logische stappen die een jonge sporter moet maken om vanuit het plezier en de FUN van bewegen te kijken waar zijn of haar grenzen liggen en mogelijk te excelleren vanuit talent en ambitie tot en met de nationale of zelfs internationale top van presteren, om vervolgens alle ervaring en kennis te delen met anderen of tenminste te blijven sporten tot op hoge leeftijd. Dit alles omdat sport en bewegen een LEVENSSTIJL is en het maakt niet uit of dat is als topsporter of als breedtesporter, want het principe en effect is hetzelfde. TSN maakt de logische stappen van FUN, naar LEREN, naar TRAINEN, naar WINNEN en naar GEZOND DOORGAAAN binnen een piramidale opbouwstructuur inzichtelijk.	Topsport Noord blijven ondersteunen.	Het NOC*NSF de bestaande en of nieuwe programma's langdurig blijft ondersteunen.
Drenthe	Bijdrage aan Topsport Noord en aan Team Drenthe (wielrennen)	-	-	-
Groningen	Ondersteunen van talenten.	-	-	-
Top)evenementen (Thema 6 NSA)	Wat hebben we afgelopen periode als provincie gedaan?	Welke kansen zien we voor de toekomst?	Welke rol(len) zien we hierbij voor de provincie(s)?	Welke rol/bijdrage verwachten we van Rijk, NOC*NSF, VSG?
Limburg	- Tientallen, veelal jaarlijks terugkerende, (top)sportevenementen worden ondersteund via de provinciale subsidie aan de	- Continueren bestaand beleid aangescherpt met de ambities van de sporttakplatforms en gemeenten. —	- Subsidiëring - Kennisdeling - Initiatiefnemer	- Landelijke financiële ondersteuning van evenementen verbinden aan regio's waar de directe en

	werkplannen van de sporttakplatforms. - Jaarlijks directe provinciale ondersteuning van grote incidentele topsportevenementen zoals EK's en WK's e/o andere majeure evenementen zoals het JIM, Ironman, Hammer Limburg.			structurele effecten van het betreffende evenement aantoonbaar het hoogste zijn; dus ook landelijk afstemmen/managen waar welk evenement op basis hiervan kan plaatsvinden. - Kennisdeling - Een landelijk meerjarig sportevenementen beleid ontwikkelen, met een duidelijke stip op de horizon en bijpassende financiering.
N-Brabant	Ondersteuning van een aantal evenementen van het niveau EK/WK en van circa 10 jaarlijks terugkerende evenementen, met focus en inzet op maatschappelijke en economische spin-off van deze evenementen	- Publieke private samenwerking in/financiering van grote topsportevenementen via een publiek-privaat Sportfonds -	- Aanjagen/acquireren/coördineren binnen Brabant (gez. kalender) en afstemmen buiten Brabant - Co-financieren	VWS, bonden en (grote) 'host'-gemeenten: - (co)financieren - Landelijke afstemming
Zeeland	Structurele ondersteuning van 25 tal (top)sportevenementen passend bij Zeeuwse DNA (beach, wielerved, watersport)	Zeeland beschikt over unieke geografie en onderscheidend profiel wat interessant is voor bepaalde evenementen.	Coördinerende en trekkende rol provincie (m.n. door ontbreken grote stad) vooral bij acquisitie op grotere internationale evenementen	-
Utrecht	Organisatie start Vuelta 2020	Dit moet een legacy genereren voor de toekomst.	Mede opdrachtgever	
Gelderland	- Ondersteuning van jaarlijks ca. 30 evenementen waaronder jaarlijks terugkerende evenementen en evenementen van het niveau EK/WK, met enkele buitencategorie evenementen (Giro, WK volleybal). - Side events daarbij voorwaarde (in aanloop naar en tijdens evenement). Focus en inzet op maatschappelijke en economische spin-off	- Continuering op hoofdlijnen van beleid - meer afstemming van evenementen tussen provincies onderling en met landelijke partijen - PM		

	van deze evenementen en branding van provincie. - Ontwikkeling Gelders Model voor Side events. - Ontwikkeling en pilot Handreiking side events: stappenplan om middelen, activiteiten, prestaties en effecten van sportevenementen vast te stellen			
Overijssel	Afgelopen jaren side-events gesubsidieerd bij sportevenementen, die niet actieve inwoners in beweging brengen via Evenementenbeleid.	Afhankelijk van coalitieakkoord	Afhankelijk van coalitieakkoord	Rijk door financiering topevenementen.
Flevoland	Financiële bijdrage (subsidie) aan grootschalige, bovenlokale topsportevenementen .	Bij internationale evenementen meer uniforme beeldvorming met Nederland als gastland, vervolgens de stad of regio. Grootschalige evenementen juist ook buiten 'vertrouwde' regio laten plaats- of doorgang vinden.	Continuering beleid	Coördinerende rol Rijk en N*N
Friesland	Bij het Sportbeleid wordt ingezet op de regelingen Grootschalige Sportevenementen en de regeling Fryske Sporten. Beide regelingen zijn breed bekend in het veld en er zijn veel aanvragen.	In de praktijk komt er meer vraag naar grotere sportevenementen zoals European Sports for All Games in 2018 en WK Frisbee in 2020.	Evenementen blijven ondersteunen.	- Gemeenten hebben met name een rol wat betreft het verlenen van vergunningen etc. - Het Rijk een landelijke regeling voor Grootschalige Sportevenementen gaat realiseren en bekostigen.
Drenthe	-	Jaarlijks TT en subsidieregeling voor bovenregionale evenementen + incidenteel WK's	Wens om te werken aan een meerjarige ambitiekalenders met een mix van terugkerende en incidentele evenementen	Bovenregionale samenwerking bevorderen door verbindingen te leggen en te stimuleren o.a. middels subsidies
Groningen	Afgelopen jaren side-events gesubsidieerd bij sportevenementen, die niet actieve inwoners in beweging brengen. Daarnaast ingezet op bid voor WK Wielrennen.		In Collegeakkoord staat het faciliteren van grote sportevenementen in (voornamelijk voor eigenstandige sociaal-maatschappelijke waarde).	
Lokale / regionale Sportakkoorde	Wat hebben we afgelopen periode als provincie gedaan?	Welke kansen zien we voor de toekomst?	Welke rol(len) zien we hierbij voor de provincie(s)?	Welke rol/bijdrage verwachten we

n (Thema 7 NSA)				van Rijk, NOC*NSF, VSG?
Limburg	- Cofinanciering van een samenwerking met 22 Limburgse wielergemeenten om de wielersport in Limburg in de volle omvang te ondersteunen. - Ontwikkeling provinciaal Sportakkoord G-sport - Samenwerkingsovereenkomsten met gemeenten in het kader van de zogenaamde Sportzones rondom de Topsport Talentscholen in Sittard-Geleen, Weert en Venlo	- Continueren bestaand beleid	- Subsidiering - Kennisdeling - Faciliteren	- T.a.v. Sportakkoord G-sport, zie bij thema 1
N-Brabant	Nog geen inzet op geleverd, wel informatie over uitwerking Nationaal Sportakkoord gedeeld in het periodieke Brabantstad-overleg (Provincie en 5 grote steden)	Eventueel mogelijkheden voor provinciale akkoorden op thema's (bijv. urban sports of sportevenementen), mogelijk gekoppeld aan samenwerking binnen Brabantstad	Geen aparte rol, akkoorden moeten logisch verband houden met provinciale activiteiten en inzet binnen de gekozen sportlijnen/thema's	
Zeeland	Trekkende rol vervult om regionaal akkoord te sluiten	Kans om samenwerking verder te versterken / verdiepen. Uitdaging om dat 'vast te houden'	Blijvende verbindende rol in het bijeen brengen op Zeeuwse schaal.	
Utrecht	Geen acties	Nieuw college wil hierop inzetten.	Aanjager	
Gelderland				
Overijssel	14 gemeenten werken aan lokaal sportakkoord. Twente heeft twentse visie op sport gemaakt. Gemeenten in West-Overijssel werken aan eigen sportvisie.	Op bepaalde thema's een provincie brede aanpak opzetten. Waar uiteindelijk de inwoner baat bij heeft: sport als middel voor welzijn, ontmoeting, verbeteren vitaliteit en gezondheid, benutten openbare ruimte.	Provincie maakt projecten mede mogelijk, draagt bij aan infrastructuur en bovenlokale kennisuitwisseling. Uitvoering bij gemeenten en maatschappelijke organisaties	agendering
Flevoland	Uitvraag naar wensen en behoeften onder lokale overheden.	Intergemeentelijke samenwerking.	Platform, makelen en schakelen	Regie / initiatief VSG en lokale overheden
Friesland	Het Nationaal Sportakkoord 'Sport verenigt Nederland', is in juni 2018 door minister Bruins ondertekend. Doel van het Nationaal Sportakkoord is om de organisatie en de	Vijf Friese gemeenten (Leeuwarden, Smallerland, Heerenveen, Súdwest-Fryslân en Ooststellingwerf) zijn aan het uitwerken wat het nationale Sportakkoord lokaal en of mogelijk op		Het VSG kan de gemeenten stimuleren en faciliteren om gemeentelijke sportakkoorden af te sluiten.

	financiën van de sport toekomstbestendig te maken en er daarbij voor te zorgen dat iedereen in een veilige, gezonde omgeving met plezier kan sporten en bewegen. Het Nationaal Sportakkoord met name het stimuleren van integrale beleidsontwikkeling rondom sport en bewegen en het volledig benutten van de kansen die sport en bewegen bieden voor het preventiebeleid, welzijnsbeleid, onderwijsbeleid, integratiebeleid en het beleid op het gebied van ruimtelijke ordening.	provinciaal niveau kan betekenen.		
Drenthe	We werken al enkele jaren samen met alle Drentse gemeenten en enkele maatschappelijke instellingen onder de noemer: Drenthe Beweegt	Sportakkoord is een kans om bestaande samenwerkingsvormen te borgen, maar geen doel op zich	Verbinden, ambitieniveau prikkelen = stimuleren en co-financieren op onderdelen	ord als middel blijven zien en niet als doel op zich, (Positieve) voorbeelden delen
Groningen	Er worden momenteel gesprekken hierover gevoerd. Insteek is nu dat dit eerst bij de gemeenten ligt. Als er meerdere gemeenten iets met een thema/interventie willen kan de provincie instappen.	Op bepaalde thema's een provincie brede aanpak opzetten. Waar uiteindelijk de inwoner baat bij heeft.	In eerste instantie ligt de bal bij gemeenten.	
Anders	Wat hebben we afgelopen periode als provincie gedaan?	Welke kansen zien we voor de toekomst?	Welke rol(len) zien we hierbij voor de provincie(s)?	Welke rol/bijdrage verwachten we van Rijk, NOC*NSF, VSG?
Friesland	Friese Sporten stimuleren wij door de subsidiëring aan Frysk Ljeppers Boun, Dambûn Frysk Spul, St. Foar de Neiteam, Koninklijke Nederlandse Kaatsbond KNKB, Watersportvereniging Sneek (Sneekweek) en de regeling Fryske Sporten, CIOS en	Voortzetten bestaande beleid.	Ondersteunen, stimuleren en faciliteren.	

	project Fryske Sport yn dyn Klasse. Het project Fryske Sport yn dyn klasse brengt veel jongeren in aanmerking met Fryske sporten en draagt bij aan nieuwe leden voor de diverse verenigingen. Doel is om het ledental in ieder geval stabiel te laten zijn en de Friese cultuursporten te behouden. Deelname aan en kennis van typische Friese sporten als kaatsen en fierljeppen versterken wij mede door ze bij de reguliere onderwijsprogramma's voor het voetlicht te brengen.			
Groningen	Afgelopen jaren hebben we ingezet op kennisdeling. Zowel vanuit Sportplein Groningen als door onderzoek, monitoring en evaluatie door de Hanzehogeschool. Vooral van elkaar leren en niet steeds het wiel opnieuw uitvinden. Daarnaast 2 lokale tv programma's ondersteunt waar inwoners konden zien hoe makkelijk bewegen is (Gewoon Gaan en Ale doagen Fit).	Onderzoek zal waarschijnlijk onderdeel blijven van het beleid. Goed onderbouwde interventies en vooral niet te veel initiatieven rondom hetzelfde thema (versnippering voorkomen en meer samenwerking zoeken).	Dit blijft een rol voor de provincie. Partijen met elkaar in verbinding brengen en van elkaar leren (monitoring, onderzoek en kennisdeling).	
Overijssel	In Overijssel pas afgelopen twee jaar meer aandacht voor sport en bewegen in programma #levenlangbewegen. Nu vooral door inzet in projecten. Geen structurele financiering aan kennispartners. Onderzoek is gedaan naar effect van bewegen op gezondheid.	Meer monitoring, samenwerking van kennispartners op regionaal en provinciaal niveau, alliantie van sportbedrijven en organisaties die kennis uitwisselen. Provincie faciliterende en stimulerende rol.	Dit blijft een rol voor de provincie. Partijen met elkaar in verbinding brengen en van elkaar leren (monitoring, onderzoek en kennisdeling).	

Utrecht	De provincie Utrecht heeft jaren geleden in het kader van de bezuinigingen het sportbeleid geschrapt en verricht op dit punt al jaren geen concrete acties. De organisatie Vuelta is opgepakt vanuit Toerisme.	Zal nader met de Gedeputeerde moeten worden gegeven. Sport is een nieuw aandachtspunt voor het nieuwe college. De invulling is nog onduidelijk.	Ook dit moet nog nader gedefinieerd worden.	Ook dit moet nog nader gedefinieerd worden.
Flevoland	Monitoring en evaluatie	Meer standaardisatie richtlijnen modellen voor onderzoek	Provinciale regie,	Landelijke regie, platform, kennis delen.

d.d. 11 juni 2019

Bijlage 4 Inventarisatie sport in provinciaal omgevingsbeleid

Een overzicht van de provinciale omgevingsvisies treft u [Hier](#). Hieronder wordt per provincie vermeld wat er over sport (waaronder ook recreatief fietsen en wandelen) in het omgevingsbeleid is opgenomen.

Drenthe

In de [Omgevingsvisie 2018](#) (Idms) is het volgende over sport opgenomen:

- “”Een provincie waar ondernemerschap, cultuur en *sport* floreren.” (p. 11)
- “Waar mogelijk willen we de toegankelijkheid van het landschap verbeteren, met respect voor de aanwezige natuurwaarden. De markt en de *(buiten)sportwereld* moeten hier nadrukkelijk bij worden betrokken.” (p. 41)
- “We vinden het belangrijk dat de mogelijkheden om natuur en landschap actief te beleven worden bevorderd en willen *ruimte bieden aan buitensporten*, zoals golf, mountainbiken en ruitersport. Hiermee verbinden we beleving en beweging met elkaar.” (p. 41)
- “Het aspect geluid betreft een drietal onderwerpen: verkeerslawaaï, industrielawaai en *geluidsport en motorsport*. Wij streven er voor al deze onderwerpen naar dat nergens de wettelijk vastgestelde grenswaarden wordt overschreden.” (p. 74)
- Het *TT-circuit in Assen* is economisch, recreatief, sportief en uit een oogpunt van werkgelegenheid van groot belang (p. 88).

Over recreatief en toeristisch wandelen en fietsen:

- “Samen met gemeenten, Recreatieschap Drenthe, Landschapsbeheer Drenthe en terreinbeherende organisaties en eigenaren willen we kijken hoe we het bestaande Drentse *fiets- en wandelnetwerk* in stand kunnen houden in de natuurterreinen. Waar mogelijk willen we de toegankelijkheid van het landschap verbeteren, met respect voor de aanwezige natuurwaarden. De markt en de *(buiten)sportwereld* moeten hier nadrukkelijk bij worden betrokken. Daarbij is het van belang goed in te spelen op de wensen van verschillende doelgroepen. Het zijn vooral ondernemers, lokale organisaties en andere overheden, die een actieve bijdrage aan de beleefbaarheid van de Drentse natuur kunnen leveren. Wij willen deze groepen daarin zoveel mogelijk ondersteunen.” (p. 41)
- “Drenthe is dé fietsprovincie bij uitstek en heeft dan ook niet voor niets de titel 5-sterren fietsprovincie! De provincie Drenthe investeert door middel van een samenhangend programma op een 5-sterren fietsprovincie *en goede basiswandelinfrastructuur*.” (p. 109)
- Drenthe heeft een zeer fijnmazig netwerk van *wandel-, fiets- en ruiterspaden*, waaronder een aantal doorgaande landelijke routes.” en “Het kunnen beleven en benutten van het Drentse landelijke gebied met de waardevolle natuur, de Drentse dorpen, karakteristieke bebouwing en het gave landschap is van groot belang voor de vrijetijdsector. Het in stand houden en toegankelijk maken van recreatieve hotspots, natuur en landschap (fietsen, wandelen, vaarrecreatie) is van provinciaal belang voor een vitale vrijetijdseconomie.” (p. 110)

Flevoland

Sport in het omgevingsbeleid

In 2017 is de Omgevingsvisie [Samen maken wij Flevoland](#) (Idms) vastgesteld. Hierin is niets over sport opgenomen. Er staat ook niets in over recreatief en toeristisch wandelen en fietsen.

Friesland

Sport in het omgevingsbeleid

In de Ontwerp-Omgevingsvisie [De romte diele](#) (Idms) is hier het volgende over opgenomen:

- “Fries merengebied: verbreden van het watersportproduct met nieuwe innovatieve combinaties tussen land- en waterrecreatie en nieuwe vormen van waterrecreatie;”(p. 36)
- Transitie naar Blue zone: gezondheid en onderlinge verbondenheid stimuleren
Ontmoeting en gezondheid zijn cruciaal voor leefbaarheid. Hoewel Friezen de leefbaarheid van hun omgeving hoog waarderen zijn er knelpunten. Veel kinderen doen niet aan sport.

Deze provincie heeft ook gecombineerd [Fiets- en wandelbeleid](#), waarbij dit beleid vrijwel uitsluitend over fietsen gaat en vooral gaat over het verbeteren van de infrastructuur hiervoor. Bij wandelen is de insteek puur recreatief en toeristisch: “Een investering in *wandelpaden* zorgt voor een recreatieve impuls en meer inkomsten in onze toeristische sector.” (p. 50)

Gelderland

Er is een viewer naar de [Geconsolideerde omgevingsvisie Gaaf Gelderland](#) die per 1/3/2019 is ingegaan.

Hierin is het volgende opgenomen over sport:

H1 Gaaf Gelderland

Een krachtige economie: leefbare groei!

Een economie in balans met haar sociale, ecologische en ruimtelijke omgeving: dat is waar het om gaat. Nieuwe verdienmodellen en nieuwe technologieën doen hun intrede. De internationale concurrentie neemt toe en mensen en bedrijven verhuizen sneller als het elders beter is. De maakindustrie beleeft in Nederland een her- en opwaardering. De kwaliteit van het vestigingsklimaat, een kwalitatief en kwantitatief sterke arbeidsmarkt, vakmanschap en kennisinfrastructuur worden in dit licht steeds belangrijker. Bij uitstek kan Gelderland garen spinnen bij deze nieuwe industriële revolutie. Gelderland heeft immers sterke troeven voor een internationaal onderscheidende en concurrerende positie. Zo kent Gelderland sterke clusters van economische activiteiten, een uitstekende bereikbaarheid en logistieke kracht, sociaal ondernemerschap, arbeidsmarkt, kennis en onderwijs, veel ruimte en een strategische ligging. Een goed vestigingsklimaat vereist ook een aantrekkelijk woon- en leefklimaat. Ook op dit vlak heeft Gelderland een goede uitgangspositie. De fraaie natuur, de mooie landschappen, de vele mogelijkheden op het vlak van cultuur, recreatie en toerisme en *sport*. Gelderland heeft economische dynamiek én ruimte voor ontspanning in het groen en is daarmee aantrekkelijk voor burgers, bedrijven én bezoekers.

Hoofdstuk 2 Gezond, veilig, schoon en welvarend

Kunst, cultuur en sport

De Kracht van Gelderland is ook dat zij de bakermat is van veel nieuw talent in Nederland. Of het nu gaat om kunst of *sport*. Op beide vlakken biedt Gelderland een podium. De honderden culturele instellingen – waaronder de ArtEZ hogeschool voor de kunsten, het Gelders orkest, het Openlucht museum enzovoort – dragen hier aan bij. Net zoals *sportvoorzieningen en -evenementen*, zoals de Nijmeegse Wandelvierdaagse en *sportcentra* als Papendal en Omnisport.

H4, § 6 Vestigingsklimaat: Een krachtige, duurzame topregio!

Gelderland heeft een unieke ligging op de oostwest-as en de noordzuid-as van ons land; een strategische en aantrekkelijke positie te midden van andere sterke regio's – Amsterdam (Randstad), Brussel (Vlaamse Ruit), Keulen (Rheinland). We zijn daarmee uitstekend verbonden en werken daarmee samen, net zoals met onze buurprovincies. Juist door de bijzondere kwaliteiten en veelzijdigheid van Gelderland – haar natuur, groene steden op menselijke schaal, kennisinfrastructuur, cultuur, recreatie en toerisme en *sport* – kan zij zich verder ontwikkelen als ideale vestigingsplek en uitvalslocatie om te werken en te wonen. Met onze brede blik op de leefomgeving geven wij dan ook een krachtige impuls aan de regionale economie en arbeidsmarkt. Zo kunnen mensen in Gelderland zich ontplooiën, ontspannen en ontwikkelen

Groningen

Sport in het omgevingsbeleid

In hun [Omgevingsvisie 2016-2020](#) (Idms) is het volgende over sport opgenomen:

Wij willen ook de recreatieve mogelijkheden van het Lauwersmeer versterken. Er ligt hiervoor een uitvoeringsprogramma. Hierin werken wij samen met onze gebiedspartners aan het beter beleefbaar maken van het Nationaal Park voor wandelaars, fietsers, vogelaars, vissers en *watersporters*. (p. 90)

Limburg

Sport in het omgevingsbeleid

In het [Provinciaal Omgevingsplan Limburg](#) (Idms) is hier het volgende over opgenomen:

Voor het nabij gelegen Duitse achterland, vormen de Maasplassen het grootste watersportrecreatiegebied. (p. 48)

Een voortreffelijk leef- en vestigingsklimaat kan natuurlijk niet zonder woon- en leefomgeving van goede kwaliteit. Waarin burgers graag wonen, toeristen graag op vakantie komen, en ondernemers graag hun bedrijf vestigen. En waar het gezond en veilig leven is. Die leefomgeving heeft een fysieke én een sociale kant. Die laatste omvat aspecten als sociale cohesie, sociale veiligheid, verenigingsleven, toegang tot sport en cultuur.(p. 115)

Opschaling van bepaalde voorzieningen, zoals sporthallen, cultuur- en onderwijsinstellingen, lijkt onontkoombaar om een verantwoorde exploitatie en kwaliteit te handhaven. Toch blijven lokale voorzieningen cruciaal voor de leefbaarheid.(p. 116)

6.4.4 Regionale motorsportcentra (p. 142)

We vinden het van belang dat er in elke regio (Noord-, Midden- en Zuid-Limburg) minimaal één regionaal motorsportcentrum gerealiseerd wordt. Dit is van belang om illegale situaties, onder meer in bos en natuurgebieden, onder verwijzing naar een geschikt en legaal alternatief, een halt toe te kunnen roepen. In Noord-Limburg is dat centrum er: de nieuwe locatie van Circuit de Peel in de gemeente Venray. Voor Midden- en Zuid-Limburg geven we in dit POL, op basis van een milieu-effectrapportage zoekgebieden aan (zie onderstaande kaart). In een marktverkenning is een beeld geschetst van de feitelijke situatie, beleefde problematiek en wensen ten aanzien van motorsportvoorzieningen in Midden- en Zuid-Limburg (in euregionale context). Een deel van de bestaande voorzieningen is niet legaal (of er bestaat onduidelijkheid over de mogelijke toekomstige

status) en kan slechts een beperkte functie vervullen. Een centrale, goed geoutilleerde regionale voorziening kan het probleem van het wildrijden aanpakken, overigens zeker niet uitbannen. De keuze en verdere ontwikkeling dienen door de gemeenten in regionaal verband verder opgepakt te worden.

Noord-Brabant

Sport in het omgevingsbeleid

In de Omgevingsvisie [De kwaliteit van Brabant](#) (Idms) is het volgende over sport opgenomen:
In het kader van recreatie en toerisme:

- In 's-Hertogenbosch zien we een bruisend stadshart met een centrum waar iedereen elkaar ontmoet. Maar ook buiten het centrum is het goed toeven in de parken die de stad rijk is. Mensen zijn actief bezig met elkaar; er wordt volop gewandeld met de hond, *gesport* en gepicknickt. (p. 17)

Noord-Holland

Sport in het omgevingsbeleid

In de [Omgevingsvisie Noord-Holland 2050](#) (Idms) is het volgende over sport opgenomen:

Naast energie zullen mogelijk ook andere functies nadrukkelijker hun stempel drukken op het uiterlijk en het gebruik van deze wateren, zoals waterrecreatie, *sportvisserij*, toerisme, sneltransport en beroepsvisserij. (p. 26)

Toerisme en *watersport* zijn dan ook kenmerken voor Westfriesland. (p. 59)

Overijssel

Sport in het omgevingsbeleid

Er is een viewer naar de [Geconsolideerde omgevingsvisie](#) (van november 2019). Hierin is over sport opgenomen:

Het stedelijk netwerk Twente, met een groeiend accent op het culturele, recreatieve, *sportieve* en internationale *karakter*, grenst direct aan een uitzonderlijk mooi historisch kwaliteitslandschap: de landgoederenzone rond Twickel en Nationaal Landschap Noordoost-Twente.

Primaire watergebieden laten zich goed combineren met alle ruimtelijke functies die niet kapitaalintensief zijn: landbouwgronden, groenvoorziening, *sport* en recreatie, natuur en ecologie.

Utrecht

Sport in het omgevingsbeleid

In de [Conceptontwerp Omgevingsvisie provincie Utrecht](#) (Idms) is het volgende over sport opgenomen:

Een groene omgeving stimuleert dat mensen elkaar ontmoeten, en ook *sport* en recreatie dragen bij aan ontmoetings- en ontspanningsmogelijkheden en meer bewegen.(p. 48)

Ons beleid richt zich op de recreatiezones en -terreinen, het recreatief hoofd(route)netwerk, verblijfsrecreatie en toerisme en sport. (p. 54)

Het geheel moet op een aantrekkelijke manier met elkaar verbonden zijn, zodat er een uitgekiend en fijnmazig netwerk van aantrekkelijke groenblauwe verbindingen ontstaat die zowel *sportief*, recreatief als utilitair te gebruiken zijn.(p. 56)

De A12 Zone versterkt de aanwezige landschappelijke waarden en cultuurhistorie en biedt ruimte voor sport en recreatie (p. 82).

In het gebied liggen diverse plassen, rivieren, kanalen en weteringen die onderdeel zijn van een waternetwerk dat eveneens doorloopt in Noord- en Zuid-Holland en van groot belang is voor natuur, recreatie, toerisme en watersport. (p.112)

Zeeland

Sport in het omgevingsbeleid

Deze provincie heeft nog geen omgevingsvisie.

Zuid-Holland

Sport in het omgevingsbeleid

Er is een vlier naar de [Digitale raadpleegomgeving](#). Hierin is niets over sport opgenomen.

Drenthe (PvdA, VVD, CDA, GL en CU)
Drenthe.nl, 20/5, Drenthe, mooi voor elkaar! en coalitieakkoord Drenthe, mooi voor elkaar! (36 pagina's)
'Denkend aan Drenthe zien wij veel mogelijkheden en (letterlijk) ruimte voor evenementen, <i>sport</i> en cultuur.' (p. 7)
'Steden zijn in toenemende mate de verzorgingsplaatsen van de provincie. Vanwege de concentratie van gezondheidszorg, onderwijs, <i>sport</i> , winkelcentra, arbeidsplaatsen en evenementen.' (p. 10)
'We ondersteunen de ontwikkeling van vitale dorpen. We zetten in op een goede bereikbaarheid van voorzieningen als zorg, onderwijs, <i>sport</i> , werk en winkels.' (p. 13)
'We bieden inwoners en bezoekers van Drenthe de mogelijkheden om economische, sociale en <i>sportieve activiteiten</i> te ondernemen. Een goede bereikbaarheid van werk en voorzieningen als zorg, onderwijs, culturele instellingen en sportverenigingen, vinden we voor de leefbaarheid van groot belang.' (p. 18)
'Onze steden kennen een rijk aanbod aan voorzieningen in zorg, onderwijs, sport en cultuur.' (p. 26)
' <i>Sport</i> en (volks)cultuur geven het leven in Drenthe mede kleur. <i>Sport</i> en bewegen zijn belangrijk voor gezondheid, geest en gemeenschapszin. Ook zijn goede <i>sportvoorzieningen</i> en een florerend cultuuraanbod belangrijk als aanjager van de regionale economie, als vestigingsfactor voor toekomstige Drenten en voor toerisme.' (p. 26)
Sport en bewegen stimuleren (p. 29): • We gaan samen met gemeenten door met het programma 'Drenthe Beweegt'. • We ondersteunen en stimuleren <i>gehandicaptensport</i>. • <i>Bijzondere sportvoorzieningen</i> van provinciale betekenis kunnen in aanmerking komen voor een laatste steuntje in de rug via een investeringsondersteuning. In ieder geval moet er sprake zijn van een provinciaal belang, een breed gevoelde behoefte en een realistische en duurzame exploitatie. • Bij de inrichting van het buitengebied stimuleren we de inrichting voor mogelijkheden om te bewegen of te <i>sporten</i>: wandelen, hardlopen, fietsen, wielrennen etc. • Wij ondersteunen een goed netwerk van paden in het buitengebied en dragen bij aan het verspreiden van routeinformatie. • <i>Topsportevenementen</i> zijn van harte welkom. • We blijven <i>sportevenementen</i> ondersteunen.'
'Als regenboogprovincie versterken we de inclusiviteit voor iedereen door extra inspanningen op het gebied van cultuur, <i>sport</i> en onderwijs.' (p. 29)
Flevoland (VVD, GroenLinks, CDA, PvdA, CU en D66)
Flevoland.nl, 4/7, Flevoland. Ruimte voor de toekomst. (57 pagina's)

'We richten ons vooral op verdere economische ontwikkeling van de binnenvaart, waterbouw, offshore, <i>watersportindustrie</i> en visserij.' (p.24)
'Ook met de organisatie van <i>grote sportevenementen</i> dragen we bij aan de toename van bezoekersaantallen en daarmee aan de aantrekkelijkheid van Flevoland.' (p. 28)
'Door het ondersteunen van <i>grootschalige sportevenementen</i> hebben we Flevoland op de kaart gezet'.(p. 28)
'Als provincie dragen we bij aan de groei van de sector recreatie en toerisme door: • <i>Watersport</i> en -recreatie te stimuleren' (p. 28)
'De ambitie van de opgave Krachtige Samenleving is een goed opgeleide bevolking met perspectief op de arbeidsmarkt, die actief en <i>sportief</i> participeert in de samenleving met voldoende zorg in de nabijheid.' en 'Een inclusieve samenleving, waar inwoners zorg hebben voor elkaar. Via sport, positieve gezondheid, cultuur en erfgoed stimuleren we (sport) verenigingen en (zorg)instellingen verbinding in de samenleving te organiseren.' (p. 30)
'We zien de maatschappelijke waarde van sport in het bevorderen van participatie en sociale samenhang. Via <i>Sportservice Flevoland</i> geven we uitvoering aan het <i>Flevolandse sportbeleid</i> , gericht op talentontwikkeling, sportevenementen en aangepast sporten. Ook creëren we mogelijkheden voor actieve buitensportbeoefening. Zo stimuleren we een sportieve, gezonde leefstijl. Het Nationaal Preventieakkoord en het <i>Nationaal Sportakkoord</i> bieden mogelijkheden voor een coördinerende rol van de provincie.' (p. 32)
'We werken bij provinciebrede opgaven goed samen met gemeenten en instanties die actief zijn op het gebied van gezondheid en brede welvaart in Flevoland en er zijn op dit terrein bovenlokale experimenten uitgevoerd. Hierbij spelen ook <i>Sportservice Flevoland</i> , CMO en GGD een actieve rol.'(p. 32)
We hebben betere faciliteiten voor <i>sporttalenten</i> en meer deelnemers aan aangepast sporten.(p. 32)
Friesland (CDA, PvdA, VVD en FNP)
Fryslan.frl, 18/6, Coalitie kiest voor stimuleren van Fries geluk en Bestuursakkoord 2019-2023 Geluk op 1 (70 pagina's)
Blue zone Ontmoeting en gezondheid zijn cruciaal voor leefbaarheid. Hoewel Friezen de leefbaarheid van hun omgeving hoog waarderen zijn er knelpunten. Veel kinderen doen niet aan <i>sport</i> . De helft van de volwassenen is te zwaar. Eveneens de helft heeft chronische aandoeningen en de vraag naar huisartsenzorg is de afgelopen jaren met ruim 20% gestegen. Ten slotte bestaat op het platteland ontevredenheid over de kwaliteit van sociale contacten. Wij willen met Fryslân de mogelijkheden verkennen of elementen uit de 'Blue zone' aanpak passen bij Fryslân en kunnen helpen om de genoemde knelpunten te verminderen. Een Blue zone is een gebied waar mensen bovengemiddeld gezond en vitaal oud worden, onder meer door onderlinge verbondenheid. Onze rol daarbij zien we als partijen bij elkaar brengen en verbinden of een campagne meefinancieren. <u>Resultaat 32:</u> er is duidelijkheid over de betekenis van Blue zone voor Fryslân
Sport

Fryske sporten zoals fierljeppen, keatsen, skûtsjesilen en Frysk damjen zijn onderdeel van “it Frysk eigene” en blijven we als provincie ondersteunen. Daarnaast is de *topsport*, vooral door het schaatsen, een wereldwijd visitekaartje van Fryslân. Fryslân is een van de regio’s in Nederland met een internationale sportinfrastructuur, die we verder willen uitbouwen. Om dat uit te drukken maken we onze ondersteuning van het *Centrum voor Topsport en Onderwijs* in Heerenveen permanent. Thialf blijft de schaatstempel op wereldniveau: de beste, snelste en meest duurzame. De komende periode valt een keuze over de toekomst van de ijshockeyhal bij Thialf en bepalen wij onze rol daarbij.

Resultaat 33:

de rol van *topsport* in Fryslân is structureel verankerd Naast positieve uitstraling op de aantrekkelijkheid van sport hebben sportevenementen van internationale allure ook een gunstig economisch effect. We benutten de kansen om deze evenementen naar Fryslân te halen. We leggen daarbij een relatie met LF2028 (p. 36) Hiervoor is zowel de komende collegeperiode €300.000 als structureel €300.000,- per collegeperiode beschikbaar. (p. 57)

Resultaat 34:

Fryslân zet zich in voor het binnenhalen van internationale *topsportevenementen*, waaronder een internationale wielerronde (p. 36)

‘We gaan met onder meer de Stichting Elektrisch Varen Fryslân na hoe we de Friese *watersporter* kunnen helpen om te verduurzamen.’ (p. 42)

Gelderland (VVD, CDA, GL, PvdA, CU en SGP)

Gelderland.nl, 3/6, [Gelderse Staten besluiten over coalitieakkoord ‘Samen voor Gelderland’](#) en coalitieakkoord [Samen voor Gelderland](#) (43 pagina’s)

‘Recreatie en toerisme heeft niet alleen een relatie met sport en bewegen maar ook met natuur, landschap en cultuurhistorie. Routenetwerken kunnen hieraan een belangrijke bijdrage leveren.’ (p. 18)

‘Ook vanuit het perspectief *sport* en cultuur zoeken we de samenwerking op gebied van recreatie en toerisme.’ (p. 20)

Gezonde leefomgeving, voeding, *sport* en bewegen (p. 28)

Budget hiervoor deze collegeperiode is €20 miljoen (p. 41)

‘We stimuleren dat onderzoekscentra die onderzoek doen met provinciaal geld hun resultaten ook in Gelderland beproeven. Ook andere *innovaties op het terrein van sport*, health en voeding en combinaties daartussen stimuleren we. En ook cross-overs op gebied van sport en jeugdzorg en sport en leefbaarheid in dorpen en wijken.’ (p. 29)

Sport en bewegen (p. 29-30)

Sport leent zich van nature tot het maken van verbindingen. Tussen mensen, tussen groepen mensen, maar ook tussen verschillende beleidsthema’s. Sportclubs hebben een voorbeeldfunctie in sport, bewegen en voeding. Maar ook in het duurzaam gebruik van accommodaties. Daarom ondersteunen we graag sportclubs die zich sterk maken voor gezonde voeding in sportkantines, voor de inzet van vrijwilligers en ook voor het verduurzamen van hun accommodaties. We helpen verenigingen om krachtige open en vitale clubs te worden door te investeren in het doorontwikkelen van het kader, trainers en talenten. Zowel bij teamsporten, als ook bij individuele sporten. We starten het project ‘*Sport en ondermijnen*’, teneinde te zorgen dat de sportverenigingen ook maatschappelijk gezond blijven en niet vatbaar zijn voor ondermijnende activiteiten.

Gelderland heeft zich ontwikkeld tot *de sportprovincie van Nederland*. Daar zijn we trots op. In de komende periode bouwen we voort op het *Gelders Sportakkoord*, de voorloper van het Nationale Sportakkoord. Hierbij geldt dat breedtesport minstens zo belangrijk is als topsport. We werken samen met gemeenten, de Gelderse Sportfederatie, sportorganisaties, sportverenigingen en bedrijven. Immers ook hier geldt: samen kom je verder dan alleen. De komende vier jaar komt er weer een *sportprogramma* met speciale aandacht voor de maatschappelijke functie van *sport*. We stimuleren de verbindende kracht van *sport* en de positieve effecten op de volksgezondheid. We vertalen het nationaal preventieakkoord naar een Gelderse maat. We vinden het belangrijk dat sport voor iedereen toegankelijk is, zeker ook voor *minder valide sporters en sporters met een verstandelijke beperking*. We stimuleren sportverenigingen in het aanpassen van accommodaties, zodat deze ook toegankelijk zijn voor minder valide sporters. We gaan armoede en tweedeling tegen. Onder andere door voor kinderen bij te blijven dragen aan het *jeugdsportfonds* en jeugdcultuurfonds. Kinderen die nog niet betrokken zijn bij sport, geven we hiertoe de mogelijkheid. Ook ondersteunen we *innovaties in de sport*, onder meer op het gebied van voeding. Hierin zien we ook nadrukkelijk de verbinding tussen sport en de ontwikkeling van de Gelderse economie op het gebied van gezondheid en voeding. Ook kan de provincie een bijdrage leveren aan de sociale cohesie en het versterken van de economie door *sportevenementen* mede mogelijk te maken. Hierin zoeken we nadrukkelijk ook de verbinding met de breedtesport en aangepast sporten. Jonge sporters staan voor vele uitdagingen in hun sportieve en maatschappelijke carrière. Wij vinden het belangrijk dat beide tot ontwikkeling kunnen komen en stimuleren programma's die daaraan bijdragen. *Sport is onmisbaar voor een gezonde, sportieve en vitale samenleving*. We bouwen voort om dat voor iedereen bereikbaar te maken en ons trots te laten zijn op de kleine en grote prestaties.'

'Een buurt is een plek waar je gezellig een blokje om kunt wandelen of een *sportief rondje* kunt hardlopen.' (p. 30)

Groningen (GL, PvdA, CU, VVD, CDA en D66)

Groningen.nl, 20/5, [Nieuw coalitieakkoord Gedeputeerde Staten gepresenteerd](#) en coalitieakkoord [Verbinden, versterken, vernieuwen](#) (30 pagina's)

'Wij dragen bij aan bereikbare opleidingen, duurzame banen, *sport* en zorg in de buurt.' (p. 19)

5.5 Welzijn, sport en bewegen (p. 21)

'Bewegen draagt bij aan het welzijn van mensen. Bewegende mensen voelen zich gelukkiger, worden weerbaarder en gezamenlijk *sporten* versterkt de sociale cohesie in dorpen en wijken. Het belang van en het bevorderen van de sociale cohesie in buurten en dorpen vinden wij belangrijk. Daarbij willen wij dat ons beleid 'beweeg- en sociaal inclusief' moet zijn, zowel in mobiliteitsbeleid, ruimtelijke ordening, leefbaarheid, natuurbeleving, economie en toerisme.

Sport valt primair onder het gemeentelijke domein, maar een aantal zaken vraagt juist om een provinciale ondersteuning omdat het helpt als het bovenlokaal georganiseerd wordt. Wij gaan in gesprek met gemeenten over een provinciaal *sportakkoord* over wat er in Groningen nodig is om te gaan en blijven bewegen. Wij dragen bijvoorbeeld bij aan vervoer voor *kwetsbare*

groepen sporters die daar ondersteuning bij nodig hebben. Maar ook aan jongeren die extra *ondersteuning* nodig hebben op weg naar een *topsportcarrière*. Wij brengen bestaande verduurzamingsprogramma's voor de accommodaties van *sportverenigingen*, actief onder de aandacht.

Gezond ouder worden begint bij kinderen en waar kan dat beter dan op school met *sportprogramma's*. Ook voor oudere doelgroepen zetten wij in op programma's om leefstijlgerelateerde ziektes te voorkomen. Deze ontwikkelen wij samen met maatschappelijke organisaties en kennisinstellingen. Om goede voorbeelden uit te lichten, maar ook om de eigenstandige sociaal-maatschappelijke waarde, faciliteren wij ook *grote sportevenementen*. Inwoners die niet genoeg geld hebben voor sportdeelname, ondersteunen wij via bestaande fondsen

Inwoners die niet genoeg geld hebben voor sportdeelname, ondersteunen wij via bestaande fondsen zoals het studiefonds, *jeugdsport- en cultuurfonds* en de stichting leergeld.'

Limburg (extraparlamenteair college met FvD, VVD, CDA en PVV)

Limburg.nl, 24/6, Collegeprogramma [Vernieuwend verbinden](#) (72 pagina's)

'Wij zetten in op de integratie van nieuwe Limburgers door arbeidsparticipatie en maatschappelijke (culturele, *sportieve*) participatie te stimuleren en ondersteunen, waarbij wij ook verwachten dat deze nieuwe Limburgers hierin eigen verantwoordelijkheid nemen.' (p. 30)

'Er is extra ondersteuning voor de participatie en weerbaarheid van het grote aantal jongeren uit gezinnen in armoede. Bijvoorbeeld via het Jeugdfonds Cultuur en Sport, Stichting Leergeld en de Stichting Bijzonder in Beweging zodat ook kinderen en jongeren uit arme gezinnen lid kunnen worden van een sport- en/ of cultuurvereniging.' (p. 31)

'Maatschappelijke initiatieven voor multifunctionele gemeenschapsaccommodaties, waarbij functies in zorg, eenzaamheid, gemeenschapszin, sport en/of cultuur slim worden gecombineerd, zullen wij ondersteunen. Wij continueren de regeling voor gemeenschapsaccommodaties in Limburg. Wij verkennen of wij via Burgerkracht Limburg extra steun kunnen verlenen aan gemeenten en verenigingen in het ontwikkelen en beheren van accommodaties. Ook verkennen wij daarbij de mogelijkheden van een bredere inzet van schoolgebouwen als 'Spil in de wijk' in Limburgse kernen en wijken.' (p.31)

'Wij ondersteunen, in samenwerking met onze partners en het Topteam Integratie Vluchtelingen, gemeentelijke initiatieven gericht op de duurzame arbeidsinpassing en inburgering van nieuwe Limburgers. Daarbij kan gedacht worden aan initiatieven gericht op het bevorderen van *deelname aan sport* en cultuur in samenhang met andere lokale programma's. Ook initiatieven die vanuit de werkgeversvraag worden opgestart en waarbij werkgevers verantwoordelijkheid willen nemen voor maatwerktrajecten, zullen wij ondersteunen.' (p. 31)

Hoofdstuk 10 CULTUUR, ERFGOED EN SPORT (p. 53)

'Topsporters zoals Lieke Martens, Tom Dumoulin en Max Verstappen zijn Limburgs trots. Zij zijn allemaal begonnen als jong talent in de lokale sportclub, vereniging of gemeenschap. *Topsport bevordert breedtesport en omgekeerd.*

Maar sportvoorzieningen in wijken en kernen staan onder druk. Het aantal leden en vrijwilligers neemt af. Soms leidt dit tot creatieve oplossingen, waarbij verschillende voorzieningen gecombineerd worden op één plek. Hoe dan ook zal een toekomstig sportbeleid rekening moeten houden met demografische veranderingen. De gezondheid van Limburgers ligt nog altijd achter op het landelijk gemiddelde. <i>Sport</i> kan een belangrijke bijdrage leveren aan een betere mentale en fysieke gezondheid.’(p. 53)
‘De toegankelijkheid van cultuur, erfgoed en <i>sport</i> voor een brede doelgroep is van belang. Wij streven naar een brede cultuur- en <i>sportparticipatie</i> , waarbij wij speciale aandacht hebben voor doelgroepen die minder snel met cultuur en sport in aanraking komen. Wij zullen bij alle cultuurorganisaties stimuleren dat nieuwe doelgroep en dus een zo breed mogelijk publiek wordt aangesproken en bereikt.’(p. 53)
‘Culturele en <i>sportieve voorzieningen</i> en evenementen dragen bij aan een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat in Limburg. Dat is van belang voor inwoners, voor werknemers en werkgevers en voor de toeristische sector. Het maakt onze provincie ook interessanter voor jongeren en studenten om te blijven of om terug te keren. Er bestaan verschillende culturele en sportieve organisaties en verenigingen die zich inzetten voor gemeenschappelijke doelen. Door verbindingen te leggen en georganiseerd samen te werken, zoals bij de sporttakplatforms en de Coöperatie Erfgoed Limburg, kan de effectiviteit worden vergroot.’ (p. 53)
‘Wij maken actief werk van een aanpak om de mensen die niet frequent kunnen deelnemen of onbekend zijn met cultuur- erfgoed- en/of <i>sportactiviteiten</i> hiermee te laten kennismaken. Denk daarbij aan leerlingen in het speciaal onderwijs, jongeren en volwassenen met een lichamelijke of cognitieve beperking, of die door chronische ziekte weinig kunnen. Maar ook jongeren die van huis uit niet of nauwelijks in aanraking komen met cultuur, erfgoed en <i>sport</i> . In deze aanpak onderzoeken wij of met een laagdrempelige regeling bijvoorbeeld door verenigingen materialen voor hen aangeschaft kunnen worden of maatwerk-programma’s voor kunst en cultuur gestart kunnen worden. Hiermee wordt ook aangesloten bij de uitgangspunten van de minister OCW voor nieuwe cultuurperiode 2021-2024 met een extra impuls voor cultuuronderwijs’(p. 54-55)
‘Wij blijven het <i>Jeugdfonds Sport en Cultuur</i> en DOOR! muziekonderwijs ondersteunen, zodat alle jongeren in Limburg kunnen meedoen aan sport en/of cultuur.’(p. 55)
‘Wij investeren in voorzieningen en initiatieven voor <i>gehandicaptensport</i> .’ (p. 55)
‘Wij werken voortvarend toe naar het vormen van één sport-uitvoeringsorganisatie waarbij de verschillende sportplatforms leidend zijn voor de prioriteiten en wijze van ondersteuning.’(p. 55)
‘Wij zoeken de verbinding met cultuur en sport in de Euregio om te komen tot een gezamenlijk aanbod dat elkaar aanvult en versterkt. Gemeenschappelijke initiatieven zoals grensoverschrijdende evenementen en de Euregionale museumkaart zullen wij ondersteunen.’(p. 55)
‘Wij ondersteunen de doorontwikkeling van de <i>sporttakplatforms</i> en de Coöperatie Erfgoed Limburg.’ (p. 55)
Noord-Brabant (VVD, CDA, D66, GL, PvdA en CDA)

Brabant.nl, 14/6, Nieuw College van Gedeputeerde Staten geïnstalleerd en bestuursakkoord Kiezen voor kwaliteit (54 pagina's)
2. HOGE KWALITEIT VAN LEVEN SAMENLEVING, CULTUUR, SPORT EN GEZONDHEID (p. 5)
'In deze veranderende samenleving zien we in Brabant een extra dimensie als het gaat om de steden, de middelgrote gemeenten en de randen van onze provincie. Het gaat de meeste Brabantse stedelijke gebieden voor de wind. Tegelijkertijd staat de kwaliteit van leven in sommige wijken in de stad, middelgrote gemeenten en de randen daaromheen onder druk. Er ontstaan verschillen in gezondheid, onderwijs, arbeid en inkomen, wonen en voorzieningen zoals <i>sport</i> en cultuur.' (p. 7)
'We willen in Brabant een krachtige, energieke en diverse samenleving. We zien graag dat alle mensen gelijke kansen krijgen en benutten. De provincie kan met <i>sport</i> , cultuur en erfgoed een bijdrage leveren om de sociale cohesie in Brabant te versterken en onze trots te verbeelden.' (p. 7)
'Om onze positie als top kennis- en innovatieregio te behouden en uit te bouwen, blijven we investeren in de Brabantse vrijetijdseconomie en ons vestigingsklimaat. Belangrijke voorwaarden hiervoor zijn een breed aanbod van <i>sport</i> en cultuur.' (p. 8)
'Daarom bewaken we dat de gezondheid van de Brabander wordt meegewogen in ons beleid en bij de uitvoering van onze taken. Want hoe gezonder je bent, hoe meer je jezelf kunt ontplooien en hoe meer je mee kunt doen met de samenleving. We gaan als provinciebestuur de Brabander niet voorschrijven wat hij wel of niet mag eten of hoe vaak iemand moet gaan <i>sporten</i> .' (p. 9)
SPORT (p. 10)
'Ook sport houdt mensen gezond en vitaal en geeft plezier. Maar bovenal zorgt sport ervoor dat mensen met elkaar in verbinding blijven, ongeacht afkomst, opleidingsniveau of talent. De 5000 sportclubs in Brabant vormen daarbij een belangrijk fundament van onze samenleving. De provincie speelt voor de top- en breedtesport op het bovenregionale niveau een verbindende rol. We blijven ons daarbij inzetten voor sporten voor mensen met een beperking. Toonaangevende sportevenementen maken Brabant aantrekkelijker voor onze inwoners en bezoekers. Om onze gezamenlijke Brabantse sportambities op langere termijn helder te maken, stellen wij samen met onze partners een <i>provinciaal sportakkoord</i> op. Dit akkoord is complementair aan het nationaal Sportakkoord van het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, NOC-NSF en VNG. Ter ondersteuning van het provinciaal sportakkoord, richten we een <i>Brabants Sportfonds</i> op waarin we samen met het bedrijfsleven en gemeenten komen tot cofinanciering voor talentontwikkeling, innovatie en evenementen.'
Noord-Holland (GL, VVD, D66 en PvdA)
Noord-holland.nl, 12/6, coalitieakkoord Duurzaam doorpakken! (30 pagina's)

Sport

Sport is goed voor de gezondheid en voor veel Noord-Hollanders een geliefde vorm van vrijetijdsbesteding. We onderschrijven het belang van (breedte)sport en ondersteunen een aantal belangrijke sportieve evenementen, zoals de Dam-tot-Damloop en de Wandelvierdaagse. Uitsluiting en discriminatie in de sport moet worden tegengegaan en acceptatie van LHBTIQ+ moet bevorderd worden. We zien hier een rol voor Sportservice Noord-Holland, dat een groot netwerk heeft onder sportverenigingen. Ook kan Sportservice sportverenigingen helpen bij de verduurzaming van sportaccommodaties, waardoor sportverenigingen op termijn besparingen kunnen inboeken. Wij leveren hier een financiële bijdrage aan. De focus ligt hierbij niet op de ontwikkeling van nieuwe initiatieven, maar op het koppelen van kennis over provinciaal en gemeentelijk beleid en regelingen aan de vraag en behoefte van Noord-Hollandse sportverenigingen.

Overijssel (CDA, VVD, PvdA, CU en SGP)

Overijssel.nl, 11/6, [Coalitieakkoord: 'Samen bouwen aan Overijssel'](#) en het [Coalitieakkoord 2019-2023](#) (44 pagina's)

Hoofdstuk 'Samenleven in Overijssel' (p. 26-32)

'We vinden het belangrijk dat in Overijssel iedereen mee doet en meetelt, een inclusieve samenleving. Dat we allemaal op onze eigen wijze bijdragen aan de samenleving. Dat we bereid zijn ons over verschillen heen te zetten door net die extra stap te zetten. En door oog te hebben voor wat mensen met elkaar bindt, zoals cultuur, *sport* en beweging en taal.' (p. 26)

'*Sport* en beweging is om meerdere redenen van belang voor de samenleving van jong tot oud: gezondheid, ontmoeting, maatschappelijke verbinding en talentontwikkeling. Samen met onze partners werken we aan een Overijssels Sportakkoord, waarin ook aandacht is voor *aangepast sporten* en bewegen.' (p. 27)

Utrecht (GL, CDA, D66, PvdA en CU)

Provincie-utrecht.nl, 29/5, [Nieuwe ambities brengen energie in provincie Utrecht](#) en coalitieakkoord [Nieuwe energie voor Utrecht](#) (42 pagina's)

'Wij willen een provincie Utrecht waarin alle inwoners nu en in de toekomst goed en gezond kunnen leven, wonen, werken en ontspannen. Schone lucht en stilte zijn belangrijk voor mensen, net als voldoende ruimte en groen om te wandelen, fietsen en *sporten*.' (p. 7)

Cultuur is voor ons van groot belang omdat het verbindt, ook op gemeente- en wijkniveau. Dat geldt ook voor sport. (p. 7)

Cultuur en sport als motor

- We gaan met gemeenten in gesprek over een *provinciaal sportakkoord* gericht op sport in de openbare ruimte, duurzame accommodaties en inclusieve sport voor alle inwoners van de provincie Utrecht. (p. 8)

Wij stimuleren initiatieven van bewoners, bedrijven, scholen, sportverenigingen, zorginstellingen en gemeenten. Lokale coöperaties krijgen actieve steun. (p. 15)

Zeeland (CDA, SGP, VVD en PvdA)

Zeeland.nl, 2/6, [Coalitieakkoord Samen verschil maken](#) en het coalitieakkoord [Samen verschil maken](#) (33 pagina's)

'We zetten onze Zeeuwse evenementen op het gebied van cultuur, muziek, *sport*, en onze relatie-evenementen – naast de waarde die zij uit zichzelf al hebben – ook in als middel om de doelstellingen van Zichtbaar Zeeland te bewerkstelligen.' (p. 16)

Sport (p.22)

De afgelopen jaren waren er verschillende initiatieven op het terrein van bewegen en gezondheid, zoals 'Gezond in Zeeland' en de vitale revolutie. Ook is samen met veel maatschappelijke organisaties en de gemeenten een *sportakkoord* afgesloten. Hiervoor leveren we de komende jaren een concrete en gezamenlijke uitvoeringsagenda op. Voor de eerste jaren zijn middelen beschikbaar. Voor de jaren vanaf 2021 gaan wij in overleg met het Rijk om budget vrij te maken en dit te matchen met eigen middelen.

SportZeeland is al jaren een spil in het uitvoeren van taken rondom beweging en gezondheid, het binnenhalen en stimuleren van programma's en het uitvoeren van het *jeugd sport- en cultuurfonds*. Deze lijn zetten we in de komende jaren door.

Topsportevenementen moeten een relatie hebben met breedtesportactiviteiten die passen bij het Zeeuwse DNA (fietsen, lopen, strand- en watersporten). Denk aan de kustmarathon of het NK Tegenwindfietsen.

Zuid-Holland (VVD, CU/SGP, GL, PvdA en CDA)

Zuidholland.nl, 20/8, [Elke dag beter. Zuid-Holland.](#)

Wij willen voldoende recreatiemogelijkheden bieden 'om de hoek'. We bevorderen wandelnetwerken, verbindingen en recreatievaart, zodat inwoners in groene gebieden kunnen rusten, *sporten*, bewegen en recreëren. We stimuleren meer groen in de steden en op bedrijventerreinen. (p. 39)

Sport en bewegen is belangrijk voor de gezondheid. We dragen hieraan bij door investeringen in de kwaliteit van groen, (water)recreatie en de aanleg van noodzakelijke infrastructuur. Ook kan de provincie grote sportevenementen mede mogelijk maken door mee te werken aan verkeersmanagement, bijvoorbeeld voor wielerrondes, rekening houdend met de identiteit van de omgeving. (p. 39)

We gaan met gemeenten in gesprek over sporten in de openbare ruimte en verduurzaming van accommodaties. Wij willen dat *sport* voor alle inwoners dichterbij komt. (p. 39)

Bijlage 6 Links naar de onderzoeken

- Recent onderzoek van TNS-NIPO naar de beleving onder huidige bezoekers van de recreatiegebieden in Zuid-Holland levert
https://staatvan.zuid-holland.nl/portfolio_page/bezoek-en-waardering-recreatiegebieden/
- Brancherapport sport - KPMG - 23 oktober 2019
Een feitelijke weergave van de huidige staat van de branche en de ontwikkelingen die daartoe geleid hebben. Te gebruiken bij adviezen voor toekomstbestendigheid van organisaties en financiering van de sportbranche. In opdracht van NL Sportraad en de adviesaanvraag van de minister van Medische zorg en sport en vanuit de ondertekening van het Nationaal Sportakkoord.
<https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=9752&m=1573120314&action=file.download>
- Route naar beweegvriendelijke leefomgeving - Kenniscentrum Sport - september 2019
Het doel van deze route is het helpen van beleidsmakers bij het creëren van een beweegvriendelijke omgeving, het onderwerp domeinoverstijgend op gemeentelijke agenda's te krijgen en collega's uit andere sectoren sport- en beweeginclusief te laten denken en werken.
<http://www.kenniscentrumvlaamsesteden.be/Gedeelde%20%20documenten/2019/whitepaper%20Maak%20ruimte%20voor%20bewegen.pdf>
- Space voor sport - Universiteit Utrecht, Ineke van Deelen
Hoe werken ruimtelijke omgeving en persoonlijke factoren op elkaar in en verklaren sportdeelname.
https://www.kenniscentrumsportenbewegen.nl/kennisbank/publicaties/?space-for-sport&kb_id=24622
- Handreiking Sport, Bewegen en de Omgevingswet – VSG, Kenniscentrum Sport, GGD en gemeenten
<https://sportengemeenten.nl/wp-content/uploads/2018/04/Handreiking-Sport-bewegen-en-Omgevingswet.pdf>
- Beweegvriendelijke Omgeving (BVO) model – kenniscentrum Sport
Stappenplan beweegvriendelijke omgeving met het BVO-model en BVO-scan
<https://www.allesoversport.nl/artikel/instrumentenoverzicht-beweegvriendelijke-omgeving/>
- Whitepaper Succesvolle inzet van interventies 55-plussers – Kenniscentrum Sport
Instrument voor bestuurders, politici, beleid etc.
<https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=9547&m=1561622444&action=file.download>

Bijlage 7 Overzicht gemeentelijk sportbeleid

Gemeente: Alblasserdam: verantwoordelijk wethouder: A. Kraijo (CDA)
Uit het coalitieakkoord 2018-2022: Samen maken we Alblasserdam: <i>Waarom we hier willen wonen en ondernemen</i> : https://www.alblasserdam.nl/Bestuur_Organisatie/Alle_onderwerpen/Coalitieakkoord_2018_2022
Alblasserdam is een gemeenschap, waar meedoen normaal , via onder meer sport- en verenigingsleven.
Spoor 1: Actiever en zorgzamer: Gezond en actief meedoen in de samenleving, met keuzevrijheid voor mensen op een voor hen passende manier, met een centrum als ontmoetingshart van het dorp en met actieve, goede zorg, cultuur- en sportaanbod. Jong en oud voelen zich welkom in Alblasserdam en voelen zich op hun plaats in ons dorp.
De Nota sport en bewegen wordt opgesteld en uitgevoerd om mensen meer gezondheid te laten ervaren. Als onderdeel daarvan worden, in een driehoek van de eerstelijnszorgaanbieders, de combinatiefunctionaris en de sportaanbieders, inwoners met een aandoening of ziekte via een gericht sportaanbod van twaalf weken gestimuleerd sporten in zijn of haar patroon in te bouwen.
We zetten in op een verzelfstandiging van Sportpark Souburgh in samenspraak met de verenigingen
Verder in: Aanzet tot samenlevingsagenda 2.0 : https://www.alblasserdam.nl/Samenlevingsagenda/Alle_onderwerpen/Actiever_en_zorgzamer https://www.alblasserdam.nl/Inwoners/Alle_onderwerpen/Sport_en_recreatie/Sporten_en_bewegen https://www.abcalblasserdam.nl/

Gemeente: Albrandswaard: verantwoordelijk wethouder: M. Heezen (Stem-Lokaal)
Uit het coalitieakkoord 2018-2022: Albrandswaard: een vitale, zorgzame en zelfstandige gemeente (Samenwerken-Ontwikkelen-Maatwerk) https://simcms.albrandswaard.nl/mgd/files/coalitieakkoord_2018-2022.pdf
Paragraaf: Sporten doet meer: Sporten verbindt de samenleving. Meedoen is belangrijker dan winnen. Daarom wil de coalitie meer doen dan alleen de verenigingen ondersteunen. Het streven is om gebouwen en/of kantines van verenigingen, die een groot deel van de week leeg staan, multifunctioneel te gebruiken voor andere activiteiten en/of organisaties. Hierbij moet rekening gehouden worden met de wettelijke eisen die gesteld worden aan para-commerciële activiteiten. In het accommodatiebeleid van de gemeente wordt getracht alle verenigingen op een passende en eerlijke, maar ook financieel gedegen wijze te bedienen. Meer levendigheid op een sportpark heeft een positieve invloed. Er is sprake van een grotere saamhorigheid, men krijgt goodwill bij de buurtbewoners en de kans dat hangjongeren vernielingen aanrichten wordt verkleind. Het stimuleren van sport voor de jeugd vinden wij heel belangrijk, zeker in het huidige digitale tijdperk. Een lidmaatschap moet voor iedereen bereikbaar blijven. Degenen die hier niet de financiële middelen voor hebben moeten hiervoor een tegemoetkoming krijgen overeenkomstig de huidige regeling “Meedoen”. Bezien wordt of er vanuit de verenigingen behoefte bestaat om te komen tot het faciliteren van een overlegplatform.

De coalitie zet in op een goede locatie voor sportpark “De Omloop” in het gebied de Rand van Rhoon. Voorwaarde is dat de woningbouwopgave wordt gerealiseerd binnen de ruimtelijke en financiële kaders van de raad. Om het multifunctioneel gebruik zo effectief mogelijk te kunnen benutten moet gezocht worden dicht bij de “bewoonde wijk”. Bovendien is een gedeelde en efficiënte accommodatie het uitgangspunt bij huisvesting van de verenigingen.

Ondanks dat de regelgeving voor zwembaden steeds strenger wordt en de kosten hoger, zal het binnenzwembad voorlopig op een verantwoorde wijze open blijven. De coalitie zet onverminderd in op de noodzakelijke onderhoudswerkzaamheden op de kortst mogelijke termijn en zal daartoe een raadsbesluit voorbereiden.

<https://albrandswaard.begrotingonline.nl/programmabegroting-2019/programma/programma-6-sport#onderdeel-programma-6-sport>

Gemeente Alphen aan den Rijn: verantwoordelijk wethouder: J.G. Schotanus (Nieuw Elan)

Uit het coalitieakkoord 2018-2022: Groene stad met Lef! Met krachtige buurten en dorpen

https://www.alphenaandenrijn.nl/College/Coalitieakkoord_en_uitvoeringsprogramma_2018_2022

Bouwsteen 1: Inclusieve democratie/samenleving → betrokken burgers bij sport.

Er worden openbare sportfaciliteiten ingepast in de wijken met als doel een beweegvriendelijke omgeving te creëren. (pag. 14)

We voeren een pilot uit waarbij sport wordt ingezet voor een eenduidige pedagogisch klimaat in de wijk. Dit is een pilot van politie, justitie, onderwijs en gemeente. (pag. 14)

Sport en cultuur hebben te maken met de veranderende maatschappij om zich heen. (pag. 17)

Sport is belangrijk voor de gezondheid en de verbinding tussen mensen. Iedereen moet hieraan mee kunnen doen. De gemeente is supporter van sport. (pag. 17)

Jeugd en onderwijs Wmo: We gaan aansluiten bij het landelijk jeugdsportfonds en jeugdcultuurfonds om ook landelijke bijdragen te kunnen inzetten voor de participatie van jeugd. (pag. 19)

Supporter van Sport:

- We onderzoeken de kansen voor een zwembad in Boskoop
- Door ondersteuningsmaatregelen (Stichting Leergeld) is het voor iedereen mogelijk om minimaal het A-zwemdiploma te halen.
- We clusteren sportfaciliteiten en houden deze op niveau.
- Professionals gaan vrijwilligers en sportclubs ondersteunen, als ze dat willen. (pag. 19)

Willen lokaal sportakkoord opstellen

Gemeente Barendrecht: verantwoordelijk wethouder: Bults

Uit het coalitieakkoord 2018-2022: Eenheid in Verscheidenheid

https://simcms.barendrecht.nl/mgd/files/coalitieakkoord_2018-2022_1.pdf

Behoud en zorg voor het toegankelijk houden van de goede sportvoorzieningen. (pag. 12)

Stimuleer jong en oud om te sporten. (pag.12)

Ondersteun en stimuleer samenwerking tussen scholen, sportverenigingen en culturele instellingen.

Uit het collegeprogramma 2018-2022:

https://simcms.barendrecht.nl/mgd/files/collegeprogramma_2018-2022_-_barendrecht_toekomstbestendig.pdf

Iedereen kan sporten: Wij zijn een sportieve gemeente. We stimuleren de mogelijkheden van sport voor iedereen, door samenwerking met scholen, sportverenigingen, buurtsportcoaches en overige maatschappelijke partners. We omarmen het nationale sportakkoord. Ook wij gaan een

lokaal sportakkoord opstellen waarin we de mogelijkheden voor sport voor iedereen verder uitwerken.

Barendrecht heeft veel jeugd, zeker in onze nieuwe wijken. Daarom besteden wij veel aandacht aan speelvoorzieningen voor hen. Het is onze overtuiging dat zij zich het best ontwikkelen als ze kunnen bewegen. Niet voor niets zijn wij een gemeente met veel sportvoorzieningen. Ook niet-georganiseerd sporten vinden we belangrijk. We gaan een Krajicek playground realiseren en trapvelden van kunstgras.

Gemeente Bodegraven-Reeuwijk: verantwoordelijk wethouder: D.J. Knol (CDA)

Uit het raadsprogramma 2018-2022: Samen Duurzaam Gezond <https://gemeente.bodegraven-reeuwijk.nl/raadsprogramma-2018-2022>

Het verenigingsleven, de geloofsgemeenschappen en de sportverenigingen bieden veel inwoners een plek om zich thuis te voelen. Hierdoor dragen zij bij aan het welzijn van inwoners. Sporten en bewegen hebben daarnaast ook op fysiek gebied positief effect op de gezondheid. Samen maken we het voor iedereen mogelijk om volwaardig deel te nemen aan onze samenleving. (pag. 3)

Armoede en schuldhulpverlening:

Met onze samenwerkingsorganisatie gaan we armoede in onze gemeente te lijf. Uitgangspunt is dat alle inwoners kunnen voorzien in hun dagelijks levensonderhoud en toegang hebben tot sport, onderwijs en cultuur. (pag. 5)

Sport: (pag. 6)

Sport en bewegen zijn van essentieel belang voor onze inwoners. Sportverenigingen en sporten verbinden mensen. Ook is er een sterke samenhang tussen sporten, bewegen, gezondheid en het preventieve effect daarvan op bijvoorbeeld jeugdhulp. De komende vier jaar stimuleren we de breedtesport. Knelpunten in de huisvesting lossen we samen met alle betrokkenen op.

Sportvisie:

We herkennen en erkennen het belang van sport voor de samenleving. Samen met onze sportverenigingen en inwoners werken we aan een visie over de waarde van sport en bewegen voor de gezondheid en het welzijn van onze inwoners. Onderwerpen die worden meegenomen in de sportvisie zijn onder andere:

- Hoe maken we de verbinding tussen sport, bewegen en gezondheid?
- Hoe stimuleren we breedtesport?
- Hoe anticiperen we op nieuwe bewegingen in de sport?
- Hoe maken we de fysieke leefomgeving meer toegankelijk voor sport?
- Hoe maken we multifunctioneel gebruik van verenigingsruimten mogelijk?
- Wat voor organisatievorm pas het best bij sportaccommodaties en hoe passen fiscale aspecten hierin?

Buitensport:

We werken aan een goede relatie met de buitensport. We maken een nieuwe start en werken door aan een gelijke behandeling van de buitensport in onze gemeente. We besteden aandacht aan de belangen van de sportverenigingen en betrekken ze vroegtijdig bij de planvorming, zonder het belang van de gemeenschap uit het oog te verliezen.

Verduurzaming maatschappelijk vastgoed:

Als gemeente geven we het goede voorbeeld door ons maatschappelijk vastgoed te verduurzamen. We werken hierin samen met sportverenigingen, scholen en andere maatschappelijke organisaties. Het doel is te komen tot een structurele verlaging van het energieverbruik en de energielasten. (pag. 8)

<https://gemeente.bodegraven-reeuwijk.nl/denk-mee-over-onze-sportvisie>

Gemeente Brielle: verantwoordelijk wethouder: B. van Ravenshorst (PvdA)

Uit het coalitieakkoord 2018-2022: Samen bouwen aan een duurzaam Brielle: https://www.brielle.nl/bestuur/beleidsnotas_43220/item/coalitieakkoord_420171.html
Wij kennen een grote waarde toe aan het in standhouden en ondersteunen van een breed aanbod van culturele, recreatieve en sportieve activiteiten, die ook voor minder daadkrachtige bereikbaar zijn. Wij hebben aandacht voor de gezonde ontwikkeling van kinderen en jongeren en zorgen voor goede onderwijshuisvesting en sportfaciliteiten. (pag. 10)
Wij stimuleren een gezonde leefstijl, onder meer via sport en bewegen. Wij hebben daarbij ook aandacht voor gezond ouder worden en voor mensen met een beperking. Onderwijs, sport, kunst en cultuur zijn voor alle leeftijden Wij vinden het vanzelfsprekend dat schoolbesturen samen met de inwoners kijken hoe schoolgebouwen en sporttoestellen kunnen worden ingezet voor activiteiten in de wijk. (pag. 11) https://www.brielle.nl/bestuur/beleidsnotas_43220/item/concept-speerpunten-sportbeleid-brielle_3038.html Nota: Concept Speerpunten Sportbeleid Brielle (2006)
Gemeente Capelle aan den IJssel: verantwoordelijk wethouder: H. Westerdijk (VVD)
Uit het coalitieakkoord 2018-2022: Met het oog op morgen https://www.capelleaandenijssel.nl/document.php?m=31&fileid=61034&f=23a99b463238b1814da572de59d96d58&attachment=0
Capelle verdient een zwembad. Wij steunen het voorstel om een aanvullend krediet van €3,9 miljoen beschikbaar te stellen ter dekking van de sterk gestegen bouwkosten van de zwembad/sporthal combinatie aan de Alkenlaan. (pag. 8) https://capelleaandenijssel.raadsinformatie.nl/document/5121425/1#search=%22sportbeleid%22 Sport- en beweegnota 2017-2021 “Sport doet meer” (NB dit lijkt meer de besluitnota dan de nota zelf)

Gemeente Delft: verantwoordelijk wethouder K. Schrederhof (PvdA)
Uit het coalitieakkoord 2018-2022: De toekomst in uitvoering: https://delft.d66.nl/content/uploads/sites/13/2018/06/Coalitieakkoord_2018_2022_Delft.pdf
De ambitie om in de stad extra woningen te bouwen is groot. Met de uitbreiding krijgt Delft ook meer inwoners, die gebruik willen maken van voorzieningen in de stad, zoals ruimte voor sport, cultuur, ontspanning, onderwijs, werk en boodschappen doen. Deze voorzieningen moeten waar nodig meebewegen. (pag. 10)
Bij de inrichting van de openbare ruimte is een uitgangspunt voor ons dat deze bruikbaar moet zijn voor meerdere doelen: ontspanning, sporten en spelen. (pag. 11)
Delftenaren in beweging: (pag. 16/17) Sporten draagt bij aan de gezondheid van mensen en stimuleert een gezonde leefstijl. Ook brengt sport bewoners in contact met elkaar en versterkt het sociale structuren. We blijven stimuleren dat Delftenaren in beweging komen, binnen verenigingen of daarbuiten. Daarvoor zorgen wij voor een aansluitende aanpak vanuit bijvoorbeeld scholen, buurtsportcoaches en de sportverenigingen. Wij zetten in op breedtesport. Sporten bij verenigingen maken we bereikbaarder voor de jeugd. Activiteiten als Golden Tenloop en Swim to Fight Cancer, stimuleren mensen om te bewegen. Wij zetten ons in voor meer van dergelijke grote sportevenementen in Delft. Bij de inrichting van de openbare ruimte geven we meer aandacht aan sport, om onder meer hardlopen, fietsen en skaten aantrekkelijker te maken. Bij de uitwerking van het sportbeleid betrekken we alle (ook studenten-)sportverenigingen. Wij verankeren ons sportbeleid met onze inzet in het sociaal domein, door bijvoorbeeld extra sporturen op scholen. Wij geven een podium aan topsport, zoals roeien en taekwondo, daar waar de sport zelf dit niveau heeft bereikt. De kwaliteit van de sportaccommodaties in de stad staat onder druk. Dat geldt ook voor het aantal voorzieningen. De sportvoorzieningen hebben ook een belangrijke bijdrage in het sociale domein. Op dat gebied gebeurt al veel. Wij blijven met de verenigingen in contact om dit te versterken. Wij beginnen met het op orde brengen van sportaccommodaties in de stad, waaronder zwembadfaciliteiten. In de uitvoeringsplannen hebben we aandacht voor het slimmer gebruik van bestaande voorzieningen en voor meer regionale afstemming over het gebruik hiervan.
Uit het bestuursprogramma: 'Voorbereid op de toekomst'
Sport en bewegen: (pag. 10) Sporten draagt bij aan de gezondheid van mensen en stimuleert een gezonde leefstijl. Sport brengt mensen ook bij elkaar en versterkt sociale structuren. We blijven er daarom op inzetten dat Delftenaren in beweging komen. Dat kan bij verenigingen, maar ook in de openbare ruimte. Dat willen we stimuleren en faciliteren. Bij de inrichting van de openbare ruimte nemen wij dit mee. De sportaccommodaties – zoals sporthallen, velden en zwembad – moeten zoveel mogelijk op orde zijn. De ambities die zijn vastgelegd in de visie Sport en Bewegen zetten we om in concrete acties, samen met partners. Om een verdere impuls te geven aan de Delftse sportinfrastructuur stellen we bovendien een investeringsagenda sport op. We hebben aandacht voor een buitenschools aanbod van sport én cultuur dat brede ontwikkelingskansen biedt aan kinderen in aandachtswijken. Ook hier zetten we de combinatiefunctionarissen in. We leggen de relatie met scholen, maar willen de kinderen ook toeleiden naar de sportverenigingen. We blijven stimuleren dat sportverenigingen hun maatschappelijke rol pakken. De uitvoeringsagenda sport, die met de verenigingen en de Sportraad wordt opgesteld, vormt hier het kader voor.

We kijken naar de straatinrichting en het vrijspelen van openbare ruimte voor groen, spelen en verblijven. Toegankelijkheid van de openbare ruimte voor bijvoorbeeld ouderen en gehandicapten is een basisprincipe. We hebben aandacht voor de toegankelijkheid voor sporters, ook in de routes naar het groen aan de randen van de stad (pag. 22)

Visie Sport en bewegen 2017-2025: https://ris.delft.nl/internet/overige-stukken_41186/category/publicatiestuk/ingekomen-stukken_63/college-van-bw-visie-sport-en-bewegen-2017-2025_85117.html

Gemeente Dordrecht: verantwoordelijk wethouder: B.C.M. Stam (BVD)

Uit het coalitieakkoord 2018-2022: Onze Stad:

https://cms.dordrecht.nl/Bestuur/Overzicht_Bestuur/College_van_burgemeester_en_wethouders/Burgemeester_en_wethouders

We voeren samen met maatschappelijke partners het programma ‘Samen tegen Armoede’ uit. We streven hierbij naar de introductie van een DordtPas voor alle Dordtenaren in 2019, waarmee we culturele, recreatieve en sportieve voorzieningen voor alle inwoners van de stad toegankelijk maken. (pag. 39)

Gezonde en Sportieve Stad: (pag. 42-45)

Dordrecht wil een vitale en sportieve stad zijn. Een gezonde geest en fit lijf dragen bij aan het welzijn van iedereen. Gezond gedrag verhoogt de kwaliteit van leven en draagt bij aan een stad met veerkracht, waar mensen (elk op hun eigen manier) méé doen. Gezond leven doen mensen in de eerste plaats zelf, op de plek waar ze wonen, werken en naar school gaan. Daarnaast maakt de omgeving waarin je woont ook veel verschil: de aanwezigheid van natuur en rust en de afwezigheid van schadelijke stoffen en herrie heeft een positieve invloed op mensen en hun omgeving.

Dordrecht is een prachtige stad waar je goed kunt recreëren, (hard)lopen of fietsen. De bijzondere positie aan het water, het schitterende historische centrum, de mooie parken, de Biesbosch en een weids polderland dragen daaraan bij. Al deze plekken hebben de individuele sporter en recreant veel te bieden en er wordt daarom ook volop gebruik van gemaakt. Dus blijven we zowel in het centrum als in het buitengebied inzetten op recreatieve voorzieningen die verleiden tot (samen)bewegen en bijdragen aan de woonaantrekkelijkheid van de stad. Denk hierbij aan sportieve routes voor fietsers, wandelaars en hardlopers en compacte basketbal- en voetbalveldjes voor de jeugd, die samen met de buurt worden opgeknapt en onderhouden.

Het aantal individuele sporters groeit, maar Dordrecht kent ook een groot aantal sportverenigingen in verschillende disciplines. Deze verenigingen en sportparken waar zij samen komen, spelen een belangrijke rol in het leven van veel Dordtenaren. Sport integreert en brengt mensen samen, die elkaar anders wellicht nooit hadden leren kennen. We vinden het dan ook van belang te investeren in het verenigingsleven en in het breder gebruik en de (her)inrichting van de vier grote, bestaande stadssportparken. Uitgangspunt is om verenigingen meer de samenwerking op te laten zoeken: een koepelvereniging waarin diverse sporten zijn gebundeld heeft meer overlevingskansen en meer kansen om voldoende vrijwilligers en goede bestuurders aan te trekken. Bovendien drukken samenwerking en gemeenschappelijk gebruik van accommodaties de kosten van exploitatie, beheer en onderhoud.

Wij betrekken nadrukkelijk de verenigingen bij deze grote beweging naar robuuste, zelfstandige koepelverenigingen die zelf ook snel willen schakelen en voeren stevige regie om voortgang te boeken. Hierbij hebben we ook oog voor de kleinere verenigingen van de stad. Tot slot stimuleren wij de verbinding tussen sportparken en de omliggende wijken, scholen en instellingen, waardoor de sportparken “doordeweeks” een ontmoetingsplaats vormen voor jong en oud in de wijk.

Afspraken:

- We zetten de reeds gereserveerde €5,5 miljoen in voor het realiseren van de herinrichting van de stadssportparken Schenkeldijk, Krommedijk, Reeweg en Stadspolders, waar sportclubs samen optrekken en verantwoordelijkheid nemen voor samen sporten op die locatie. Daarbij betrekken wij nadrukkelijk de verenigingen, maar voeren wij wel de regie om daadwerkelijk voortgang te boeken.
- We onderzoeken of het zinvol en haalbaar is om ook in Dordt West een sportpark te realiseren/revitaliseren.
- Uitgangspunt is dat de clubs die samen op één locatie sporten opgaan in één koepelvereniging en de beschikking krijgen over eigentijdse, duurzame voorzieningen. We starten met de vorming van een koepelvereniging met die clubs die de voordelen hiervan inzien en aanspraak willen maken op het hiervoor beschikbare budget.
- De vorming van koepelverenigingen zal leiden tot het sluiten van enkele sportparken. Deze locaties kunnen dan beschikbaar komen voor woningbouw.
- We verbeteren de ontsluiting en de verkeersveiligheid op sportpark Stadspolders door herinrichting en uitbreiding van de parkeerplaatsen. Dit kan tegen beperkte middelen en zorgt ervoor dat de hulpdiensten het park beter kunnen benaderen en er minder gevaarlijke situaties ontstaan.
- Topsport (en daarmee een integrale sportaanpak) zien wij als reclame en daarmee een aanjager voor de breedtesport en voor de mogelijkheden van talenten om zich te ontwikkelen.
- Voor de totstandkoming van een nieuw stadion voor FC Dordrecht ligt de bal bij het bestuur van FC Dordrecht. Daarbij is ons uitgangspunt dat we geen financiële bijdrage of gemeentegarantie voor een nieuw stadion geven. Wel zijn wij bereid de omliggende infrastructuur aan te leggen. Het reeds gereserveerde bedrag is hiervoor het maximum. Dit heeft immers ook voordelen voor de omliggende sportfaciliteiten.

Onderwerpen die we samen met strategische partners verder uitwerken:

- We gaan aan de slag met de realisatie van de Sportparkenvisie en voeren het gesprek met de verenigingen over hun accommodaties en de knelpunten die zij ervaren. Daarna stellen we een geactualiseerde visie op met een concreet actieplan. We verkennen ook de mogelijkheden om in de toekomst verenigingen verregaand zelf verantwoordelijk te laten zijn voor hun accommodaties. Daarbij laten we ons inspireren door de recente doordecentralisatiebeweging in het primair onderwijs.
- Voor de verduurzamingswensen van hockeyvereniging DMHC en de door hen gewenste uitbreiding van de veldcapaciteit, dagen wij de vereniging uit om het voortouw te nemen in de verkenning van energiezuinige maatregelen en mogelijkheden tot realisatie en (co)financiering van de uitbreiding. Daarnaast stellen we capaciteit en denkkracht ter beschikking om dit proces te bespoedigen en initiatieven mogelijk te maken.
- Dordrecht is een waterrijke stad en het behalen van een zwemdiploma A is dan ook van belang voor de kinderen in onze stad. Samen met scholen, sportverenigingen en Opitsport onderzoeken we hoe zwemmen aantrekkelijker kan worden en welke barrières we weg kunnen nemen.
- Samen met sportverenigingen kijken we hoe het aantrekkelijker wordt om met de fiets naar de accommodaties te gaan.

https://cms.dordrecht.nl/Inwoners/Overzicht_Inwoners/Sport/Sport_in_Dordt

Gemeente Goeree-Overflakkee: Verantwoordelijk wethouder: B.J. Bruggeman (VKGO)

Uit het coalitieakkoord 2018-2022: 'Goeree-Overflakkee, een eiland waar je energie van krijgt!'

https://www.goeree-overflakkee.nl/bestuur/coalitieakkoord_44003/

Wij willen een groene gemeente zijn met veel mogelijkheden voor buitenrecreatie. Meer aandacht voor speelplaatsen, zowel in kwantiteit als in kwaliteit, maar ook differentiatie in aanbod. Combinaties maken met bijvoorbeeld voetbalterreinen en schoolpleinen die (voor een deel) toegankelijk zijn. Voldoende speelplaatsen in nieuw te bouwen wijken aanleggen. (pag. 8)

Sport en drank gaan niet samen; een ontmoedigingsbeleid van alcoholgebruik in sportkantine is op zijn plaats. (pag. 13)

De demografische ontwikkeling, de 24-uurs economie en de individualisering van de samenleving laten zich voelen. Steeds meer staat het sporten in team- en verenigingsverband onder druk, terwijl verenigingen een belangrijk onderdeel uitmaken van het sociale cement van de lokale samenleving. Verenigingen hebben te maken met teruglopende ledenaantallen, en dus ook met financiële krapte, zeker als ze over een eigen accommodatie beschikken. Bezien kan worden of tot een harmonisatie van sportverenigingen kan worden gekomen en of er mogelijkheden zijn om verenigingen vanuit de gemeente te faciliteren, bijvoorbeeld door het stimuleren van samenwerking tussen sportverenigingen. (pag. 13)

https://www.goeree-overflakkee.nl/bestuur/beleidsdocumenten_43751/item/beleidsnotitie-sport-2014-2018_80308.html

Gemeente Gorinchem: Verantwoordelijk wethouder: J.P. van de Geest (CDA) Uit het coalitieakkoord 2018-2022: Mensen maken de Stad: https://www.gorinchem.nl/bestuur-organisatie/publicaties-en-verslagen/gorcums-akkoord-2018-2022 Sport: (pag.11) Gorinchem kent een actieve sportcultuur. Sportverenigingen zorgen niet alleen voor gezondere bevolking, ook voor sociale cohesie. Kinderen leren er sporten, samen spelen, respect en winnen en verliezen. Die verenigingen verdienen daarom onze steun. In de wintermaanden is er te weinig binnensportruimte. Tarieven voor binnensport in Gorinchem zijn hoog. Die stellen we bij naar het landelijke gemiddelde. Het tarief moet bovendien gelijk zijn voor alle verenigingen. Gorinchem Beweegt zet breed in op sportstimulering, gezonde leefstijl, cultuureducatie en het versterken van burgerinitiatieven. Deze stimulerende en uitvoerende rol blijft Gorinchem Beweegt met onze steun vervullen. Ook hebben we aandacht voor de gehandicapte sporters; iedereen moet kunnen sporten in Gorinchem. Niet alleen draag verantwoord sporten bij aan de gezondheid van mensen, goede sportvoorzieningen versterken ook onze functie als centrumstad verbonden met de regio.
Gemeente Gouda: Verantwoordelijk wethouder: M. Bunnik (CDA) Uit het coalitieakkoord 2018-2022: Nieuwe energie – Samenwerken en investeren voor Gouda: https://www.gouda.nl/Bestuur_en_organisatie/Burgemeester_en_wethouders/College_van_B_en_W Bewegen en sporten is gezond en tegelijkertijd een mooie manier om mensen dichterbij elkaar te brengen. Dat geldt voor jong en oud, via het sporten zelf maar ook via het verenigingsleven. Toegankelijkheid van sport en sportaccommodaties en mee kunnen doen voor iedereen zijn belangrijke uitgangspunten voor het sportbeleid. (pag. 17) Sport en bewegen: We bouwen voort op de recent vastgestelde sportnota waarmee we sport en bewegen in Gouda actief bevorderen en gaan door met het mogelijk maken van sport via de Rotterdamcampas, ook voor kinderen van ouders die minder te besteden hebben. Vanuit de klimaat- en energiedoelstelling en kosten efficiëntie stimuleren we sportverenigingen om energie te besparen, onder meer via LED verlichting, waarbij SPORT.GOUDA faciliteert. We vinden het belangrijk dat sportverenigingen weten waar ze met vragen terecht kunnen. Ook moet het voor sportverenigingen mogelijk zijn om suggesties voor de regeldruk kenbaar te maken bij SPORT.GOUDA. Tot slot vragen we aan SPORT.GOUDA om expliciet aandacht te besteden aan multifunctioneel ruimtegebruik, het bevorderen van samenwerking tussen sportverenigingen alsmede het stimuleren van ondernemerschap bij sportverenigingen. We maken een meerjarig ontwikkel- en onderhoudsplan om achterstallig onderhoud en noodzakelijke investeringen bij sportaccommodaties te kunnen aanpakken. Zodra het sportstimuleringsfonds is uitgeput, verlengen we het gebruik ervan, in afstemming met betrokken partijen en verenigingen, en stellen eenmalig opnieuw middelen beschikbaar. We stimuleren het sporten en bewegen ook in de openbare ruimte en houden daar bij de inrichting rekening mee. (pag. 19) https://www.gouda.nl/Inwoners/Sport_en_Cultuur/Gouds_Sportakkoord/Gouds_SportAkkoord
Gemeente Den Haag: verantwoordelijk wethouder: H. Bredemeijer (CDA) Uit het coalitieakkoord 2019-2022: Samen voor de Stad: https://denhaag.raadsinformatie.nl/document/8273586/1/Bijlage_Samen_voor_de_stad_coalitieakkoord_2019_2022 Sport: (pag. 33-36) Den Haag biedt veel mogelijkheden om te sporten en te bewegen. Sporten verbindt, activeert en motiveert. Bewegen is gezond voor lichaam en geest en draagt bij aan een vitale stad waar het

prettig wonen, werken en leven is. Topsport trekt ook mensen naar Den Haag en levert daardoor een belangrijke bijdrage aan een sterke Haagse economie. Daar plukken de Haagse inwoners de vruchten van.

Iedereen doet mee:

Iedereen in Den Haag moet de mogelijkheid hebben om te sporten en te bewegen. Extra aandacht hebben we voor ouderen en mensen met een beperking. We zorgen voor een veilig sportklimaat voor de LHBT+ gemeenschap.

We zetten dus in op een toegankelijk en veilig sportklimaat voor heel Den Haag. Dat doen we onder meer door te investeren in voldoende passende sportvoorzieningen van goede kwaliteit in de buurt. En door sportvoorzieningen in de openbare ruimte te creëren.

We kijken naar de dekkendheid van sportaccommodaties in elke wijk van de stad. In het bijzonder hebben we hierbij aandacht voor de groene zone in Den Haag Zuid (Uithof, Ockenburgh en Kijkduin), de Binckhorst, Schilderswijk en Transvaal. We vergroten de bekendheid van Den Haag Zuid als sport- en recreatiegebied.

Met behulp van de Leefbaarheids Effect Rapportage brengen we bij nieuwe ontwikkelingen ook de behoefte aan sportvoorzieningen in beeld. We onderzoeken de sportbehoefte in het stadsdeel Loosduinen.

In dichtbevolkte gebieden, zoals het CID, Schilderswijk/Transvaal en Bezuidenhout willen we op innovatieve manieren meer sportvoorzieningen creëren.

We investeren in het verhogen van de kwaliteit, duurzaamheid en toegankelijkheid van bestaande sportlocaties. We investeren in het verduurzamen van sportaccommodaties, ook helpen we sportclubs bij het gebruik van (landelijke) verduurzamingsmogelijkheden. We gaan accommodaties beter benutten tijdens uren waarop ze nu niet gebruikt worden en als uitvalsbasis voor sporters in de openbare ruimte. Kortom: we zorgen voor de ideale randvoorwaarden om sport toegankelijk te maken voor alle Hagenaars. Sportverenigingen worden hierin ondersteund. We onderzoeken waar behoefte is aan kunstgrasveldjes, speeltoestellen en groenblauwe schoolpleinen. Ook loopt er een studie naar de verdere ontwikkeling van strandporten in Den Haag.

We werken samen met sportverenigingen aan een veilig sportklimaat, door middel van een gezamenlijk actieplan om geweld op en langs het veld tegen te gaan. Ook veiligheid in zwembaden is een belangrijk aandachtspunt. Ook is er aandacht voor fairplay en roepen we hufterig gedrag in de sport een halt toe. Discriminatie en racisme in de sport gaan we tegen en we roepen verenigingen op om aangifte te doen.

Sporten en bewegen werkt preventief:

We hebben de ambitie om zo veel mogelijk inwoners de mogelijkheid te geven om te sporten, omdat bewegen een belangrijk onderdeel is van een gezonde leefstijl. Omdat je daar niet vroeg genoeg mee kunt beginnen, zullen sport, jongeren en volksgezondheid dan ook duidelijk terug komen in het Actieprogramma Preventie. We willen het percentage Hagenaars dat nu sportief actief is verder laten stijgen door verschillen in sportdeelname weg te werken. We komen hiervoor met een concreet plan.

Buurtsportcoaches zijn een effectieve manier om Hagenaars in beweging te krijgen. Met dit project gaan we door. We willen dat deze coaches in meer wijken actief worden. Zo kunnen zoveel mogelijk Hagenaars een eerste kennismaking met sporten hebben. We breiden de capaciteit voor sportcombinatiefunctionarissen uit.

Ook in onze eenzaamheidsaanpak zetten we in op sport en bewegen. Samen sporten en bewegen haalt mensen uit hun isolement. We ondersteunen verenigingen die rookvrij willen worden of zijn.

Topsport: aanjager en verbinder:

Topsport vermaakt, enthousiasmeert en motiveert. Den Haag kent veel mogelijkheden voor topsport. Topsporters weten Den Haag te vinden. We zijn trots op onze Sportcampus Zuiderpark, die internationaal hoog staat aangeschreven en onlangs nog een internationale prijs in de wacht sleepte. Onze uitgestrekte kust is een prachtig podium voor topsportmogelijkheden.

In 2022 is Den Haag European Capital of Sport en vindt ook het WK Zeilen in Den Haag plaats. Dit jaar willen we niet ongemerkt voorbij laten gaan. De Special Olympics en de Invictus Games, die beide in 2020 in Den Haag plaatsvonden, benadrukken dat sport voor iedereen is. We zoeken voor deze evenementen samenwerking met omliggende gemeenten en andere partners in het land. Bij topsportevenementen is het belangrijk dat ook de breedtesport hieraan kan meedoen, bijvoorbeeld door de organisatie van side-events. Hiermee willen we meer mensen motiveren om te sporten en bewegen: zien sporten, doet sporten.

ADO Den Haag is een partner van de gemeente bij tal van maatschappelijke activiteiten. We helpen ADO Den Haag in hun zoektocht naar een nieuwe trainingsfaciliteit.

Breedtesport en vrijwilligers:

Sport vormt een prachtig verbindend element in onze stad. Verenigingen, (amateur)clubs en scouting zijn hierbij onmisbaar. Verenigingen en (amateur)clubs kunnen niet bestaan zonder de vele vrijwilligers. Vooral dankzij hen kent Den Haag een bloeiend sportleven. Onze verenigingen en vrijwilligers worden niet voor niets het cement van de samenleving genoemd. In de speciale aanpak Vrijwilligers krijgen deze sportvrijwilligers veel aandacht. Van de vrijwilligers wordt veel gevraagd en zij verdienen onze steun, zoals door het organiseren van deskundigheidsbevordering binnen verenigingen.

Bij het jaarlijkse Haags sportgala komt een prijs voor een clubscheidsrechter die zich heeft onderscheiden.

Kinderen krijgen met de Ooievaarspas en via Stichting Leergeld korting op contributie bij sportverenigingen en op sportattributen. We proberen het aantal meewerkende verenigingen uit te breiden en het administratieve proces voor clubs te vergemakkelijken. Ook proberen we met organisatoren van grote sportevenementen (zoals de CPC-loop) afspraken te maken over deelname van Hagenaars met een Ooievaarspas.

Gemeente Hardinxveld-Giessendam: verantwoordelijk wethouder: J. Nederveen (CU)

Uit het coalitieakkoord 2018-2022: Hardinxveld-Giessendam: met elkaar en voor elkaar

https://www.hardinxveld-giessendam.nl/Bestuur/Dagelijks_bestuur/College_van_B_en_W

Sport & bewegen (pag. 9)

Bewegen draagt bij aan een gezond lichaam en daardoor aan een gezonde geest. Dat geldt voor jong en oud. Sport en bewegen is daarom als thema opgenomen in de Maatschappelijke Agenda. Hardinxveld-Giessendam kent een rijk verenigingsleven en er zijn veel verschillende mogelijkheden om te sporten in verenigingsverband of individueel te bewegen op momenten dat dat uitkomt. Omdat wij een waterrijke gemeente zijn, vinden we goed zwemonderwijs belangrijk. Wij stimuleren daarom jeugd tot 12 jaar om een zwemdiploma te halen.

Wij vervolgen het onderzoek naar de toekomstige beheersvorm van de sporthallen Appelgaard en Wielewaal. Een keuze voor een andere beheersvorm van de sporthallen kan leiden tot ruimtelijke vraagstukken. Daarbij wordt ook gekeken naar de (financiële) risico's, het draagvlak bij verenigingen, gebruikers en omwonenden van de sporthallen.

Gemeente Hellevoetsluis: verantwoordelijk wethouder: P. Schop (IBH)

Uit het samenwerkingsdocument 2018-2022: Hellevoetsluis, van ons allemaal
https://www.hellevoetsluis.nl/Bestuur_en_organisatie/College_van_B_W/Samenwerkings_document_2018_2022

Sport en bewegen (pag. 8)

Sport en bewegen achten wij in Hellevoetsluis een belangrijke voorziening, in al zijn verscheidenheid. Sport en bewegen is gezond, zowel voor het lichaam als de geest en het heeft een belangrijke sociale meerwaarde.

- We zijn voorstander van de breedtesport: laagdrempelig, sport voor jong en oud. We ondersteunen en stimuleren daarom Hellevoetse sportverenigingen;
- We gaan met de sportverenigingen in gesprek wat zij zouden kunnen betekenen in ons gezondheidsbeleid en bij aspecten van het sociaal domein;
- De komst van de nieuwe sportaccommodatie aan de Al-laan biedt nieuwe kansen. Deze zullen we met alle betrokken nadrukkelijk uit nutten;
- Handhaving kindpakket (voorheen sport- en cultuurfonds).

Gemeente Hendrik-ido-Ambacht: verantwoordelijk wethouder: S. van Die (CDA) (P. v/d Giessen vervangt ivm ziekte sinds 1 januari 2020)

Uit het coalitieprogramma 2018-2022: Gewoon Ambacht https://www.h-i-ambacht.nl/Politiek_Bestuur/Totaaloverzicht_Politiek_en_Bestuur/College_van_Burgemeester_en_wethouders/Coalitieprogramma

Welzijn, Sport en Cultuur (pag.16)

Hendrik-ido-Ambacht kent een rijk verenigingsleven. Door het veelzijdige aanbod is er voor iedereen wat te vinden. Sport en cultuur vormen daarmee een belangrijk onderdeel van onze sociale infrastructuur. Verenigingen zijn een belangrijke ontmoetingsplaats en waardevol voor onze inwoners. Genoeg en goede vrijwilligers zijn onmisbaar om het verenigingsleven bloeiend te houden.

Sport is gezond, leert jongeren en ouderen samen te werken in een team en respect te hebben voor elkaar. Sport draag zo bij aan een lichamelijk, geestelijk en sociaal welbevinden. Naast sport zijn ook kunst en cultuur belangrijk voor de ontwikkeling en participatie van onze inwoners. Cultuur verrijkt, verbindt en zorgt voor begrip. We willen dat de cultuur- en sportvoorzieningen voor alle inwoners toegankelijk zijn en blijven.

Goede sportaccommodaties

Het aanbod aan vrijetijdsvoorzieningen en -activiteiten is groot in Hendrik-ido-Ambacht. We zien dat onze inwoners grote waarde hechten aan onze sportvoorzieningen. We zetten in op een goede kwaliteit van onze accommodaties voor binnen- en buitensport, met een divers aanbod voor jong en oud. We ondersteunen sport in volle breedte. Bekostiging van (semi)professionele sport is geen gemeentelijke taak. Wanneer we nieuwe accommodaties realiseren of bestaande vernieuwen, kiezen we voor duurzame oplossingen. Kunstgrasvelden bevatten geen rubbergranulaat.

Gemeente Hillegom: verantwoordelijk wethouder: F. van Trigt (CDA)

Uit het coalitieakkoord 2018-2022: Samen meer bereiken:

https://www.hillegom.nl/fileadmin/Hillegom/Bestuur_en_organisatie/Samenstelling_college_B_W/Coalitieakkoord_20_april.pdf

Sport, Gezondheid, Kunst en Cultuur (pag. 17)

Sport en bewegen – Verenigingen

Meer dan driekwart van de sportclubs en verenigingen in Nederland wil graag haar maatschappelijke rol versterken en uitgroeien naar een open club. Een open club richt de blik naar buiten: naar de omgeving en de buurt, gericht op samenwerking en de maatschappij. Dit sluit mooi aan bij de in 2017 door de gemeenteraad vastgestelde sporten beweegnota Hillegom 'Samen Sportief in Beweging'. Een sportclub, die hiernaartoe wil uitgroeien, heeft daar de hulp van de gemeente bij nodig.

Als gemeente ondersteunen wij de wens van verenigingen zich door te ontwikkelen en aan te passen aan de ontwikkelingen in de maatschappij. De recent vastgestelde Sport- en beweegnota geeft hier ruimte voor. Ook hier zien wij een rol als opdrachtgever en verbinder voor de gemeente. We investeren in en faciliteren de verbinding van sport met jeugdhulp, onderwijs, gezondheidszorg, cultuur, natuur en bedrijfsleven. We zetten in op de verbinding van sport met de decentralisaties in het sociaal domein en de energietransitie. Sporten en bewegen in de openbare ruimte willen wij stimuleren. Fitpleinen kunnen daar een rol bij spelen en ook de speelveldjes en speeltuinen zijn daarvoor van belang. Het speeltuinen- en speelruimtebeleid gaan wij actualiseren.

Accommodaties

Duidelijk moet worden welke taak we als gemeente nu en in de toekomst hebben om een goed accommodatiebeleid te kunnen voeren. Wat, waar en hoeveel accommodaties zijn in de toekomst nodig? De accommodaties van de gemeente zijn modern, voor iedereen toegankelijk en betaalbaar. Bij bestaande bouw moet worden onderzocht hoe verduurzaming plaats kan vinden. Het sport- en cultuurfonds is er voor iedereen met een kleine beurs om de toegankelijkheid te garanderen.

Sportnota:

<https://www.kennisbanksportenbewegen.nl/?file=7990&m=1500271736&action=file.download>

Gemeente Hoeksche Waard: verantwoordelijk wethouder: P. Boogaard (CDA)
Uit het Hoofdlijnenakkoord 2019-2022: Samen meer Waard https://www.gemeenteraadhw.nl/gemeenteraad/coalitievorming_48983/
Staat geen passage over sport in het hoofdlijnenakkoord
Lokaal Sportakkoord: https://www.gemeentehw.nl/document.php?m=154&fileid=33634&f=7cf2bfd57974e8199ecbdf542e18986b&attachment=0

Gemeente Kaag en Braassem: verantwoordelijk wethouder: F.M. Schoonderwoerd (PRO Kaag en Braassem)
Uit de samenwerkingsagenda 2018-2022: Maak meedoen mogelijk https://ris2.ibabs.eu/Reports/ViewListEntry/KaagenBraassem/2cddac3e-2a55-410d-8caf-bbb82c31e3f0
Overdracht Kunstgrasvelden , “We willen afspraken maken met verenigingen over de overdracht en/of vervanging van kunstgrasvelden, waarbij het uitgangspunt is dat de verenigingen vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid ook zelf een bijdrage leveren”(pag. 9)
Voortbestaan van sportaccommodatie de Tweesprong , “We vinden zwembad de Tweesprong van belang voor onze gemeente. Op basis van een helder overzicht van de benodigde investeringen op korte en lange termijn, nemen we een besluit over het voortbestaan van dit zwembad, waarbij belang van het zwembad en kosten tegen elkaar worden afgewogen”. (pag. 9)
“Wij willen de kinderen uit onze gemeente een goede basis en gelijke kansen bieden. Elk kind moet kunnen deelnemen aan sport en cultuur, ook als ouders niet over voldoende middelen beschikken”. (pag. 9)

Gemeente Katwijk: verantwoordelijk wethouder: A. van Helden (CDA)
Uit het coalitieakkoord 2018-2022: Samen voor het Katwijk van morgen https://www.katwijk.nl/fileadmin/user_upload/Coalitieakkoord_Katwijk_2018_-_2022.pdf
Geen specifieke passage over sport
Laatste sportnota geldt voor de periode 2012-2017: https://extra.katwijk.nl/zorg-en-inkomen-familie/onderwijs/sportbeleid/

Gemeente Krimpen aan den IJssel: verantwoordelijk wethouder: A.J.C. Neeleman (D’66)
Uit het collegewerkprogramma 2018-2022: https://www.krimpenaandenijssel.nl/public/documenten/Bestuur_en_organisatie/College_werkprogramma_2018_2022.pdf
Cultuur, Sport en recreatie (pag. 8) Wij zullen in 2019 een Cultuurnota opstellen, waar cultuurhistorie, kunst in de openbare ruimte en een cultureel programma onderdeel van uitmaken. Doelstelling van de Cultuurnota is om een breed en gevarieerd aanbod voor alle leeftijden en doelgroepen mogelijk te maken. Ons college vraagt zich af of er voldoende breed en gevarieerd aanbod voor jong volwassenen is. Wij zullen daar in 2019 gericht onderzoek naar doen. Het onderzoek vindt plaats in samenspraak met jeugd, jeugd- en jongerenwerk en andere belanghebbenden.

Sportstimulering onder de jeugd zullen we handhaven door middel van het brede schoolaanbod en plein- en buurtsport. De sportverenigingen spelen hierbij een essentiële rol.

Synerki is inmiddels verantwoordelijk voor beheer en exploitatie van de gym- en sportzalen. Het onderwijs is hier de grootgebruiker van. Wij willen – parallel aan het opstellen van een visie op onderwijshuisvesting – ook een visie op de binnensport opstellen. Daarvoor gebruiken wij een onderzoek naar de toekomst van de binnensportaccommodaties dat Synerki in 2018 heeft uitgevoerd.

In het bestuurlijk overleg met sportverenigingen en instellingen besteden wij de komende jaren specifiek aandacht aan:

- inclusiviteit en diversiteit (o.a. sporten voor mensen met een beperking)
- ontmoedigen van alcohol, drugs, roken (rookvrije generatie) en andere verslavingen
- tegengaan van pestgedrag
- maatschappelijke activiteiten waar zij een bijdrage aan kunnen leveren
- overlast in de buurt van een vereniging
- vrijwilligersbeleid en -ondersteuning

De huidige Sportagenda loopt tot en met 2019. In 2019 evalueren wij de resultaten en stellen een agenda voor 2020-2024 op

In nauw overleg met de buitensportvereniging stellen wij een investeringsprogramma voor hun accommodaties op. Bijzondere aandacht geven wij daarbij aan DCV en de tennisverenigingen.

Diverse sportnota's:

<https://www.krimpenaandenijs.nl/Zoekresultaten.html?si=100484&hl=nl&q=sportbeleid>

Gemeente Krimpenewaard: verantwoordelijk wethouder: L. Sleuwenhoek (Vereniging Gemeente Belang Krimpenewaard)

Uit het coalitieakkoord 2019-2022: Met ambitie samen verder!

https://www.krimpenewaard.nl/mgd/files/coalitieakkoord_2019-2022.pdf

Geen specifieke passage over sport

Geen sportnota gevonden

Gemeente Lansingerland: verantwoordelijk wethouder: A. van Tatenhove (CU)

Uit het coalitieakkoord 2018-2022: Groeien – Versterken – Koesteren

https://docreader.readspeaker.com/docreader/?jsmode=1&cid=bynde&lang=nl_nl&url=https%3A%2F%2Fwww.lansingerland.nl%2Fwp-content%2Fuploads%2F2019%2F01%2FCoalitieakkoord-Groeien_Versterken_Koesteren.pdf&v=Google%20Inc.

Cultuur en sport (pag. 23-24)

Cultuur en sport zijn goed voor de gezondheid en het persoonlijk welzijn, kunnen inwoners en bezoekers binden en bevorderen de participatie en cohesie in onze gemeente. Wij vinden sport en cultuur daarom waardevol en belangrijk en willen een actieve en betrokken bijdrage leveren aan het sport- en cultureel voorzieningenniveau in Lansingerland. In ons beleid koppelen we daarom sport, cultuur en samenleving aan

elkaar. Ook willen we als gemeente een betrouwbare partner zijn voor alle verenigingen. Wij spreken in zijn algemeenheid onze waardering uit voor de vele vrijwilligers. In de komende bestuursperiode willen wij het volgende beleid voeren.

Sport

- * In afwachting van de vaststelling van de sportnota spreken wij de ambitie uit om de sportvoorzieningen naar behoefte mee te laten groeien met het stijgende aantal inwoners. We houden daarbij rekening met landelijke trends over de deelname aan sportverenigingen en de trend om meer te sporten en te bewegen in de openbare ruimte.
- * De komende 4 jaar bevriezen wij de huurtarieven van de Lansingerlandse buitensport, binnensport en culturele verenigingen. Zo brengen wij het prijspeil van deze huurtarieven in evenwicht met omliggende gemeenten.
- * Wij willen sport voor iedereen toegankelijk maken waarbij we in het bijzonder aandacht hebben voor kinderen, mensen met een beperking, senioren en sociale minima.
- * Onze ambitie is daarbij om meer mensen met een beperking deel te laten nemen aan sportactiviteiten dan nu het geval is. Deze ambitie maakt onderdeel uit van de sportnota. We sluiten een convenant met de sportverenigingen over hoe we mensen met een beperking stimuleren in hun sportdeelname en verkennen daarbij of een geoordeelde subsidie wenselijk en haalbaar is.
- * Indien Sportfondsen een aanvraag omgevingsvergunning indient voor de bouw van een tweede zwembad, verlenen we, binnen bestaande wet- en regelgeving, planologische medewerking aan de uitbreiding.

<https://openpub.lansingerland.nl/wp-content/uploads/2019/03/Sportvisie-Lansingerland.pdf>

Gemeente Leiden: verantwoordelijk wethouder: P. Dirkse (D'66)

Uit het beleidsakkoord 2018-2022: "Samen maken we de stad – werkend aan een groen, sociaal en ondernemend Leiden".

<https://files.smart.pr/98/cdc19059a411e8b897251fc8c375ec/Beleidsakkoord-College-2018-2022.pdf>

Sport en bewegen (pag. 24)

We willen dat iedereen in Leiden kan sporten, vooral de Leidse jeugd. Sport en bewegen zijn onontbeerlijk voor inwoners van een gezonde stad. Om sport voor iedereen toegankelijk te maken streven we naar multifunctionele en duurzame sportaccommodaties. De openbare ruimte richten we zo in dat deze uitnodigt tot bewegen. Verder blijven we sportverenigingen ondersteunen, vanwege hun grote maatschappelijke waarde. Dit leggen we vast in een nieuw gemeentelijk sportbeleid. Daarin is ruimte voor zowel de breedte- als de topsport. Topsporters inspireren anderen zelf actief te gaan sporten.

In de komende periode openen we drie grote nieuwe sportaccommodaties: een indoor sportcentrum, een zwembad en een ijshal. Deze laatste kunnen we verlengen van 250 naar 333 meter, als buurgemeenten hiervoor het geld op tafel leggen. Wanneer deze locaties gereed zijn, bezien we welke tarieven passend zijn voor de nieuwe accommodaties.

Wijk sportparken maken we zoveel mogelijk multifunctioneel. Dan kunnen niet alleen verenigingen, maar ook sportaanbieders, individuele sporters, scholen en buurtbewoners daar terecht. Zo willen we meer mensen in beweging brengen. Meer beweging vinden we

belangrijker dan strikt vasthouden aan een aantal vierkante meters voor sport A of vereniging B. Voor sporten en sportverenigingen die groeien, hebben we meer ruimte nodig. Dat kan betekenen dat op sportcomplexen verschuivingen, verhuizingen en andere creatieve oplossingen nodig zijn. Dit doen we altijd in overleg, samen met sportverenigingen, met wijkbewoners en andere belanghebbenden.
Sportinvesteringen in de sport waartoe is besloten in de vorige college- en raadsperiode, voeren we uit. Aanvullend wordt jaarlijks €250.000 uitgetrokken voor nieuw sportbeleid. Het onderzoek naar efficiënter gebruik van sportvelden zetten we voort en intensiveren we, waarbij we de vitaliteit van verenigingen stimuleren. We reserveren vooruitlopen op de plannen alvast € 1 miljoen voor investeringen (pag. 37)

Gemeente Leiderdorp: verantwoordelijk wethouder: W. Joosten (VVD)
Uit het coalitieakkoord 2020-2022: https://www.leiderdorp.nl/bestuur_en_organisatie/college_van_burgemeester_en_wethouders/
Roken is een groot gezondheidsrisico. We ontmoedigen het roken in de openbare ruimte, zoals op schoolpleinen, bij scholen en in speeltuinen. We zetten erop in dat alle sportverenigingen in 2022 rookvrij zijn. (pag. 5)
De nieuwe sportnota wordt gericht op het stimuleren van de sportbeoefening, zowel voor georganiseerde als voor niet-georganiseerde sporters. De resterende knelpunten rondom sportaccommodaties en -velden worden opgelost op een wijze die pas binnen de kaders van de sportnota en -notitie en met maatwerk voor de betrokken sportverenigingen. (pag. 5)
Leiderdorp heeft een gevarieerd en rijk verenigingsleven op het gebied van sport, kunst en cultuur. Dat vinden wij belangrijk. Het is voor veel mensen een prettige en waardevolle vrijetijdsbesteding. We investeren in beweging en cultuur en daarmee in de gezondheid en het welzijn van de inwoners. (pag. 5)
https://www.leiderdorp.nl/bestuur_en_organisatie/beleid/sport-en_beweegnota/

Gemeente Leidschendam – Voorburg: verantwoordelijk wethouder: N. Stermerdink (PvdA)
Uit het coalitieakkoord 2018-2022: Samen aan Zet https://www.lv.nl/file/4127/download
We willen gebouwen met een maatschappelijke functie zo goed mogelijk benutten. Daarom maken we “buurthuizen van de toekomst”. Hierin delen sportclubs, scholen, culturele-, zorg- en welzijnsinstellingen en andere organisaties een locatie. Op die manier maken zij optimaal gebruik van een gebouw en werken zij samen aan activiteiten voor de wijk. De sportclub is niet alleen een sportclub, maar ook een plek waar mensen samenkomen voor een praatje, een cursus of misschien wel voor een klaverjasavond. (pag. 7)
Leidschendam-Voorburg-Stompwijk in beweging (pag. 8) Sporten is voor velen belangrijk. Mensen blijven er gezond door en kinderen leren in teamsporten wat het is om samen te werken. Sporten moet daarom voor iedereen betaalbaar zijn. De succesvolle sportstrippenkaart, waardoor meer kinderen zijn gaan bewegen, zetten we voort. De reeds vastgestelde visie op sport en bewegen wordt samen

met onder meer de sportverenigingen, het onderwijs en welzijnsorganisaties uitgevoerd. In de komende periode zetten we daarnaast in op het verbeteren van de sportaccommodaties. De sportverenigingen hebben hiervoor reeds hun wensen aangeleverd. Daarnaast wordt er gekeken naar een andere vorm van beheer op de buitensportcomplexen. Maatwerk per sportpark behoort tot de mogelijkheden. Voor beide onderwerpen wordt een plan opgesteld. Voor de Voorburgse Rugbyclub zoeken we een vaste locatie.

De afgelopen periode zijn op initiatief van GroenLinks op diverse plekken in de gemeente fitplaatsen gerealiseerd. Het goede initiatief om bewegen en sporten in de openbare ruimte te stimuleren blijven we voortzetten.

Veel sportverenigingen helpen mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt of samenleving. Door ze in te zetten als vrijwilliger en door ze te laten sporten. Op deze manier tonen de verenigingen op een geweldige wijze hun verantwoordelijkheid naar de samenleving. We ondersteunen sportverenigingen hierbij.

Topsporters inspireren anderen ook te gaan sporten. Jaarlijks reiken we daarom de sportprijs uit voor sporters die dat jaar een unieke prestatie hebben geleverd.

<https://www.lv.nl/file/362/download>

Gemeente Lisse: verantwoordelijk wethouder: J. van der Laan (D'66)

Uit het coalitieakkoord 2018-2022: Samen duurzaam denken, samen vernieuwend doen!

<https://www.lisse.nl/coalitieakkoord.html>

Gezondheid en vitaliteit (pag. 8)

We gaan voor gezonde en vitale inwoners in Lisse. Voor iedereen de juiste balans tussen lichaam, geest en verbinding met de omgeving. Om dit te stimuleren, verbinden we sociaal domein, buitenruimte, wonen en veiligheid nog beter met elkaar.

We stimuleren een leven lang bewegen waarbij mensen zo jong mogelijk beginnen en zo lang mogelijk (kunnen) blijven sporten en bewegen. We maken buurten kindvriendelijk door speelveldjes (ongeorganiseerd spelen) en we stellen een visie op voor een beweegvriendelijke en bewegingstimulerende openbare ruimte.

Om iedereen mee te kunnen laten doen, doen we specifiek onderzoek naar eenzaamheid en armoede binnen Lisse. We hebben oog voor mantelzorgers, vrijwilligers en verenigingen en willen hen waar mogelijk ondersteunen.

We trekken samen op met FC Lisse in de nieuwbouw van de gemeentelijke sporthal. Daarnaast zullen we de plannen van FC Lisse beoordelen op het mogelijk maken van win-win situaties tijdens het bouwproces (pag. 15)

<https://www.lisse.nl/nieuws/nieuwsbericht/artikel/detail/News/sporten-bewegen-en-spelen-584.html>

Gemeente Maassluis: verantwoordelijk wethouder: J.M.H. Evers (VVD)

Uit het coalitieakkoord 2018-2022: "Samen Maassluis: investeren in een duurzame toekomst"

https://www.maassluis.nl/bestuur-en-organisatie/coalitieakkoord-2018-2022_42823/

Schoolroutes en 'Kiss & Ride'-zones bij scholen, sportverenigingen en stations worden veiliger gemaakt. Ook bij nieuwe ontwikkelingen wordt hier rekening mee gehouden. In ieder geval gaan wij de komende periode aandacht besteden aan:

- De fietsroute van Maassluis Oost naar het Startpunt;

- De oversteeksituatie voor langzaam verkeer bij de Maaspoort/Mozartlaan;
- De verkeerssituatie bij scholen in de Dalenbuurt;
- De bereikbaarheid van verenigingen langs de Dr. A. Schweitzerdreef. (pag. 9)

6. Sport, Cultuur en Recreatie (pag. 16)

Maassluis, een stad waar ruimte is om actief te zijn en te ontspannen. Wij hebben een rijk cultureel leven, veel sportmogelijkheden en mooie recreatiegebieden waar je prettig verblijft. Dit is belangrijk omdat sport, cultuur en recreatiemogelijkheden verbinden en verrijken. Wij ontmoeten elkaar bij de vereniging, in de natuurspeeltuin of een evenement. We leren over teamgevoel, ontwikkelen onszelf door kennis van de geschiedenis en het beleven van kunst. Buiten in de natuur leer je het beste van hoeveel waarde zij is. Sport, cultuur en recreatie zijn hiermee belangrijk voor de beleving van de stad en voor de persoonlijke ontwikkeling en gezondheid van jongeren en ouderen. Ondanks dat Maassluis veel heeft om te koesteren, zien wij dat er ook werk aan de winkel is.

Sporten of een culturele activiteit beoefenen, vindt vaak plaats bij verenigingen. Bij die verenigingen en ontelbare vrijwilligers zit de kracht van Maassluis. Ze verdienen de volle steun van de gemeentelijke organisatie en moeten kunnen vertrouwen op een faciliterende gemeente die open staat voor nieuwe initiatieven. Via de gemeente, de MSR en de CRM kunnen de verenigingen van elkaar leren en zaken met elkaar oppakken.

Omdat goede voorzieningen van groot belang zijn voor ons verenigingsleven, zien wij een grote opdracht om de komende periode te investeren in de kwaliteit van de binnen- en buitensportaccommodaties. Hiernaast kennen we in Maassluis wel een groot cultureel aanbod en grote betrokkenheid bij het culturele leven, maar beseffen we ook dat cultuur nog niet iedereen bereikt. Gezien het belang van cultuur voor zelfontplooiing, sociale cohesie en algemene ontwikkeling willen wij ons samen met de CRM inspannen voor een breder bereik van cultuur bij alle groepen in de samenleving.

Goede voorzieningen en een breder bereik realiseren, betekent voor ons ook dat we investeren in sport en cultuurbeleving in de openbare ruimte. Kunst, sport- en speelmogelijkheden in de wijk krijgen onze nadrukkelijke aandacht. Dit past bij onze inzet om Maassluis voor inwoners en bezoekers nog aantrekkelijker te maken. Wij willen het toerisme versterken en Maassluis verder ontwikkelen als centraal punt van (commerciële) activiteiten in het Midden-Delflandgebied.

Wij gaan het volgende doen:

Goede accommodaties, goed onderhoud:

- Het verbeteren van de kwaliteit en kwantiteit van de binnen- en buitensportaccommodaties. Hiervoor stellen wij financiële middelen beschikbaar en richten wij ons onder andere op:
 - Het op de kortst mogelijke termijn bouwen van een nieuwe sportzaal. De Sportlaan is hiervoor de voorkeurslocatie, mits het parkeren en de verkeersontsluiting op een goede wijze geregeld kan worden;
 - Het voortvarend uitwerken van plannen voor het vervangen van de Olympiahall;
 - Modernisering van de Wethouder Smithal;
 - Verbeteren van de uitstraling van het sport- en het buitenbad van zwembad Dolfijn (in aansluiting op de reeds gerealiseerde modernisering van het recreatiebad);
 - Nadrukkelijke aandacht voor ondersteuning bij het onderhoud en beheer van de buitensportcomplexen, inclusief de paden rond de velden.

- Bevorderen dat elke sportaccommodatie wordt voorzien van een goedwerkende AED.
- Het verlengen van de huidige kleedkamersubsidieregeling.
- Wij staan open voor slimme oplossingen m.b.t. de sportaccommodaties in relatie tot ruimtelijke ontwikkelingen in de stad. Initiatieven van verenigingen en burgers op dit vlak worden positief tegemoet getreden en op haalbaarheid getoetst.

Buiten leren, actief zijn en ontspannen:

- Het sporten en spelen in de openbare ruimte wordt gestimuleerd. Hiertoe zullen o.a. op de recreatiestreek langs Het Scheur sporttoestellen worden geplaatst, worden in de wijken sportveldjes aangelegd en worden bestaande sportveldjes waar nodig opgeknapt.

https://www.maassluis.nl/sport-cultuur-en-vrije-tijd/sportbeleid_43859/

Gemeente Midden-Delfland: verantwoordelijk wethouder: W. Renzen – van Leeuwen (VVD)

Uit het coalitieakkoord 2018-2022: Duurzaam vooruit!

<https://www.middendelfland.nl/document.php?m=44&fileid=83812&f=6913e13c2369f03c96db010e7b751d39&attachment=0>

Verbindende activiteiten (pag. 8)

Cultuur en sport verbinden. In Midden-Delfland is een sterke sociale cohesie. De vele activiteiten, initiatieven en evenementen die worden georganiseerd, zorgen voor verbinding. De gemeente (onder-)steunt deze initiatieven. Wij willen daarom ook graag nieuwe inwoners stimuleren om deel te nemen aan het verenigingsleven om op deze manier bij te dragen aan de vitaliteit van de dorpen. Sporten draagt bij aan een gezonde levensstijl en helpt bij het leggen van sociale contacten. Investeren in sport is daarmee ook een investering in de toekomst. De gemeente wil daarom dat sporten voor iedereen toegankelijk is. Ook voor ouderen blijft de gemeente activiteiten organiseren, we trekken de goede lijn hierin door. We zetten in op een actieve samenleving: 'Iedereen in Midden-Delfland werkt, werkt mee of werkt aan'. We activeren onze inwoners om vlot en nuttig mee te doen in de samenleving.

Versterken van de hippische sport (pag. 10)

Het idee om de hippische sport in Midden-Delfland te versterken, spreekt ons aan. Wij willen graag meewerken om dit, goed ingepast, binnen onze gemeente mogelijk te maken. Op de locatie naast Lentiz in Maasland wil een consortium een hippisch kenniscentrum ontwikkelen. De locatie is uitdagend vanwege het verkeer en de ruimtelijke inpassing, zeker bij eventuele groei van het kenniscentrum. Het karakter van een opleidingscentrum versterkt de regionale functie van Lentiz. Een grootschalige ontwikkeling en faciliteiten voor evenementen passen niet bij de locatie in Maasland. In de uitwerking van het plan wordt de exacte locatie binnen een groter plangebied verder bepaald. Het mag de wens om op dezelfde locatie een wezenlijk aantal woningen te bouwen niet blokkeren.

Gemeente Molenlanden: verantwoordelijk wethouder: A. Visser (VVD)

Uit het coalitieakkoord 2019-2022: Met pit de toekomst in!

https://www.molenlanden.nl/sites/default/files/2019-01/HSR067-Molenlanden-Coalitieakkoord%20samengevoegd_0.pdf

Sport wordt niet genoemd in het coalitieakkoord

Geen andere sportnota gevonden

Gemeente Nieuwkoop: verantwoordelijk wethouder: G. Elkhuisen (Samen Beter Nieuwkoop)
Uit het coalitieakkoord 2018-2022: Verbinden, Vertrouwen, Vooruitgaan https://www.nieuwkoop.nl/document.php?m=74&fileid=267169&f=b640a471620a078333d31f4d6916e32e&attachment=0
Goede bezetting en multifunctioneel gebruik van maatschappelijke (sport)accommodaties (pag. 9)
Sport, vrije tijd en cultuur (pag. 12) * Jong en oud stimuleren te sporten * Sportbeleid integraal bekijken in samenhang met zorg * Samenwerking tussen sport-, vrijetijds- en cultuurverenigingen faciliteren en stimuleren * Behouden van bestaande binnensportaccommodaties, zwembaden en sportvoorzieningen * Multifunctioneel en innovatief gebruik van voorzieningen en investeringen om samenwerking te stimuleren * Goede beheerconstructies voor sportvelden en -accommodaties * Deelname aan sport, vrije tijd en culturele activiteiten mogelijk maken voor inwoners met laag inkomen (vergelijkbaar met jeugdsportfonds) * Stimuleren buitensportactiviteiten * Aandacht voor vrijwilligers van verenigingen en maatschappelijke organisaties
Uit het collegewerkprogramma 2018-2022: Verbinden, Vertrouwen, Vooruitgaan https://www.nieuwkoop.nl/document.php?m=74&fileid=268441&f=3f0894f5623fb9dd899e85152e4dedb1&attachment=0
De komende jaren gaan we aan de slag met de ontwikkeling van het centrum van Ter Aar. Met de bouw van een nieuwe sporthal bij het integraal kindcentrum in Ter Aar komt de huidige locatie van de Vlinder vrij. We onderzoeken de komende periode hoe we dit gebied kunnen ontwikkelen, waarbij we nadrukkelijk de verbinding leggen met het Lindenplein (pag. 18)
Daarnaast vinden we het belangrijk om de behoefte van de inwoner centraal te stellen en niet de indeling naar zorgdomein of het betreffende budget. Om dit te bereiken gaan we de zorgbudgetten meer ontschot inzetten. Het gaat hierbij niet om de hoogte van de budgetten maar om de flexibiliteit waarmee die ingezet kunnen worden om het maximale effect te sorteren. Zo kan het effectief zijn om mensen naar sport of welzijnsvoorzieningen toe te leiden (welzijn/sport op recept) in plaats van uitsluitend naar zorg. Het zou dan mogelijk moeten zijn om dit bijvoorbeeld vanuit de Wmo-budgetten te bekostigen. We gebruiken de ervaringen van gemeenten die eerder geëxperimenteerd hebben met een dergelijke werkwijze om van te leren. (pag. 33)
We pakken armoede aan met het bestaande armoedebelid. We vinden het heel belangrijk dat kinderen een goede start in het leven maken en niet hoeven op te groeien in armoede. Daarom hebben we voor kinderen van minima een kindpakket en zijn we aangesloten bij het jeugdsport- en -cultuurfonds. (pag. 39)
Sport, vrije tijd & cultuur (pag. 40-42) Verenigingen & stichtingen Verenigingen en stichtingen vervullen een belangrijke rol in onze dorpen. Zij zorgen voor activiteiten, ontmoetingen en saamenhorigheid en leveren daarmee een grote bijdrage aan

de leefbaarheid van onze gemeente. Wij zijn trots op wat onze verenigingen, clubs en stichtingen allemaal doen en de vrijwilligers die zich hiervoor inzetten.

Wat willen we bereiken?

- Actieve en gezonde verenigingen en stichtingen.
- Geen onnodige regels en administratieve lasten voor verenigingen en stichtingen.

Hoe gaan we dat bereiken?

We zien dat de ledenaantallen van sommige verenigingen en stichtingen teruglopen en dat zij soms moeite hebben om vrijwilligers en bestuurders te vinden. Door contacten tussen verenigingen en stichtingen te faciliteren proberen we bij te dragen aan kennisuitwisseling, samenwerking en professionalisering.

Met ons vrijwilligersbeleid en de jaarlijkse (jeugd)vrijwilligersprijs ondersteunen wij en geven we aandacht aan alle vrijwilligers van verenigingen en maatschappelijke organisaties. Het verenigingsloket ondersteunt verenigingen en biedt hen een vast aanspreekpunt voor al hun vragen. We vereenvoudigen waar mogelijk procedures voor het aanvragen van vergunningen en subsidies.

Wat gaan we doen? Wanneer?

In gesprek met verenigingen en stichtingen over knelpunten die zij ervaren, manieren waarop ze elkaar kunnen helpen/versterken en mogelijkheden om meer samen te werken, 2019-2020 Doorontwikkeling van het verenigingsloket samen met de verenigingen, 2018-2019 Vereenvoudigen van (aanvraag)procedures voor verenigingen, 2018-2019

Sportdeelname/-stimulering

Sport is leuk en goed voor de sociale contacten, het is gezond en draagt bij aan vitaliteit en levensgenot. Onze gemeente leent zich uitstekend voor zelfstandig sporten in de natuur, 41 maar we kennen ook een rijke diversiteit aan sportverenigingen. Hierdoor hebben onze inwoners zeer veel mogelijkheden een sport te beoefenen die bij hen past.

Wat willen we bereiken?

- Gezonde, positieve en gelukkige inwoners.
- Verbinding van sport met andere thema's als zorg, werk en inkomen en welzijn.
- Iedereen heeft de mogelijkheid om te kunnen sporten ongeacht afkomst, leeftijd of inkomen. Hoe gaan we dat bereiken?

We willen onze inwoners, jong en oud, stimuleren om te sporten. Bijvoorbeeld door de inzet van buursportcoaches, goede sportaccommodaties en voldoende plekken in de openbare ruimte die uitnodigen tot bewegen. En door sporten voor iedereen mogelijk te maken. Zo staan we positief tegenover een sportfonds voor minima vergelijkbaar met het jeugdsportfonds. Wanneer de pilot, die op dit moment loopt, succesvol is maken we de regeling definitief.

Sport en bewegen kunnen een grote bijdrage leveren aan het welzijn van mensen, hen activeren en hun zorgbehoefte verminderen. We benaderen het sportbeleid daarom integraal en in samenhang met andere thema's in het sociaal domein als zorg, werk en inkomen, welzijn en eenzaamheid.

We stimuleren het behalen van een zwemdiploma voor jongeren en volwassenen. Dit doen wij bijvoorbeeld door het continueren van de mogelijkheid voor minima om zwemles te bekostigen via het jeugdsportfonds en het voortzetten van zwemles voor volwassen wanneer dit een succes blijkt.

Wat gaan we doen? Wanneer?

Jong en oud stimuleren om te sporten, 2018-2022

Stimuleren van buitensportactiviteiten, 2018-2022

Bij positieve uitkomst van de pilot komen we met een voorstel naar de raad voor de invoering van een sportfonds voor minima (tot 120 procent van bijstandsnorm) 2018-2019

We onderzoeken of we het model van de gemeente Noordwijk kunnen gebruiken om meer de verbinding te leggen tussen sport en andere beleidsvelden binnen het sociaal domein, 2018

We ontwikkelen een plan om deze verdere verbinding te realiseren, 2018-2019

We gaan in gesprek met huisartsen over het gebruik van het concept bewegen/sport op recept, 2019-2020

Zoeken naar mogelijkheden en partners om buurtsportcoaches breder in te zetten (bijvoorbeeld voor de doelgroep senioren), 2018

Wanneer de pilots een succes zijn continueren we de zwemles voor volwassenen en zwemveiligheid voor nieuwe Nederlanders, 2018-2022

Sportaccommodaties & sportterreinen

In de gemeente hebben we vier sporthallen/-zalen, twee openbare zwembaden en een groot aantal sportparken/-terreinen. Deze accommodaties geven onze inwoners de mogelijkheid om dicht bij huis hun sport te beoefenen en hebben een belangrijke maatschappelijke functie als ontmoetingsplaats.

Wat willen we bereiken?

- Multifunctioneel en innovatief gebruik van sportaccommodaties en -terreinen om samenwerking te stimuleren en levensvatbaarheid te garanderen.
- Goede beheerconstructies voor de sportterreinen en -accommodaties.
- Behouden van de bestaande voorzieningen voor binnen- en buitensport.

Hoe gaan we dat bereiken?

Sportaccommodaties worden over het algemeen slechts een deel van de tijd daadwerkelijk gebruikt. Wij zouden, door het koppelen van functies en activiteiten, graag meer multifunctioneel gebruik van de accommodaties zien. Zo worden zij intensiever benut en krijgen een nog bredere maatschappelijke betekenis. Dit stimuleert samenwerking tussen verenigingen, clubs en de gemeenschap en zorgt ervoor dat het maatschappelijk en financieel rendement van investeringen en voorzieningen nog hoger is.

Stichting Buitensportvoorzieningen Nieuwkoop (StiBuNi) voert het beheer van alle voetbalvelden in de gemeente Nieuwkoop uit. Dit tot tevredenheid van alle partijen. De afspraken over de gemeentelijke bijdrage lopen tot en met 2021. Het college staat positief tegenover het voortzetten van de bestaande werkwijze en gaat hierover de komende periode in gesprek met StiBuNi en de raad. Daarnaast faciliteert de gemeente gesprekken tussen andere buitensportverenigingen over hoe zij elkaar kunnen versterken en kunnen leren van de positieve elementen van de constructie van StiBuNi, om het beheer van hun accommodaties efficiënter te maken.

De hockeyclub en tennisverenigingen zijn aan het werk gegaan om te bekijken of zij tot een beheerstichting (naar voorbeeld van StiBuNi) kunnen komen. Wij verwachten dat zij in 2018 de resultaten hiervan in beeld zullen hebben en op dat moment bekijken we hoe verder.

Wat gaan we doen? Wanneer?

Stimuleren van meer multifunctioneel gebruik van accommodaties, 2018-2022

Bij de ontwikkeling van integrale kindcentra (IKC's) onderzoeken we de voor de betreffende kern meest passende wijze om een sportvoorziening met het IKC te verbinden, of in het gebouw te integreren, 2018-2022
Realisatie nieuwe sporthal bij het IKC Ter Aar, 2018-2020
Uitwerken beheerconstructie voor nieuwe sporthal bij het IKC Ter Aar, in combinatie met beheer school en andere functies, 2018-2019
Besluitvorming over verlenging van de bestaande beheerconstructie van de voetbalaccommodaties voor de periode na 2021, 2020

Gemeente Nissewaard: verantwoordelijk wethouder: M. Hamerslag (ONS Nissewaard)

Uit het coalitieakkoord 2018-2022: Samen voor elkaar!

<https://www.nissewaard.nl/bestuur-en-organisatie/bestuur-en-organisatie/college-van-burgemeester-en-wethouders-1.htm>

Sport

Sport en beweging is belangrijk. Het draagt bij aan een betere gezondheid en sociale activering. Vitale verenigingen zijn daarom erg waardevol en die willen wij ondersteunen. Maar ook ongeorganiseerde sport en de beperkte(re) sporter krijgen aandacht. Met slimme investeringen zorgen wij voor duurzamere accommodaties, met een groter gebruikersvoordeel. Wij zorgen voor oplossingen van knelpunten, bijvoorbeeld door middel van een kunstgrasveld in Zuidland en het nieuwe complex voor GHVV. (pag. 7)

Armoedebeleid

We willen mensen met een laag inkomen perspectief te bieden. Arbeidsparticipatie is de snelst en meest effectieve manier. Deelnemers in een re-integratietraject van langer dan 6 maanden maken aanspraak op aanvullende individuele minimatoeslag. Naast financiële minimavoorzieningen richten we ons op 8 preventie en financiële begeleiding en vergroting van het bereik van deze voorzieningen. Kinderen hebben onze bijzondere aandacht: Ook kinderen die opgroeien in gezinnen met een laag inkomen moeten mee kunnen doen aan **sport**, cultuur, met sociale activiteiten op school of in hun vrije tijd. (pag. 7/8)

4. Ondernemen en ontspannen

Met een ander economisch tij liggen er weer volop kansen voor ondernemers. Innovatie en startups kunnen zich ontpoppen. Waarbij in het stadscentrum ook een grote opgave ligt. Gastvrij parkeren blijft! Naast inspanning ook ontspanning: we zorgen voor voldoende mogelijkheden om te recreëren en te **sporten**. We investeren in de faciliteiten hiervoor om de inwoner nog meer gebruikspfezier te geven. En dat plezier kan er ook zijn bij nog meer evenementen. Voor jong en oud. (pag. 22)

4.3 Sport, welzijn en verenigingsleven (pag. 24-26)

Sporten is goed voor je. Bewegen maakt ons fit, zorgt voor een goede conditie en vermindert het risico op gezondheidsproblemen. Maar sport en beweging doet veel meer: door te sporten, zitten we goed in ons vel, zijn we weerbaarder, zelfverzekerder en voelen we ons fysiek en mentaal sterker. Sporten brengt ons bij elkaar, leert ons samenwerken en stimuleert ons voor elkaar te zorgen. Sport is daarmee niet alleen goed voor de individu, maar voor een sterke samenleving.

Sport en bewegen zijn belangrijke instrumenten in de doelstellingen van het programma Thuis in de Wijk, waarin we streven naar meer zorg en aandacht voor elkaar vóór er

(gezondheids)problemen ontstaan. Sport en het verenigingsleven zijn belangrijke onderdelen binnen het welzijnsveld die de zorg kunnen ondersteunen. Vanuit het concept High Five is er specifieke aandacht voor beweging, naast de overige pijlers voeding, ontwikkeling, sociaal en maatschappelijk welzijn. We zoeken verbinding met 25 inwoners, verenigingen en andere organisaties om samen zorg en welzijn duurzaam te versterken en zo een bijdrage te leveren aan het geluk en de gezondheid van onze inwoners. We ontwikkelen, verbeteren en stimuleren innovatieve concepten.

Nissewaard heeft een rijk verenigingsleven. Daar zijn we trots op en dat blijven we ondersteunen. Een terugkerende vitaliteitscheck geeft inzicht in de veerkracht van onze verenigingen. We faciliteren initiatieven van verenigingen om te onderzoeken hoe zij door meer samenwerking en gezamenlijke aanpak hun vitaliteit kunnen versterken. Een gezamenlijke inkoop of administratie kunnen hier voorbeelden van zijn.

Uiteraard is het kernaanbod van een sportvereniging de sportbeoefening zelf. Wel zetten we de kracht van het netwerk ook graag in om inwoners op andere manieren te ondersteunen in hun zelfredzaamheid. Een vitale vereniging kan hier een waardevolle bijdrage aan leveren. Om dit te stimuleren krijgt beloning van maatschappelijke inzet een duidelijke plaats in het subsidiebeleid. De vitaliteitsscan zal als voorwaarde aan subsidies worden gekoppeld.

Met andere gemeenten en kennispartners in het veld maken wij het mogelijk om aangepast sporten en betaalbaar sporten mogelijk te maken. Sporten is immers voor iedereen.

Vrijwilligers zijn de drijvende kracht binnen veel verenigingen en andere welzijnsorganisaties. Met de vergrijzing van de Nissewaarders is extra aandacht voor de werving en ondersteuning van vrijwilligers nodig. We blijven aansluiten bij de Tegenprestatie naar Vermogen binnen de Participatiewet, en zetten deze tegenprestatie waar mogelijk om in duurzame vrijwilligersfuncties. Ook innovatieve welzijnsconcepten zoals Welzijn op Recept dragen bij aan het koppelen van vraag en aanbod in vrijwilligerswerk.

4.3.1 Accommodaties en sportomgeving

Binnen Nissewaard heeft iedere vereniging te maken met andere vragen en behoeften. Zo is in sommige gevallen de vereniging eigenaar van een accommodatie, en in andere gevallen de gemeente. We bekijken daarom individueel welke vraag er ligt en welke ondersteuning daarbij past. Uitgangspunt is daarbij wel steeds het streven naar een optimale combinatie van verduurzaming en verbetering voor de vereniging en zijn leden. Monitoring van problemen en behoeften bij verenigingen (onder andere via de vitaliteitsscan) zorgt dat knelpunten tijdig in beeld zijn en waar nodig ondersteuning kan worden geboden.

Als we vernieuwen dan doen we dat volledig duurzaam, en met het oog op toekomstige behoefte van de sporter. Zowel in nieuwbouwprojecten als bij aanpassing van bestaande objecten. Ook hier gaan we voor een win-winsituatie door te investeren in slimme combinaties. Hiervoor zijn extra middelen beschikbaar. We houden rekening met sporters

met een beperking, door zorg te dragen voor goede integrale toegankelijkheid (niet alleen rolstoelen maar ook bijvoorbeeld personen met beperkt gezichts- of hoorvermogen). De ervaring leert dat verenigingen klein onderhoud prima voor hun rekening kunnen nemen. Waar eigendom en groot onderhoud onder de verantwoordelijkheid van een vereniging valt bekijken we per geval of we deze situatie na vernieuwing laten bestaan, of het eigendom en groot onderhoud toch bij de gemeente onder te brengen daar waar dat nodig of wenselijk is. 26 Bewegen kan overal. Wie niet graag naar de sportschool gaat, maakt misschien wel graag een lange wandeling. De leefomgeving van Nissewaard biedt veel mogelijkheden om ongeorganiseerd sporten en bewegen te faciliteren en stimuleren. We gaan actief onderzoeken welke aanpassingen we aan de omgeving kunnen doen om ook ongeorganiseerd sporten te stimuleren.

We willen knelpunten bij sportaccommodaties in de kernen aanpakken. Zo wordt voor GHVV een nieuw complex aangelegd en ondersteunen we VV Zuidland bij de realisatie van een kunstgrasveld.

Gemeente Noordwijk: verantwoordelijk wethouder: J.P. van den Berg (NZLokaal)

Uit het coalitieakkoord 2019-2022: Betrokken, Helder en Daadkrachtig

https://www.noordwijk.nl/Bestuur/College_van_B_W/Wat_doet_het_college

Gevaarlijke verkeerssituaties rondom scholen en sportparken worden aangepakt. Denk hierbij aan 30 km-zones en kiss & ride plekken. (pag. 8)

Wij zetten in op een goede aansluiting van het middelbaar onderwijs op de behoefte van het bedrijfsleven. Onderwijs, kinderopvang, sport, zorg, gezondheid, cultuur en veiligheid worden beter met elkaar verbonden. In overleg met de betrokken partijen zal een passend aanbod worden samengesteld (pag. 11)

Op scholen moet naast kennisoverdracht ook ruimte bestaan voor vorming van de jeugd. Wij ondersteunen initiatieven op dat vlak:

- Sport en Cultuur
- Zwem- en verkeersdiploma
- Mui- zwemmen
- EHBO- en brandveiligheidslessen met gebruik van AED's en brandblussers

Sport, cultuur en recreatie (pag. 12)

Veel mensen beleven in hun vrije tijd plezier aan sport, kunst en cultuur. Goede voorzieningen op dat gebied zijn belangrijk voor het welzijn van mensen en de samenleving. Het draag bij aan onderlinge verbondenheid. Verenigingen spelen hierin een belangrijke rol en verdienen daarom onze support. Wij vinden het belangrijk dat activiteiten en voorzieningen voor iedereen toegankelijk zijn. Iedereen moet gelijke kansen hebben om mee te doen.

Uitgangspunt is dat verenigingen niet gedwongen samen hoeven te gaan en dat er geen bestaande maatschappelijke voorzieningen verdwijnen als gevolg van de fusie.

Wij gaan het volgende doen:

- Waarderen van verenigingen en vrijwilligers die daarin actief zijn, door het beschikbaar stellen van voldoende subsidie, als beloning voor de instandhouding van het maatschappelijk welzijn. Dit kan leiden tot (prestatie)afspraken over plus-pakketten. Persoonlijke- en sociale veiligheid binnen alle verenigingen moet worden gegarandeerd.
- Verenigingsleven wordt gestimuleerd, met name door het minimaliseren van drempels bij het organiseren van evenementen. Er komt een evenementen-coördinator voor

begeleiding van evenementen (o.a. vergunningen). Dit wordt onderdeel van het op te stellen evenementenbeleid.

- Het gemeentelijk accommodatiebeleid wordt geëvalueerd.

- Wij zijn duidelijk over subsidies en accommodaties en vermelden dit in het te harmoniseren subsidiebeleid

- Wij dragen bij aan het ontwikkelen van (erfgoed)fiets- en wandelroutes

- De functie van De Schelft blijft behouden voor de carnavals- en sportverenigingen.

Tevens onderzoeken we de financiële haalbaarheid van een instructiebad. Besluitvorming volgt op basis van nader onderzoek.

- We treden in overleg met de exploitant van De Schelft met als doel het verhogen van de klanttevredenheid

- We onderzoeken de haalbaarheid voor een voorziening voor de Noordwijkerhoutse Strandlopers. Daarnaast wordt de aanleg van faciliteiten voor buitensport, zoals uitbreiding van mountainbikepaden en een trimbaan in de duinen verkend, met respect voor de natuur.

Jeugdhulp

Een goede opvoeding biedt kansen voor ontwikkeling van talenten en maakt jongeren tot verantwoordelijke mensen. Ouders zijn daarvoor in de eerste plaats verantwoordelijk. We hebben als gemeente daarbij ook een taak. Voorkomen is beter dan genezen.

Probleemgedrag bij jongeren wordt bijtijds gesignaleerd door het tot stand brengen van een goede koppeling tussen de zorgverleners en de instellingen rondom onderwijs, welzijn, cultuur en sport. (pag. 14)

Wij ondersteunen ondernemers en verenigingen en instellingen om klimaatneutraal te worden. Bijvoorbeeld bij het opwekken van energie en het duurzaam maken van **sportcomplexen**, aanschaf van zonnepanelen of door oprichting van energiecoöperaties voor het produceren van duurzame energie. De samenwerking met de Woningstichtingen is hierbij van groot belang. (pag. 16)

Gemeente Oegstgeest: verantwoordelijk wethouder: H.J.T. Nieuwenhuis (CDA)

Uit het coalitieakkoord 2018-2022: Groen, Sterk en Betrokken

[https://www.oegstgeest.nl/fileadmin/editor/Documenten/Bestuur/het_college/Coalitie/Oegstgeest - Coalitieakkoord 2018-2022.pdf](https://www.oegstgeest.nl/fileadmin/editor/Documenten/Bestuur/het_college/Coalitie/Oegstgeest_-_Coalitieakkoord_2018-2022.pdf)

De gemeente faciliteert een actieve deelname aan de maatschappij door het creëren van mogelijkheden om deel te nemen aan sportieve, culturele en educatieve activiteiten voor kinderen en volwassenen die leven met een inkomen onder 120% van de toepasselijke bijstandsnorm. We stemmen het beleid af op dat in de Leidse regio (pag. 11)

Vrijwilligers en Sport (pag. 13)

Oegstgeest heeft een bruisend verenigingsleven met veel actieve vrijwilligers. Bijvoorbeeld op het gebied van zorg, sport, cultuur, natuur en duurzaamheid. We koesteren al die vrijwilligers die een sleutelrol vervullen in ons dorp. De gemeente creëert randvoorwaarden waarbinnen vrijwilligerswerk kan blijven bloeien. Veel inwoners besteden een groot deel van hun vrije tijd aan sport. Sporten is veel meer dan vrijetijdsbesteding alleen: het is niet alleen gezond, het verenigingsleven vormt een ontmoetingsplaats voor inwoners van verschillende leeftijden en achtergronden. Zo draagt sport bij aan een sterke samenleving waarin iedereen meedoet. De komende jaren

willen we het hoge niveau van de sportvoorzieningen handhaven en het brede verenigingsleven ondersteunen. Daarbij hebben we ook oog voor:

- de toegankelijkheid van sport: voor mensen met een beperking, kinderen uit gezinnen die het minder breed hebben en senioren;
- de belangrijke rol die verenigingen kunnen spelen op het gebied van preventie;
- de zelfredzaamheid van de sportverenigingen: het uitgangspunt is dat zij zoveel mogelijk zelfstandig functioneren, waarbij de gemeente een faciliterende rol speelt.

Uitgangspunten en afspraken:

- Oegstgeest blijft de komende jaren op basis van de bestaande uitgangspunten met verenigingen werk maken van de modernisering van sportpark De Voscuyl.
- De komende periode worden heldere afspraken gemaakt over de bijdrage van de gemeente aan de sportvoorzieningen in het dorp en andersom. Hierbij hebben we respect voor de verschillende posities waarin verenigingen zich bevinden.
- De gemeente streeft er daarom naar uiterlijk eind 2018 of begin 2019 met sportverenigingen tot een breed gedragen Sportakkoord te komen, waarbij in ieder geval de Oegstgeester Sportfederatie (OSF) betrokken wordt. Uitgangspunt is, hoe dan ook, dat de gemeente per saldo structureel evenveel blijft bijdragen aan de sport als in de huidige situatie. Wanneer verenigingen extra activiteiten ontplooiën die, ten opzichte van de huidige situatie, extra bijdragen aan de doelstellingen uit het sociaal domeinplan, bezien we of we hiervoor bestemde middelen beschikbaar stellen.
- In de openbare ruimte vergroten we de mogelijkheden voor beweging en ontmoeting. bij nieuwe of herin te richten gebieden is het uitgangspunt dat we maatregelen nemen en sportapparaten inzetten die sport en beweging stimuleren.
- Om vrijwilligers te ondersteunen, onderzoekt de gemeente onder welke voorwaarden de VOG voor alle Oegstgeester vrijwilligers gratis kan worden gemaakt, voor zover dit niet door andere koepels of brancheverenigingen wordt vergoed.
- We faciliteren netwerkorganisaties die vraag en aanbod van vrijwilligerswerk bij elkaar brengen. Zij vormen een onmisbare schakel in het moderne vrijwilligerswerk, dat steeds meer ad hoc en op projectbasis plaatsvindt. De gemeente ondersteunt verenigingen en instellingen die moeite ondervinden om aan te sluiten bij dit moderne vrijwilligerswerk.

De verkeersveiligheid rond scholen, sportverenigingen, kinderrijke buurten en in winkelgebieden wordt verbeterd door het uitvoeren van gerichte handhavingsacties en door afspraken met betrokkenen te maken, waarin behalve verkeerstechnische maatregelen ook gedragsmaatregelen worden opgenomen. (pag. 18)

https://www.oegstgeest.nl/fileadmin/editor/Documenten/Bestuur/het_college/OEGSTGEEST - Collegewerkprogramma 2018-2022 DEF Aanpassing 11-2018 .pdf

Gemeente Papendrecht: verantwoordelijk wethouder: P. Paans (CDA)

Uit het coalitieakkoord 2018-2022: Zichtbaar nabij

https://www.papendrecht.nl/Politiek_en_Bestuur/Overzicht_Politiek_en_Bestuur/Bestuurlijke_documenten/Afspraken_Prestaties/2018

Sport, Recreatie en cultuur (pag. 19)

Sport is goed voor de gezondheid en een goed sociaal klimaat. Het zorgt voor verbinding tussen mensen en voorkomt sociaal isolement. In ons drukbevolkte gebied gaan we zorgvuldig om met de mogelijkheden om te recreëren en maken deze waar mogelijk

aantrekkelijker. Dit heeft ook een positieve uitstraling op het toerisme. We stimuleren sociaal-culturele activiteiten.
Sporten en bewegen (pag. 18) Sporten en bewegen is voor jong en oud belangrijk. Het voorkomt overgewicht bij jongeren en houdt ouderen gezond en vitaal. Wij stimuleren en ondersteunen scholen en sportverenigingen bij hun activiteiten om mensen aan het sporten te krijgen.
Betaalbaar sporten en goede openingstijden (pag. 18) Het sportcentrum is verzelfstandigd. De bedoeling is dat de dienstverlening naar verenigingen verbetert door de grotere vrijheid. De toegankelijkheid vinden wij zeer belangrijk. Wij verstaan daaronder betaalbaar kunnen sporten en goede openingstijden. De verzelfstandiging biedt ruimere mogelijkheden om inkomsten te verwerven, waardoor de voorzieningen voor de lange termijn zijn gewaarborgd.
Speelgelegenheden in de buurt (pag. 18) Buiten spelen is goed voor de (motorische) ontwikkeling van kinderen. De gemeente zorgt voor voldoende sport en trapveldjes en speeltoestellen. Een verscheidenheid aan speeltoestellen is belangrijk, inclusief meer natuurlijke speelmogelijkheden. Om maatwerk te bieden gaan we in gesprek met de wijk, die daarbij mag meedoen, meedenken en meebepalen.
Recreatie ten noorden van de A15 (pag. 18) We verkennen de verdere mogelijkheden om het gebied ten noorden van de A15 tot recreatiegebied te ontwikkelen en gaan over tot actie om dit te realiseren. Recreëren in de natuur en het groen is daarbij het uitgangspunt. We denken aan mogelijkheden om te wandelen, te sporten , te fietsen en te verblijven. We doen dit in samenhang met de verdere ontwikkeling van de Parkzone ten zuiden van de A15 conform het Kansenprogramma 'Groen'. Ook wordt gezamenlijk met de betrokken gemeenten de mogelijkheid onderzocht om de delen van het Alblasserbos met elkaar te verbinden. Uiteraard dit alles ook in afstemming met de huidige gebruikers
https://www.papendrecht.nl/Inwoners/Overzicht Inwoners/Recreatie cultuur sport/

Gemeente Pijnacker-Nootdorp: verantwoordelijk wethouder: P. Hennevanger (D'66)
Uit het Hoofdlijnenakkoord 2018-2022: Verder in verbinding https://www.pijnacker-nootdorp.nl/politiek-en-organisatie/college.htm
Al onze inwoners doen mee in de samenleving, niemand staat aan de kant. De gemeente Pijnacker-Nootdorp is mensgericht en biedt passende oplossingen voor jongeren, ouderen en inwoners in een kwetsbare positie. Het transformatiedenken wordt nader ontwikkeld vanuit 'Verder in verbinding' en daarin is publieke waarde leidend. Regels en protocollen zijn dienend. Uitgangspunt is de menselijke maat: ondersteuning moet passen op de leefwereld van onze inwoners. De gemeente heeft goede en duurzame voorzieningen voor maatschappelijke ondersteuning en toeleiding naar werk, onderwijs, gezondheidszorg, sport en cultuur. (pag. 5)
De gemeente investeert in het tegengaan van discriminatie. Dit vraagt zowel om het leggen van verbindingen met organisaties, scholen en sport verenigingen, als ook om het monitoren of de wettelijke taak goed wordt uitgevoerd. De raad geeft het college opdracht om op korte termijn inzicht te geven in hoe het beleid nu wordt uitgevoerd. (pag.5)

Aan het college wordt opdracht gegeven om vanuit welzijns perspectief het bewustzijn voor een gezonde leefstijl en gezonde voeding te vergroten, met name op scholen en in **sportverenigingen**. De GGD heeft hierin een belangrijke rol. Een lokaal en integraal gezondheidsoverleg met lokale organisaties waarin de GGD monitorgegevens bespreekt is hierin stimulerend. (pag. 6)

Sport

We geven uitvoering aan de nota **Sport en Bewegen**. Ten aanzien van de binnensport wordt een accommodatieplan opgesteld, waarbij de normering van NOC-NSF wordt meegenomen. (pag. 6)

<https://www.pijnacker-nootdorp.nl/artikel/nota-sport-en-bewegen-2017-2020.htm>

Gemeente Ridderkerk: verantwoordelijk wethouder: H. van OS (Partij 18Plus)

Uit het coalitieakkoord 2018-2022: Veel kleuren, één palet

https://simcms.ridderkerk.nl/mgd/files/coalitieakkoord_2018-2022.pdf

Het ongeorganiseerd sporten in onze groene omgeving stimuleren wij (pag. 6)

Onderwijs en Sport (pag. 9)

Wij zijn verantwoordelijk voor de huisvesting van de onderwijsinstellingen in onze gemeente. In 2016 heeft de gemeenteraad het Uitvoeringsplan van het Integraal Accommodatie Plan (IAP) vastgesteld. Daarin zijn voor de komende jaren plannen opgenomen voor een groot aantal gemeentelijke accommodaties zoals de Beverbol, sporthal Drievliet, het Gemini College en de gymzaal aan de Da Costalaan

Bij ieder plan dat voortkomt uit het IAP zullen wij overwegen of gelet op actuele ontwikkelingen de ingeslagen weg de juiste is en zo nodig stellen wij de plannen bij. Het besluit om voor het Gemini College nieuwe huisvesting te bouwen staat niet ter discussie. De precieze uitvoering van het besluit wordt nog nader uitgewerkt. De Verordening onderwijshuisvesting moet worden geactualiseerd.

Wij vinden een veilig schoolklimaat belangrijk en zullen in het overleg van de Lokale Educatieve Agenda (LEA) blijvend aandacht houden voor pestgedrag onder leerlingen. Er wordt een Ridderkerkse visie op integrale kindcentra (IKC) in relatie tot de bestaande bredeschoolactiviteiten opgesteld. Bij het voortgezet onderwijs zien wij een aanjaagfunctie voor de gemeente om beroepskeuzes beter aan te laten sluiten op de behoefte van de werkgevers.

Wij stimuleren en faciliteren de bestrijding van laaggeletterdheid, laaggecijferdheid en taalachterstanden en de bevordering van computervaardigheden bij de verschillende doelgroepen. Het is immers van belang dat iedere inwoner kansen heeft om mee te doen in de samenleving.

Sport en bewegen zijn een essentieel onderdeel van het leven. Het draagt bij aan een gezonde, actieve, duurzame, sociale en veilige samenleving en is vooral leuk om te doen. Voor iedere inwoner van Ridderkerk moet een beweegaanbod beschikbaar zijn, zodat iedereen een leven lang ongeacht de mentale of fysieke conditie actief mee kan doen. (Nota Bewegend verbinden)

Scholen hebben onlangs besloten om het schoolzwemmen af te schaffen. Het is van levensbelang dat kinderen in onze waterrijke gemeente kunnen zwemmen. Wij onderzoeken daarom op welke wijze wij ouders/verzorgers kunnen faciliteren om hun kinderen zwemonderwijs te laten volgen.

Uit het collegeprogramma 2018-2022: Veel kleuren, één palet

https://simcms.ridderkerk.nl/mgd/files/collegeprogramma_2018-2022.pdf

SPORTBELEID EN ACTIVERING

Sport en bewegen zijn een essentieel onderdeel van het leven. Het draagt bij aan een gezonde, actieve, duurzame, sociale en veilige samenleving en is vooral leuk om te doen. Voor iedere inwoner van Ridderkerk moet een beweegaanbod beschikbaar zijn. Zo kan iedereen een leven lang actief meedoen, ongeacht de mentale of fysieke conditie. Dit aanbod kan gevonden worden bij de bestaande sportverenigingen, maar steeds meer mensen sporten (ook) graag in de buitenruimte. Ook deze manier van bewegen stimuleren we en maken we mogelijk, bijvoorbeeld door middel van hardlooproutes, mountainbikeroutes, hindernissen en dergelijke. We gaan verder met de implementatie van het Uitvoeringsprogramma Bewegend Verbinden. We rollen het programma 'Vet Gezond' samen met Stichting Facet Ridderkerk verder uit en gaan aan de slag met verschillende initiatieven. We onderzoeken de mogelijkheden van sporten/bewegen in de buitenruimte met partners uit het veld. Ook realiseren we in het kader van Grenzeloos Actief waar mogelijk en haalbaar een passend aanbod voor mensen met een beperking. Samen met onze partners (onder andere het basisonderwijs) bekijken hoe we kunnen bevorderen dat ieder kind de basisschool verlaat met minimaal een zwemdiploma A. (pag. 21)

Gemeente Rijswijk: verantwoordelijk wethouder: B. Lugthart (Wij. Rijswijk)

Uit het coalitieakkoord 2019-2022:

https://www.rijswijk.nl/sites/default/files/coalitieakkoord_rijswijk_2019-2022_def.pdf

Omdat (**sport**)clubs en verenigingen een belangrijk onderdeel zijn van het welzijn van inwoners ondersteunen we ze vanuit de gemeente. Dat kan soms met kennis of door een verbindende rol vanuit de gemeente in te nemen. Hierbij hebben we nadrukkelijke aandacht voor het welzijn van jongeren. Naast de bestaande clubs en verenigingen willen we ook graag ruimte laten voor nieuwe initiatieven. Ook die faciliteren we waar nodig en mogelijk. (pag. 5)

Gezondheid

Een gezonde levensstijl van de Rijswijkse inwoners blijven we bevorderen. We actualiseren hiervoor de nota Volksgezondheid. Hierin definiëren we wat de uitdagingen zijn voor een gezonder Rijswijk waarbij we aansluiten bij het nationale preventie akkoord waardoor we roken, overgewicht en problematisch alcoholgebruik aanpakken en de gezondheid van heel veel Rijswijkers verbetert. **Samen met de door de sportraad opgestelde Nota Sport en Bewegen vormt dit het kader voor het sport- en volksgezondheidsbeleid. (pag. 6)**

Daarom gaan we de groenzones verder ontwikkelen en ook benutten voor sport, spel en recreatie.

Hierbij hebben we specifieke aandacht voor de veiligheid van fietsers en voetgangers rondom scholen en (sport)verenigingen. We bestuderen wat smart mobility kan betekenen voor de verkeersveiligheid. (pag. 8)

<https://www.sportraadrijswijk.nl/> hier is de nota sport en bewegen te vinden

Gemeente Rotterdam: verantwoordelijk wethouder: S. de Langen (CDA)

Uit het coalitieakkoord 2018-2022: Nieuwe energie voor Rotterdam

<https://www.rotterdam.nl/bestuur-organisatie/college-van-benw/>

Gemeentelijk vastgoed zoals kantoren, scholen, **sport**- en recreatielocaties, gaan we verduurzamen. De panden bieden volop ruimte voor zonnepanelen voor het opwekken van schone energie, groene daken of slimme dakbedekking die lucht zuivert. Via een tender zoeken we naar partners om deze daken daarvoor optimaal te kunnen benutten. (pag. 8)

In de wijk kunnen Rotterdammers elkaar ontmoeten, **sporten** en recreëren. Daarom maken we de stad schoner, groener en veiliger. (pag. 9)

Het leren van de taal koppelen we aan andere activiteiten zoals werk, zorg, onderwijs en **sport**. (pag. 17)

Kinderen die in armoede leven, moeten meer mogelijkheden krijgen om mee te doen met **sport**, cultuur uitjes of andere activiteiten. (pag. 23)

Liefdevolle zorg zoals familieleden, vrienden of burens elkaar geven, kan de gemeente niet bieden. Een kop soep voor de buurman met griep, een klusje in huis bij een vriendin die herstellende is van een operatie of gewoon een praatje pot om de zinnen te verzetten, zijn voor veel Rotterdammers een dagelijks medicijn. **Sportverenigingen**, religieuze- en levensbeschouwelijke organisaties, maatschappelijke partners en sinds kort ook innovatieve zorgcoöperaties vervullen hier een essentiële en verbindende rol in. Dat stimuleren wij want in Rotterdam kijken mensen naar elkaar om. (pag. 25)

9. Levendige stad

Met cultuur, sport en evenementen als motor

Rotterdam bruist en leeft. Cultuur, horeca, evenementen en sport zijn daar de motor van. Rotterdamse cultuurmakers, evenementenorganisatoren en topsporters zijn van wereldniveau.

We koesteren deze toptalenten. Tegelijk zijn cultuur en sport voor alle Rotterdammers, in alle wijken van de stad.

Rotterdam is een sportstad. Topsporters uit héél de wereld komen naar onze stad om te strijden voor podiumplekken op WK's en EK's, waarbij ook Rijnmonders regelmatig in de prijzen vallen. De stad is een geweldig decor voor sportevenementen. Onze zwembaden, stadions, sporthallen en sportcomplexen zijn er voor iedereen en bieden kansen om talent ontdekken en te ontwikkelen. Verenigingen zijn het hart van de georganiseerde sport. Besturen en vrijwilligers zorgen dat sporters, jong en oud, elke dag plezier beleven op de velden. Ook op straat en in het park zien we steeds meer hardlopers, fietsers en bootcampers. Rotterdam werkt met plezier aan een gezonde leefstijl.

Ambities voor Rotterdam in 2022:
De sportparticipatie neemt toe.

Wat gaan we doen:

Sport

- Het programma Lekker Fit! zetten we voort.

- Rotterdammers hebben volop mogelijkheden om met plezier en op hun eigen manier te bewegen en te sporten. Samen met onze partners Rotterdam Topsport, Sportsupport en het nieuwe Sportbedrijf geven we uitvoering aan het sportbeleid.
- De randvoorwaarden zoals vastgelegd bij de totstandkoming van het sportbedrijf blijven van kracht.
- Rotterdam ambieert de komende jaren hoogwaardige topsportevenementen te organiseren.
- We stimuleren sporten onder ouderen, zoals walking football door old stars.
- Sportaccommodaties worden verduurzaamd om energiezuiniger te kunnen opereren, het verstrekken van leningen kan hierbij helpen.
- Energieverslindende armaturen in lichtmasten bij buitensportverenigingen willen we vervangen door zuinige ledverlichting. Door een business case op te stellen onderzoeken we de kosten en haalbaarheid.
- De kwaliteitsimpuls voor sportcomplexen krijgt een financiële aanvulling en de 1/3-regeling blijft bestaan. Bij renovatie of nieuwbouw zorgen we ervoor dat voorzieningen toegankelijk zijn voor mensen met een beperking.
- We zien toe op voldoende kwaliteits- en onderhoudsniveau van sportvelden.
- Vrijwilligers maken we het niet te moeilijk. Gemeentelijke regels voor sportverenigingen worden door schrapessies beperkt.
- Initiatieven van sportverenigingen om uit te breiden of met andere activiteiten te combineren, faciliteren we. Nieuwe vergunningen moeten dat niet in de weg staan.
- De subsidie voor scoutingverenigingen wordt verhoogd.
- Als we buitenruimte opnieuw inrichten, kijken we naar de mogelijkheden om daar te bewegen en buiten te spelen.

<https://www.rotterdam.nl/vrije-tijd/sportnota/>

Gemeente Schiedam: verantwoordelijk wethouder: F. Minhas (VVD)

Uit het Bestuurs- en Beleidsakkoord 2018-2022: Bouwen met nieuwe energie

<https://schiedam.notubiz.nl/document/6428654/1#search=%22bestuur%20en%20beleidsakkoord%22>

Kinderen in armoede moeten eenvoudig gebruik kunnen maken van voorzieningen zoals het jeugdportsfonds, jeugdcultuurfonds en de schoolspullenpas; (pag. 16)

Sport, cultuur en recreatie (pag. 16/17)

De afgelopen jaren heeft er een grote kwaliteitsverbetering plaatsgevonden van de sportaccommodaties en bij de sportverenigingen. Er ligt een goede basis om nog meer Schiedammers te laten sporten. Sport dient voor iedereen toegankelijk te zijn, omdat het leuk is om (samen met anderen) te sporten en omdat sport bijdraagt aan de gezondheid en het welzijn van onze bewoners.

Cultuur is voor ons een belangrijk verbindend element in de Schiedamse samenleving. Schiedam heeft een rijk cultureel aanbod. Cultuur is een belangrijke bouwsteen voor de sociale stijging van de Schiedammers. De investeringen in cultuur in de afgelopen jaren beginnen hun vruchten af te werpen. Het cultuurbeleid wordt voortgezet, waarbij het huidige voorzieningenniveau uitgangspunt is.

Alle Schiedammers moeten kunnen recreëren in eigen stad. Daarom behouden we voorzieningen zoals parken en recreatievoorzieningen. Waar mogelijk wordt een kwaliteitsslag gerealiseerd. Stads promotie kan een positieve rol vervullen in het bevorderen van het gebruik van sportieve, culturele en recreatieve voorzieningen.

Speerpunten zijn:

- De gemeente zal zich als maatschappelijk partner sterk maken voor en ook sturing geven aan een geïntegreerde rol van sport en bewegen in het sociale domein;
- Binnen de wijken moet sport en beweging voor iedereen mogelijk zijn, bijvoorbeeld door de aanleg van (kleinschalige) sportgelegenheden;
- Betaalbaarheid van sport voor financieel minder draagkrachtigen wordt bevorderd;
- De nog beschikbare ruimte op Sportpark Willem-Alexander wordt volledig benut voor verenigingen;
- Speciale aandacht krijgt het sporten door mensen met een beperking en het sporten door ouderen;
- Meer aandacht moet er komen voor de historie van onze stad, bijvoorbeeld door middel van cultuureducatie, muurschilderingen, stadsroutes en bebording;
- Versterken en toegankelijker maken van het culturele aanbod in Schiedam;
- Herinrichting van de Maasboulevard tot een aantrekkelijk, groen en duurzaam oeverpark voor recreanten, inclusief een verbinding met het Volkspark;
- Extra faciliteiten voor een prettig verblijf voor recreanten van buiten Schiedam, bijvoorbeeld op het gebied van watertoerisme en camperplaatsen. Onderzoeken hoe Schiedam aantrekkelijker kan worden voor recreanten van buiten Schiedam;
- Onderzoek naar de toekomstbestendigheid van de sport- en recreatieve accommodaties in Schiedam;
- Het voorbereiden van een plan voor het vieren van het 750-jarig bestaan van Schiedam in 2025; • We doen onderzoek naar de invoeringsmogelijkheden van toerismebelasting, gekoppeld aan het kunnen doen van extra uitgaven om het toerisme in Schiedam te bevorderen

<https://www.schiedam.nl/a-tot-z/bewegen-en-sporten>

Gemeente Sliedrecht: verantwoordelijk wethouder: H. Visser-Schlieker (PRO Sliedrecht)

Uit het coalitieakkoord 2018-2022:

https://www.sliedrecht.nl/Politiek_en_bestuur/Dagelijks_bestuur/Coalitieakkoord_2018_t_m_2022

2.1.4 Sport en cultuur – bindmiddel voor levendigheid en saamhorigheid (pag. 7)

Er is ingezet op een nieuwe aanbesteding van bronbad De Lockhorst. Deze aanbesteding loopt voor 5 jaar. Onderdeel van de aanbesteding is een sterke sturing op kwaliteit. In 2020 moet een visie worden vastgesteld over de toekomst van het bronbad en de gemeentelijke sportaccommodaties

Cultuur is een sociaal bindmiddel. We investeren in de levendigheid en saamhorigheid van de Sliedrechtse samenleving. Dit betekent dat we als gemeente een ondersteunende rol innemen bij culturele activiteiten.

Kunst in de breedste zin verfraait en verlevendigt het dorp. Het zorgt voor herkenbaarheid en brengt mensen samen. De keuze voor nieuw aan te schaffen kunst (van kunst die de binding met onze rivier laat zien tot aan een graffitiwal) moet worden overgelaten aan de

inwoners. Bestaande vormen van kunst worden op een goede manier beheerd en onderhouden. Komende periode wordt gewerkt aan een cultuurnota en subsidiebeleidsregels die aansluiten bij het vastgestelde subsidiebeleid.

Naast subsidieregels voor cultuur, worden deze ook opgesteld voor sport. Hierbij wordt erop ingezet om zo snel mogelijk aan te sluiten bij het vastgestelde subsidiebeleid.

Wat gaan we doen:

2.2.4 Sportaccommodaties (pag. 8)

We investeren in een aanbesteding rondom de Lockhorst met een zwaar accent op kwaliteit;

We ontwikkelen een nieuwe sportnota;

We ontwikkelen een visie op de Lockhorst en alle overige sportaccommodaties.

Gemeente Teylingen: verantwoordelijk wethouder: A. van Kempen (D'66)
Uit het raadsprogramma 2018-2022: Vitaal Teylingen https://www.teylingen.nl/bestuur-en-organisatie/samenstelling-gemeenteraad/raadsprogramma.html
Bij Positieve Gezondheid gaan we uit van wat mensen wel kunnen, in plaats van wat ze niet kunnen. We monitoren actief, via de GGD, de gezondheid van onze inwoners. We blijven daarbij in ieder geval letten op alcoholgebruik, roken, drugsgebruik en overgewicht. Om dit terug te dringen, nemen we waar nodig extra maatregelen. Denk hierbij aan voorlichting, maar ook aan het aanwijzen van rookvrije plekken bij sportvelden , speeltuinen en schoolpleinen. (pag. 14)
In Teylingen geven brede scholen en Integrale Kind Centra invulling aan voor- en buitenschoolse opvang en ontwikkeling, onderwijs, sport en cultuur. (pag. 17)
... creëren we de randvoorwaarden voor sport voor iedereen Sport en bewegen is niet alleen ontspannend en gezond. Het biedt ook kans om elkaar te ontmoeten. We doen daarom een proef met buurtsportcoaches en faciliteren en stimuleren de breedte- en topsport. Incidenteel ondersteunen we topsportevenementen. We breiden de sport- en cultuurregeling uit, zodat iedereen kan sporten en bewegen en geven voorlichting over gezonde voeding. We zorgen voor voldoende en duurzame accommodaties, ook voor ook voor sporters die niet bij een vereniging zijn aangesloten. We onderzoeken ook de mogelijkheden om sporten buiten verenigingsverband te stimuleren, bijvoorbeeld met een sporthoekje in de parken. We behouden zwembad Wasbeek en spelen een verbindende rol bij kansrijke regionale initiatieven, zoals een regionaal 50-meterbad en een regionale 333-meter schaatsbaan. We voeren de kortgeleden vastgestelde Sportnota uit. We zetten meer in op gehandicaptensport (pag. 18)
Het gaat ons erom wat verenigingen of stichtingen doen, niet om wat ze zijn. We zien een trend dat verenigingen en stichtingen, naast de eigen activiteiten, ook andere activiteiten organiseren met maatschappelijk een sociale meerwaarde. Wij ontwikkelen in het subsidiebeleid kaders voor dit soort activiteiten. We onderzoeken of we het subsidiebeleid voor zowel sport- als culturele accommodaties meer uniform kunnen maken. Het huidige subsidiebeleid 'Back to basics' voor structurele subsidies, zetten we voort. (pag. 19)
https://www.teylingen.nl/nieuws/nieuwsbericht/artikel/detail/News/teylingen-blijft-inzetten-op-sport-en-beweging-voor-jeugd-726.html https://www.teylingen.nl/fileadmin/user_upload/Nota_sport_en_bewegen_2018-2021.pdf

Gemeente Vlaardingen: verantwoordelijk wethouder: B. Bikkers (VVD)
Uit het coalitieakkoord 2019-2022: Handen uit de mouwen https://www.vlaardingen.nl/Bestuur/Gemeenteraad/Coalitieakkoord_2019_2022_Handen_uit_de_mouwen
Geen specifieke passages over sport

Gemeente Voorschoten: verantwoordelijk wethouder: M. Cramwinckel (D'66)
Uit het coalitieakkoord 2018-2022: Duurzaam vooruitstrevend https://www.voorschoten.nl/bestuur-voorschoten/college-van-burgemeester-en-wethouders_3940/
Een nieuw subsidiebeleid voor cultuur, welzijn en sport

Het huidige subsidiebeleid wordt compleet vernieuwd. We verdelen de subsidiepot. Een deel is voor welzijn, een deel voor cultuur en een deel voor sport. In het nieuwe subsidiebeleid kiezen we onderbouwd de activiteiten die we wel of niet ondersteunen. We verlenen subsidie aan activiteiten die bevorderen dat inwoners meedoen aan de samenleving of hun gezondheid en vitaliteit bevorderen. Activiteiten die een brede doelgroep aanspreken, hebben voorrang (pag. 14)

Meer samenwerking op Sportpark Adegeest

De samenwerking tussen sportverenigingen willen we stimuleren, zodat ze samen efficiënter gebruik maken van de beschikbare ruimtes en faciliteiten. De meeste sportverenigingen zijn gehuisvest in Adegeest. Samen met deze verenigingen willen wij één stichting oprichten voor beheer en onderhoud van Sportpark Adegeest. In deze stichting zijn alle verenigingen uit het sportpark vertegenwoordigd. Het volledig beheer en onderhoud van velden, inclusief ondergrond en slootkanten, wordt aan de verenigingen overgedragen. De stichting mag ervoor kiezen om slootkanten natuurlijk in te richten, wat de biodiversiteit ten goede komt

Zwembad Het Wedde

We willen zwembad Het Wedde in Voorschoten behouden. Daarbij gaat onze voorkeur uit naar een zwembad wat versterkt is met andere kostendragers. De uitkomsten van de Taskforce Zwemmen in Voorschoten zijn daarvoor van belang en wachten we af. (pag. 14)

Gemeente Waddinxveen: verantwoordelijk wethouder: J.L. van der Wal-Hortensius (D'66)

Uit het coalitieakkoord 2018-2022: Samen verantwoord vernieuwen

<https://www.waddinxveen.nl/mgd/files/Coalitieakkoord%202018-2022%20%27Samen%20verantwoord%20vernieuwen%27.pdf>

Sport (pag. 9)

Actieve sportbeoefening is goed voor iedereen. Sport bevordert de fysieke en psychische gezondheid, draagt bij aan individuele ontwikkeling en vergroot het sociale netwerk. Waddinxveen heeft een ruim aanbod van sportvoorzieningen en een rijk verenigingsleven met veel vrijwilligers.

Het bestaande voorzieningenniveau, in het bijzonder de overdekte (sport)accommodaties, is echter niet optimaal afgestemd op de behoeften. In het bijzonder denken wij daarbij aan de behoefte aan gymzalen voor het basisonderwijs. Daarnaast moet onderzoek uitwijzen of renovatie of nieuwbouw van sporthal De Dreef wenselijk is. Mede gezien de samenhang tussen algemene (sport)accommodaties en die voor het onderwijs stellen wij een geactualiseerd integraal (sport)accommodatieplan op. Om dit plan uit te voeren stellen wij extra financiële middelen beschikbaar.

Wij streven ernaar de totale tarieven voor het gebruiken van sportaccommodaties, behoudens een inflatiecorrectie, niet te verhogen. De tarieven dienen transparant te zijn en rechtvaardig.

Wij vinden het van belang dat de sportverenigingen meer gaan samenwerken, bijvoorbeeld in een samenwerkingsverband.

<https://www.waddinxveen.nl/lokaal-sportakkoord/>

Gemeente Wassenaar: verantwoordelijk wethouder: I. Zweerts de Jong (Lokaal Wassenaar!)
Uit het coalitieakkoord 2018-2022: Wassenaar: Zelfstandig en Verantwoordelijk https://www.wassenaar.nl/bestuur-wassenaar/college-van-burgemeester-en-wethouders_3770/
Het is belangrijk dat armoede (vroegtijdig) wordt gesignaleerd. Samen met maatschappelijk werk en de woningbouwcorporaties zetten wij zo snel mogelijk schuldhelpverlening in. Voor jongeren in gezinnen die het financieel zwaar hebben, heeft de gemeente extra aandacht. We willen dat ook zij kunnen meedoen op school, bij de (sport)vereniging en in het sociale leven. (pag. 6)
Sportief Wassenaar (pag. 9) Bewegen, sporten en een actief verenigingsleven zijn belangrijk voor de gezondheid, ontwikkeling, sociale contacten en teamgeest. Wij stimuleren de toegang tot sportfaciliteiten voor iedereen, ongeacht leeftijd of beperking. Kwalitatief goede en betaalbare accommodaties zijn noodzakelijk om de sportverenigingen in stand te houden. Wij stimuleren het multifunctionele gebruik van deze faciliteiten om die betaalbaarheid veilig te stellen. De realisatie van de nieuwe sporthal zetten wij in gang en wij voeren de sportnota uit op een financieel verantwoorde wijze. In vogelvluucht • We ontwikkelen in deze coalitieperiode een nieuwe multifunctionele sporthal ter vervanging van de Schulpwei en De Kievitenhal. • De exploitatie van deze nieuwe sporthal wordt bedrijfsmatig en efficiënt opgezet om financiële tegenvallers te voorkomen. Het uitgangspunt hierbij is dat de exploitatie budgetneutraal is. • De huidige sportsubsidieregelingen blijven bestaan. • Bij de ontwikkeling van de sporthal en de gymzaal onderzoeken we ook de mogelijkheden om woningen of ander gebruik toe te voegen. • De gemeente zet bij de inrichting van de openbare ruimte in op het verbeteren en uitbreiden van fiets-, wandel- en speelfaciliteiten. • Wij werken samen met Sportcontact om verenigingen ook als signaleringsplek in te zetten en hen daarin te trainen
Sport en cultuur in Wassenaar De coalitie stimuleert de toegang tot sport- en beweegfaciliteiten en investeert in een nieuwe multifunctionele sporthal. Net als sport draagt ook cultuur bij aan de saamhorigheid in Wassenaar. Daarom wil de coalitie de theaterfunctie behouden en onderzoekt zij welke invulling het meest geëigend is. Ook de bibliotheek wordt gewaardeerd als ontmoetingsplek, met ruimte voor nieuwe functies. (pag. 37)

Gemeente Westland: verantwoordelijk wethouder: P. Varekamp (VVD)
Uit het WestlandProgramma 2018-2022: Samen werken aan een nieuwe balans. https://onlinetouch.nl/gemeentewestland/westlandprogramma-2018-2022?html=true#/0/
Sportparken (pag. 22) Voor de Westlandse sportparken ontwikkelen we een integrale aanpak. Op basis van een inventarisatie van de knelpunten per sportpark en trends ontwikkelen we een visie die onderdeel is van de deelvisie op voorzieningen. Plannen die al in gang zijn gezet voeren we uit.
Verder niets gevonden

Gemeente Westvoorne: verantwoordelijk wethouder: J. de Jongh (Gemeentebelangen Westvoorne)			
Uit het collegeprogramma 2018-2022: De toekomst in het vizier https://www.westvoorne.nl/organisatie/meer-informatie_42289/item/collegeprogramma-2018-2022_95317.html			
Onze sociaal-culturele voorzieningen, evenals onze sportvoorzieningen zijn belangrijk en willen wij gezond en betaalbaar houden met zelfstandigheid als uitgangspunt. (pag. 4)			
Sport Het college werkt verder aan het creëren van een toekomstbestendige sportinfrastructuur waar sporten en bewegen voor iedereen toegankelijk is. In lijn met het landelijke Sportakkoord stellen we een sportnota op. Met de sportverenigingen die een buitenaccommodatie gebruiken (voetbal, hockey, tennis, paardrijden etc.) wordt bekeken of de accommodaties voldoen aan de gestelde eisen en of de gemeente een rol in kan spelen in eventuele aanpassing ervan. Voor de verenigingen (sport en cultuur) die gebruik maken van de binnen(sport)accommodaties van de gemeente geldt dat zij opnieuw worden gepland om zodoende alle partijen beter te kunnen faciliteren, zodat een efficiënt gebruik wordt gerealiseerd. Wanneer MFC Brede School Rockanje gereed is verhuizen de verenigingen uit De Merel naar deze nieuwe accommodatie. (pag. 14)			
Wat willen we bereiken	Wat gaan we daarvoor doen	Wat hebben we daarvoor nodig	Wanneer en wat kost het
Lokaal Sportakkoord	Nieuw sportbeleid naar aanleiding van het nationaal sportakkoord: "Sport verenigt Nederland"	In sportnota integrale afweging hoe om te gaan met voetbal-, tennis-, hockey-, windsurf-, en kitesurfverenigingen, verplaatsen hippisch centrum, ruiterroutes etc.	2019, Intensieve participatie €12.500
Inclusief sporten en bewegen	Integrale aanpak met sportverenigingen, zorgleveranciers, recreatieve partners, onderwijs, buurtsportcoach,	Onderzoek naar sportbehoefte in de gemeente	2019, € 10.000
		Investeren in een beweegvriendelijke openbare ruimte	

	inwoners en de gemeente	creëren van mobiele app voor sportaanbod	
		Onderzoek doen naar de inzet van een bewegingsmakelaar	2019, € 5.000
		Meer aandacht geven aan financiële regelingen voor minima	
	Vaardig in bewegen	Vergroten sportdeelname van jongeren en ouderen met als doel de motoriek te versterken	
		Creëren van een passend beweegaanbod	
		Investeren in een beweegvriendelijke openbare ruimte	
		Het preventieakkoord afwachten en invulling hieraan geven	
		De relatie met gezondheidszorg uitwerken	
Toekomstbestendige sportinfrastructuur	Stimuleren van het intensiever economisch benutten van de sportvoorzieningen	Verbinden van sport en economische activiteiten	2019, voorlichtingsavond € 2.500
		Stimuleren van open sportaccommodaties	
	De gemeentelijke sportaccommodaties toekomstbestendig maken	Sportverenigingen wijzen op subsidiemogelijkheden voor duurzaamheid	
		Onderzoeken hoe de verenigingsgebouwen bij de sportaccommodaties, die in eigendom zijn van de gemeente, toekomstbestendig gemaakt kunnen worden. (voetbal, hockey, tennis,	OVV (Oostvoorne) 2019, Ged. Nieuwbouw OVV € 1,5 mio kapitaallasten € 67.500 vanaf 2020 VV Rockanje 2020, Ged. Nieuwbouw OVV € 1,5 mio

		paardensport, ATB etc.)	kapitaallasten € 67.500 vanaf 2021
Positieve sportcultuur	Ondersteuning sportclubs in creëren van plezierig, veilig, eerlijk en zorgeloos sporten		
Omvormen gemeentelijk aanbod bewegingsonderwijs tot breedtesport	Herpositioneren van de verantwoordelijkheid voor bewegingsonderwijs	Overleg met partners	

Gemeente Zoetermeer: verantwoordelijk wethouder: I. ter Laak (CDA)

Uit het coalitieakkoord 2018-2022: Groene, veilige stad met ambitie

https://www.zoetermeer.nl/bestuur/coalitieakkoord_48152/

Een grote rol is daarbij weggelegd voor de ontwikkeling van de IKC's (de integrale kindcentra). We onderzoeken nieuwe vormen van IKC-aanbod, zoals bijvoorbeeld een **sport IKC**, vanuit de gedachte dat het kind centraal staat in Zoetermeer en niet het aanbod. Daarnaast wordt ruimte gegeven aan het implementeren van de verlengde leerweg (0-14 jaar), voorschoolse educatie en onderwijsachterstandenbeleid. (pag. 15)

Zoetermeer is een veelzijdige stad voor actieve vrijetijdsbeleving, een stad waar het naast goed wonen en werken ook goed recreëren is. Wij vinden belangrijk dat inwoners zich kunnen ontwikkelen, veel kunnen beleven en elkaar kunnen ontmoeten. Hiervoor zijn er laagdrempelige basisvoorzieningen zoals de **sportaccommodaties**, de culturele instellingen, de stadsboerderijen en de wijktuinen. Onze vrijetijdsector is bij uitstek de drager van ons citymarketingconcept '**buitensport** en actieve levensstijl'. Die basisvoorzieningen zijn voor een stad als Zoetermeer inmiddels op orde. De volgende stap is te werken aan duurzame publieksontwikkeling en programmering. (pag. 18)

https://www.zoetermeer.nl/bestuur/sport_47258/

Gemeente Zoeterwoude: verantwoordelijk wethouder: R. Bouter (Progressief Zoeterwoude)

Uit het coalitieprogramma 2018-2022: Duurzaam Verbinden

https://www.zoeterwoude.nl/home/college-van-bw_42053/

Ook zien wij ruimte om onder de huidige gunstige economische omstandigheden investeringen te doen in voorzieningen die ten goede komen aan de Zoeterwoudse gemeenschap. We zien daarbij mogelijkheden voor bijvoorbeeld **sportvoorzieningen** of duurzaamheidsinvesteringen, zoals verlichting voor fietspaden in het buitengebied. (pag. 5)

We blijven zuinig omgaan met onze Nuon-gelden. We zullen echter zoveel mogelijk geld oormerken en inzetten voor het behoud van onze Zoeterwoudse identiteit. We denken hierbij aan investeringen in voorzieningen op het maatschappelijk, **sportief** en cultureel gebied. (pag. 5)

https://www.zoeterwoude.nl/home/nieuws_42161/item/denk-mee-over-sportakkoord-zoeterwoude-op-dinsdag-11-februari_39797.html

Gemeente Zuidplas: verantwoordelijk wethouder: J.A. Verbeek (CDA)	
Uit het coalitieakkoord 2018-2022: Samen verder bouwen aan Zuidplas https://simcms.zuidplas.nl/mgd/files/coalitieakkoord.pdf	
Inclusieve samenleving Voor een samenleving waar iedere inwoner gelijkwaardig aan mee kan doen, is meer samenhang nodig tussen de verschillende leefgebieden zoals arbeidsmarkt, onderwijs, zorg, wonen en sport . (pag. 2)	
Ambities Sport, Cultuur, Onderwijs en Recreatie (pag. 6) We staan voor een inclusieve samenleving waarin iedereen volwaardig meedoet. We kunnen niet zonder toegankelijk onderwijs, culturele en recreatieve voorzieningen en uitdagende sportactiviteiten dicht bij huis. Op deze plekken komen kennis, interesses, zelfontplooiing en een sociaal netwerk tot bloei. Met een gezonde mentale en fysieke gesteldheid als basis zullen mensen zich op verschillende gebieden positief ontwikkelen en daarmee hun leven zelfstandig beter vormgeven en (bij)sturen.	
Ambitie Sport	Randvoorwaarden
Wij willen: - voldoende ruimte voor sport; - sport toegankelijk houden voor iedereen; - vernieuwing in de sport; - en onderzoek naar verder harmonisatie van huurtarieven.	Hiervoor hanteren we de volgende uitgangspunten: - sportvoorzieningen groeien mee met de dorpen; - we gebruiken accommodaties multifunctioneel; - verenigingen investeren zelf ook; - bij het opstellen van beleid hanteren we een objectieve norm, bijvoorbeeld van NOC/NSF; - niet elk dorp hoeft hetzelfde sportaanbod te hebben; Beschikken we over veilige accommodaties (o.a. qua ontsluiting).

Gemeente Zwijndrecht: verantwoordelijk wethouder: R. de Meij	
Uit het raadsprogramma 2018-2022: Krachtig Zwijndrecht https://www.zwijndrecht.nl/Raad/Raadsprogramma:fafDZboZTEu-sbapVFTIzw/2018_04_30_Krachtig_Zwijndrecht_raadsprogramma_Zwijndrecht_2018_2022	
Voor 2020 komt er in Zwijndrecht een pilotbuurt voor energieneutrale woningen en (als dit zonder meerkosten voor de gemeente kan) een pilot voor een energieneutrale (sport)vereniging. We maken daarbij gebruik van de subsidiemogelijkheden van het Rijk voor dit doel. (pag. 7)	
2.3 Voorzieningen (Ontmoeting, Sport en Cultuur) (pag. 9) Goede voorzieningen zijn onmisbaar in een inclusieve samenleving waarbij leefbaarheid een belangrijk element is. We zorgen voor kwalitatief goede voorzieningen die ontmoeting en deelname aan sport- en kunst- en cultuuractiviteiten stimuleren. Deze voorzieningen bestaan uit zowel accommodaties als activiteiten. We vinden het belangrijk	

dat deze voorzieningen dicht bij inwoners georganiseerd zijn en goed verspreid over Zwijndrecht liggen. Uitgangspunt is de behoefte van inwoners op dit gebied. Voorzieningen zijn laagdrempelig en toegankelijk, ook voor minima. Bij de, voor de zomer van 2018 vast te stellen, Kadernota3 2019 beslissen we over de bouw van een gymnastiekzaal in Heer Oudelands Ambacht. We nemen in 2018 een besluit over het zwembad.

We werken aan een goed voorzieningenklimaat door:

- Te investeren in duurzame, multifunctionele wijkaccommodaties.
- Te investeren in een duurzaam evenemententerrein en de ondersteuning van initiatieven door onze evenementencoördinator.
- Alle openbare gebouwen goed toegankelijk te maken en houden voor iedereen.
- (Top)sport te stimuleren.
- Te bevorderen dat er toiletten beschikbaar komen in winkelcentra.

De gemeente onderzoekt hoeveel kinderen zonder zwemdiploma van school gaan en, indien nodig, welke mogelijkheden er zijn om dit aantal te verkleinen en wie dat het beste kan aanpakken.

[https://www.zwijndrecht.nl/Bestuur/Nieuws en bekendmakingen/Nieuws/Lokaal Sportakkoord Zwijndrecht](https://www.zwijndrecht.nl/Bestuur/Nieuws%20en%20bekendmakingen/Nieuws/Lokaal%20Sportakkoord%20Zwijndrecht)

Bijlage 8 Sportvoorzieningen per gemeente

Gemeentenaam	Totaal aanbod	Aanbod kinderen	Aanbod jongeren	Aanbod volwassenen	Aanbod ouderen	Aanbod motorisch	Aanbod lichamelijk	Aanbod auditief	Aanbod visueel	Aanbod verstandelijk	Aanbod chronisch	Aanbod gedragsproblemen
Alblasserdam	1	1	1	0	0	0	1	1	0	0	0	1
Albrandswaard	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Alphen aan den Rijn	13	9	9	10	5	9	10	2	2	8	2	3
Barendrecht	3	2	2	2	2	3	3	1	0	0	1	1
Binnenmaas	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bodegraven-Reeuwijk	6	4	4	4	2	3	3	1	1	6	1	3
Brielle	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Capelle aan den IJssel	12	5	6	10	9	8	8	3	5	9	8	8
Cromstrijen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Delft	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dordrecht	13	10	11	11	8	9	12	7	2	10	10	8
Giessenlanden	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Goeree-Overflakkee	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gorinchem	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Gouda	13	8	11	8	3	5	6	2	1	9	3	4
Hardinxveld-Giessendam	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hellevoetsluis	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Hillegom	4	1	4	4	3	2	3	0	0	3	0	0
Kaag en Braassem	4	2	3	3	2	2	2	1	1	3	0	1
Katwijk	13	8	13	12	5	7	7	1	0	10	2	3
Korendijk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Krimpen aan den IJssel	7	5	6	6	4	6	6	5	4	4	4	6
Krimpenerwaard	4	1	4	4	2	2	2	2	1	3	2	2
Lansingerland	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Leerdam	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Leiden	14	8	12	9	8	12	12	3	2	7	4	5
Leiderdorp	6	2	5	5	3	4	5	1	1	4	2	1
Leidschendam-Voorburg	5	2	3	5	3	4	4	3	3	2	4	2
Lisse	2	1	2	2	1	1	1	0	0	2	0	0
Maassluis	4	1	0	3	3	3	4	3	2	3	3	3
Midden-Delfland	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Molenwaard	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Nieuwkoop	1	0	0	1	0	0	0	0	0	1	0	0
Nissewaard	8	2	7	7	6	3	6	1	1	7	2	2
Noordwijk	4	4	4	3	2	1	1	0	0	3	0	2
Noordwijkerhout	3	2	3	2	1	1	2	1	1	3	1	1
Oegstgeest	5	2	4	4	2	3	3	0	0	3	0	0
Oud-Beijerland	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Papendrecht	2	1	2	2	2	2	2	2	1	2	2	2
Pijnacker-Nootdorp	1	0	0	1	1	1	1	0	0	0	1	0

Ridderkerk	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rijswijk	1	0	1	1	0	1	1	0	0	0	0	0
Rotterdam	188	90	119	174	128	155	166	58	40	53	90	91
Schiedam	8	8	8	6	3	8	8	6	3	7	7	7
Den Haag	50	24	41	42	28	28	39	20	18	21	23	10
Sliedrecht	2	1	2	2	2	2	2	2	2	2	2	2
Strijen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Teylingen	3	2	3	3	3	2	2	0	0	2	1	0
Vlaardingen	12	2	12	11	11	12	12	7	6	9	10	9
Voorschoten	3	1	3	2	0	1	1	0	0	1	0	1
Waddinxveen	6	4	4	3	0	2	2	0	0	6	0	1
Wassenaar	1	1	1	1	1	1	1	1	0	0	1	0
Westland	1	0	1	1	1	1	1	0	0	0	1	0
Westvoorne	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Zoetermeer	1	0	1	1	0	0	1	0	1	0	0	0
Zoeterwoude	1	1	1	0	0	1	1	0	0	1	0	0
Zuidplas	5	2	4	5	4	3	3	1	1	4	1	2
Zwijndrecht	1	0	1	1	1	0	1	1	0	1	1	1
Meer informatie												
https://www.unieksporten.nl/professional/sport-zoeken												

Bijlage 9 Nationaal Sportakkoord

In 2018 realiseerden vele publieke partners, waaronder gemeenten, provincies en de Rijksoverheid samen met tal van koepelorganisaties in de sport, -en het bedrijfsleven het Nationaal Sportakkoord. Het Nationaal Sportakkoord is in het leven geroepen door het kabinet op basis van het regeerakkoord “Vertrouwen in de toekomst”. Doel van het sportakkoord is om de organisatie en financiën van de sport toekomstbestendig te maken (Nationaal Sportakkoord, 2018). Het sportakkoord is vervolgens ontwikkeld aan de hand van vijf uitgewerkte ambities met doelstellingen en interventies.

- Inclusief Sporten en bewegen
- Duurzame sportinfrastructuur
- Vitale aanbieders
- Positieve sportcultuur
- Vaardig in bewegen

Belangrijkste opgave hierin was om de kracht en de potentie van sport in te zetten in tal van maatschappelijke en sociale processen in onze samenleving. Provincies betalen mee om de ambities te realiseren. Provincies, gemeenten en het bedrijfsleven betalen minimaal 10 miljoen euro om de bestedingen van het Kabinet op dit terrein te matchen. Tot nu toe heeft Zuid-Holland hier nog geen bijdrage aan geleverd, omdat sport niet in het vorige coalitieakkoord was opgenomen.

“Sport verenigt mensen, zoals geen ander instrument dat kan. Jong en oud, arm en rijk, mensen met en zonder beperking, laag en hoogopgeleid treffen elkaar in de sport. Als vrijwilliger, als actief sporter of als fan. Sport slaat bruggen tussen mensen, tussen sectoren en tussen landen en culturen. Veel partijen onderkennen deze positieve kracht van sport, ze voelen en ervaren het. We handelen vanuit een gedeelde overtuiging en hebben eenzelfde ambitie voor ogen. Met dit akkoord bundelen en richten we de energie van vele partijen. Om zo de kracht van sport de komende jaren nog beter te benutten”.¹

Hieronder beschrijven we verschillende thema’s die in het Nationaal Sportakkoord aan bod komen. In hoofdstuk 3 gaan we in op de beoogde inzet van Zuid-Holland op dit Sportakkoord.

Inclusief Sporten en bewegen

Huidige situatie

Op het moment voldoet minder dan de helft van de Nederlanders aan de bewegingsrichtlijnen: 57% van de Nederlanders sport wekelijks. Een aantal groepen duikt echter aanzienlijk onder deze percentages, zoals mensen met een beperking, lage sociaaleconomische status, mensen in armoedesituaties en mensen met een migratieachtergrond. Het belang van deelname is voor deze groepen in een aantal opzichten nog groter dan voor de gemiddelde Nederlander vanwege de positieve effecten op (onder andere) de gezondheid en het opdoen van sociale contacten. Inclusief sporten en bewegen gaat over iedereen in Nederland en over alle vormen van sporten en bewegen. In dit deelakkoord ligt

¹ Uit het Nationaal Sportakkoord, Sport verenigd Nederland

de focus op mensen in Nederland die belemmeringen ervaren om te gaan of te blijven sporten en bewegen.

Ambitie

De ambitie is om iedere Nederlander een leven lang plezier te laten beleven aan sporten en bewegen. Ongeacht de oorzaak achter de afstand tot sport en bewegen, geen Nederlander mag nog worden uitgesloten. Dit betekent een nieuwe manier van denken en een nieuwe aanpak.

Aanpak

Om deze ambities te realiseren wordt door negen partijen (NOC*NSF, VSG, Sportkracht 12, MEE NL, Jeugdfonds Sport & Cultuur, John Blankenstein Foundation, Ouderenfonds, Stichting Life Goals en Uniek Sporten) de landelijke alliantie 'Sporten en bewegen voor iedereen' opgericht. De alliantie moet de financiële, praktische en sociale toegankelijkheid van (inclusief) sporten vergroten. De alliantie zal de volgende activiteiten gaan uitvoeren:

- De inrichting van een landelijk netwerk voor kennisuitwisseling, bewustwording en stimulering van 'inclusief sporten en bewegen';
- De uitvoering van een campagne onder de naam 'Sporten en bewegen voor iedereen', om zo bekendheid voor 'inclusief sporten en bewegen' te genereren. Hierbij zet de alliantie een groep van ambassadeurs in.

Duurzame sportinfrastructuur

Huidige situatie

We beschikken in Nederland over een zeer rijke sportinfrastructuur: ons land telt ruim 22.000 sportaccommodaties, variërend van sportzalen tot zwembaden en van voetbalvelden tot ijsbanen. Van de 1,2 miljard euro die gemeenten jaarlijks uitgeven aan sport, wordt circa 85% besteed aan sportaccommodaties. Veel van die accommodaties zijn gebouwd in de jaren zeventig en tachtig van de vorige eeuw, toen het bloeiende verenigingsleven zorgde voor een bouwimpuls, naar de maatstaven van die tijd. Sportclubs geven inmiddels zo'n 15 tot 20 procent van hun budget uit aan de energierekening. De huidige tijd vraagt dat accommodaties duurzaam en functioneel gebouwd en gebruikt worden, waarbij we rekening houden met het feit dat de manier waarop we sporten is veranderd.

Ambitie

Om met zijn allen een leven lang te kunnen sporten en bewegen hebben we een functionele, goede en duurzame sportinfrastructuur nodig. Het gaat hierbij niet alleen om de sportvelden, zwembaden, sporthallen en clubhuizen, maar ook om het groen in en om de stad, zoals het stadspark en het trapveldje in de wijk. Overal waar gesport en bewogen wordt, moeten de voorzieningen op orde zijn. Er moeten meer open sportaccommodaties zijn met een goede kwaliteit waar meerdere sportactiviteiten en andere economische activiteiten geprogrammeerd staan, met als resultaat een breder en intensiever gebruik.

De openbare ruimte wordt beweegvriendelijk ingericht, zodat sporten en bewegen hier vanzelfsprekend is. Dit onder andere door het verbinden van groene gebieden binnen en buiten de stad en het bieden van voldoende ruimte om het vrije buitenspelen te bevorderen.

Alle sportinfrastructuur voor binnen- en buitensporten moet duurzaam zijn op alle facetten: energie, water, grondstoffen en natuurontwikkeling. Sportinfrastructuur draagt zodoende bij aan internationale, landelijke en lokale duurzaamheidsdoelstellingen.

Doordat de exploitatie van sportaccommodaties financieel sterk verbetert, door hogere inkomsten (breder en intensiever gebruik) en lagere kosten (door functionele inzet, slimme spreiding en lagere energierekening), moet er op termijn meer geld beschikbaar komen voor de sport zelf.

Aanpak

Om een duurzame sportinfrastructuur te realiseren, worden de volgende activiteiten ontplooid:

- Er komen meer open sportaccommodaties met een breder en intensiever gebruik.
- De openbare ruimte wordt beweegvriendelijker ingericht om steeds meer mensen aan het sporten en bewegen te krijgen (lopen, fietsen, vissen, yoga).
- De accommodaties worden verduurzaamd zodat de energielasten omlaag worden gebracht.

Vitale aanbieders

Huidige situatie

Uit de verenigingsmonitor 2016 van het Mulier Instituut blijkt dat een kwart van de verenigingen de afgelopen twee jaar met een dalend ledental te maken heeft gehad. Uit diezelfde monitor blijkt dat 14 procent van de verenigingen kampt met een tekort aan vrijwilligers en 40 procent een tekort aan trainers heeft. Een derde van alle verenigingen (38 procent) beschikt over trainers/coaches/instructeurs die voldoende gekwalificeerd of opgeleid zijn. Het aandeel van de bevolking van twaalf jaar en ouder dat maandelijks of vaker actief is als vrijwilliger in de sport is stabiel op 10 procent. Niet zozeer het aantal vrijwilligers loopt terug. Wel dat steeds minder mensen bereid zijn structurele taken, zoals een bestuursfunctie, op zich te nemen. Mede hierdoor zijn slechts een kwart van de Nederlandse sportverenigingen vitaal en is 16 procent aan te merken als een Open Club, zoals blijkt uit de Open Club Index.

Voor verenigingen is er de uitdaging om hun aanbod en de lidmaatschapstructuren beter te laten aansluiten op de veranderde behoefte van sporters. Daaraan gekoppeld zullen bestuurders ook moeten kijken naar het (her)verdelen van de taken binnen de vereniging waarbij al dan niet gebruik gaat worden gemaakt van betaalde krachten.

Commerciële aanbieders staan voor de uitdaging om meer maatschappelijk te gaan ondernemen en met hun dienstverlening partner te worden in het gezondheids- en welzijnsdomein. Er zijn aanbieders die deze slag al hebben kunnen maken en zij floreren. Er zijn echter ook heel veel aanbieders die hulp kunnen gebruiken om de beoogde ontwikkeling te gaan maken.

Deze ondersteuning wordt zowel geleverd door gemeenten als door sportbonden. Daarbij varieert de ondersteuning van tijdelijke procesbegeleiding tot meer structurele inzet van een

professionals in of om de vereniging. Het landschap van deze ondersteuning is nu sterk versnipperd wat de effectiviteit om sportaanbieders te helpen in hun ontwikkeling niet ten goede komt.

Ambities

De ambitie is om aanbieders van sport en bewegen toekomstbestendig te maken zodat sport en bewegen voor iedereen toegankelijk en bereikbaar blijft. Niet iedere sportaanbieder weet in te spelen op de maatschappelijke en technologische trends zoals vergrijzing, individualisering en digitalisering. Met een goed aanbod moeten zo veel mogelijk mensen in Nederland met plezier kunnen sporten en bewegen.

Om dit doel te bereiken is het noodzakelijk dat koepels en de daarbij aangesloten sportaanbieders hun financiële en organisatorische basis op orde hebben. Vanuit daaruit kunnen ze hun vizier richten op passend aanbod dat aansluit bij de behoefte van de hedendaagse sporter. Dat vraagt om een professionaliseringsslag van de sportaanbieders en om het vergroten van het maatschappelijk ondernemerschap. Er moeten meer toekomstbestendige sportaanbieders komen, met een grotere diversiteit van het aantal vrijwilligers, betere samenwerkingsverbanden tussen sportaanbieders, meer innovatie van het aanbod en een hogere kwaliteit van verenigingsondersteuning.

Aanpak

Om de bovenstaande ambities te realiseren, worden de volgende activiteiten ondernomen:

- Versterking van sportbonden.
- Investeren in de ontwikkeling van betere trainers en scholing van bestuurders.
- Intensivering van samenwerkingsverbanden en deling van functies (zoals samenwerking tussen de sportaanbieder, de school, de kinderopvang en andere partijen binnen de gemeente, met name zorg en welzijn).
- Introductie van nieuwe bindingsmodellen zoals abonnementen, strippenkaarten of een kortlopend lidmaatschap die beter passen bij de behoefte van de hedendaagse sportconsument.

Positieve sportcultuur

Huidige situatie

In de afgelopen jaren is veel geïnvesteerd in het creëren en borgen van een veilig en plezierig sportklimaat. Het aantal sportverenigingen dat actief bezig is met het creëren van een veilig sportklimaat is in vier jaar gestegen van 46 procent naar 57 procent in 2017. Verenigingsbestuurders zien in 2017 bovendien een grotere noodzaak (8,2) om aandacht te besteden aan een veilig sportklimaat ten opzichte van 2013 (7,8). Dit geldt ook voor de bevolking (respectievelijk 7,8 en 8,3). 85 procent van de verenigingen heeft één of meer regelingen ten aanzien van gewenst en/of ongewenst gedrag. Het actieplan 'Naar een veiliger sportklimaat' heeft geleid tot belangrijke lessen over wat wel en niet van invloed is op een positieve sportcultuur. Het besef is gegroeid dat een proactieve en stimulerende aanpak de positieve sportcultuur het meest duurzaam versterkt. Met daarbij een focus op de sleutelfiguren die op lokaal niveau de cultuur bepalen. Ook is geleerd dat dit onderwerp continue aandacht behoeft.

Ambitie

De ambitie is dat je in Nederland overal met plezier, veilig, eerlijk en zorgeloos kunt sporten. Plezier in sport is het fundament voor een leven lang sporten. Winnen en verliezen horen bij de sport en dat kan leiden tot spanningen. Dit mag echter nooit ten koste gaan van het plezier van de sporter, het sportende kind en andere kwetsbare doelgroepen zoals minder validen. Uitsluiting en discriminatie gaan we tegen. Dat vraagt aandacht van iedereen en om ondersteuning van bestuurders, trainers, begeleiders en ouders om dit klimaat te creëren. Dit alles met als doel de jeugd langer aan de sport te binden en de kans te vergroten dat zij op latere leeftijd actief blijven binnen een sportvereniging als sporter en als vrijwilliger.

Aanpak

Om de bovenstaande ambities te realiseren, worden de volgende activiteiten ondernomen:

- Stimuleren van een positieve sportcultuur bij sportclubs.
- Trainers en leraren ondersteunen in het vormen van een pedagogisch sportklimaat.

Van jongs af aan bewegen

Huidige situatie

In 2017 voldeden 56% van de kinderen (4 t/m 11 jaar) aan de beweegrichtlijnen. Spelen en bewegen is minder vanzelfsprekend geworden in het dagelijks leven van kinderen. Zo blijkt dat anno 2016 de meeste kinderen van 4 tot 11 jaar maar drie tot zeven uur per week buiten spelen. De oorzaken daarvan zijn legio; digitalisering, verstedelijking en niet altijd voldoende toegang tot veilige speelplekken. Maar ook de vaak terughoudende en voorzichtige houding van ouders en verzorgers bij het buitenspelen speelt een rol. Ook blijkt uit meest recente Staat van het onderwijs van de Onderwijsinspectie dat de bewegingsvaardigheid van leerlingen in 2016 is afgenomen ten opzichte van 2006. Die afname van de vaardigheid is zichtbaar op vijf van de acht gemeten onderdelen. Jongens scoren daarbij op acht van de veertien onderdelen beter dan meisjes; meisjes scoren alleen beter op het onderdeel balansvaardigheid. Kortom; de afgelopen jaren is onze jeugd minder gaan bewegen en is zij minder motorisch vaardig geworden.

Kinderen die op jonge leeftijd weinig bewegen zullen zich motorisch minder goed ontwikkelen en hebben een grotere kans op overgewicht. Ze lopen als gevolg daarvan een verhoogd risico op het ontwikkelen van chronische aandoeningen. Bovendien beleven kinderen die motorisch minder ontwikkeld zijn minder plezier aan sport, komen ze makkelijker aan de zijlijn te staan omdat ze niet goed mee komen bij het spelen of gymmen, en is de kans op stoppen met sport groter. Op beide vlakken, het voldoende bewegen en de motorische vaardigheid, bestaan zorgen. Niet alleen beweegt de jongste jeugd steeds minder, ook de motorische vaardigheid gaat achteruit.

Ambitie

De ambitie is om meer kinderen aan de beweegrichtlijnen te laten voldoen en om de neerwaartse spiraal van de motorische vaardigheid van kinderen te keren. De focus ligt daarbij

op alle kinderen in de leeftijd van 0 tot 12 jaar. Specifiek voor het *voldoende* bewegen ligt de focus op de uitval in sport en bewegen van jongeren tussen de 12 en 18 jaar.

Aanpak

Om bovenstaande ambities te realiseren worden de volgende activiteiten ondernomen:

- Bevorderen dat kinderen voldoende bewegen, thuis, op school, op de kinderopvang, in de wijk en bij de sportclub.
- Het bewustzijn en de kennis over de nieuwe beweegrichtlijn vergroten.
- Het plezier in sporten van kinderen tot 12 jaar vergroten, zodat ze blijven sporten, met specifieke aandacht voor kinderen in aandachtswijken.
- Verkleinen van sportuitval van kinderen tussen de 12 en 18 jaar.